

Modna hiša

Prodajni servis MODNA HIŠA - Ljubljana - Maribor.

Oglejte si modne novosti za jesenske dni.

REPUBLIKANSKA TRIBUNA

Ljubljana, 17. septembra 1963 - Leto XI., številka 37 Cena 30 din

TITU NA POT V LATINSKO AMERIKO: SREČNO!

Predsednik Tito odhaja na dolgo, odgovorno in tudi težavno pot. Lahko bi rekli, da je zgodovinska in to brez strahu pred pretiranjem: Latinska Amerika, kjer bo srečal voditelje Brazila, Čila, Bolivije in Mehike, doživlja preobrazbo, ki se po svojih dimenzijah in posledicah lahko primerja — čeprav poteka docela drugače — z emancipacijo Azije in vstajanjem Afrike. Varuhom ustajenega reda na južnem delu zahodne poloble smeri, ki se nakazujejo v tem razvoju, nikakor niso všeč. Odtod kriči, ki jih področje preživlja, zato tudi nastop desnice proti Titovemu obisku, posebno v Braziliji.

Latinska Amerika prihaja vse bližje in tudi vse bolj zavestno k svojemu srečanju s časom. Zavestno hoče — narobe — postati del področja mednarodnega sporazumevanja, ker je politična in gospodarska naprednja na starem postala zanjo nevdružna.

Na tej poti bo Titov obisk v Latinski Ameriki ostal brez dvoma zaznamovan kot pomemben mejnik.

Srečno, tovariš Tito, na tvoji poti utrjevanja miru in mednarodnega sodelovanja!

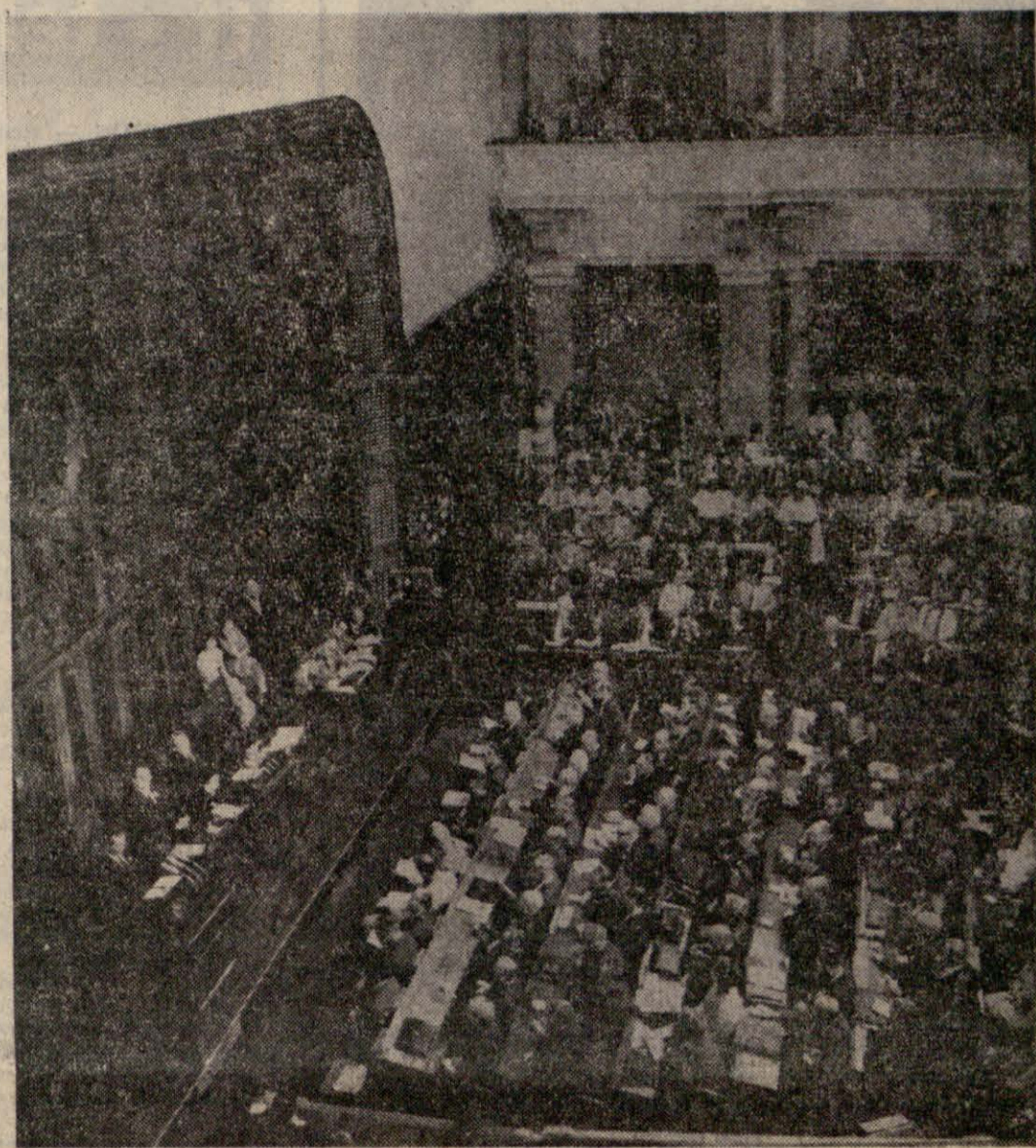
ENOTNA ŽELJA VSEH PO MIRU

Te dni zaseda v Beogradu 52. konferenca Interparlamentarne unije, katere se udeležuje nad 500 senatorjev in poslancev iz 59 evropskih in izvenevropskih držav. Debata se doslej suče okoli odločnih zahtev po miru, koeksistenci, postopni razorožitvi ter o gospodarsko-socialnih vprašanjih razvoja v svetu. Navzlic razlikam v nekaterih stališčih vlada na konferenci vzdušje sodelovanja in želje po utrditvi miru.

Slovesne otvoritve te velike mednarodne konference so se udeležili najvišji jugoslovanski voditelji, predsednik republike Tito pa je imel otvoritveni govor, katerega so prisotni ne oziraje se na svoje svetovnonazorsko prepričanje pozdravili s spoštovanjem.

Predsednik zvezne skupščine Edvard Kardelj je v zdravici na kosilu v čast vodjem delegacij na konferenci Interparlamentarne unije izrazil prepričanje, da bo ta konferenca z uspehom izpolnila zastavljene naloge. (Na sliki: pogled na zasedanje Interparlamentarne unije).

Foto: Tanjug

Svet, ki v njem živimo — Svet, ki v njem živimo

Spriču dveh katastrofalnih vojn in spriču nemirnega mednarodnega položaja po zadnji vojni je nekako razumljivo, da se nam je nekje v zavesti utrdila navada ocenjevanja učinkovitost činitele, ki posegajo v mednarodno življenje le po tem, kakšna materialna moč stoji za njimi. Govorimo sicer tudi o drugih stvareh, o moralni moči in javnem mnenju na primer, vendar smo ob takih činitejih le prepogosto pripravljeni kaj hitro prezirljivo zamahnuti s roko.

In vendar smo pri tem krivični! Ne da bi hoteli biti sentimentalni idealisti, ki verjamejo, da morajo biti očitki vesti ali moralna obsodba nujno močnejši, kot interesi, ki se jih da tako prepričljivo podkrepiti z vrtoglaviimi vsotami denarja, ampak dejstvo je, da je želja po čimvečji materialni moči njene zagovornike pripeljala v čudno zapato. Nikoli še ni imelo človeštvo v rokah tako strašne uničevalne sile in nikoli še niso bile njene posledice tako jasno in nedvoumno katastrofalne za vse. Ne le navnemu idealizmu, ampak tej preprosti računici z lastno kožo gor zastuga, da moralni in drugi »meoboroženiki« činitejih postajajo vedno močnejši in da morala lahko upamo v čase, ko bo džingelski zakon močnejšega izginil iz mednarodnega življenja.

Zdelo se nam je potrebno opozoriti na to, ker je tudi pri nas dostikrat slišati skeptične glasove, češ, kaj pa lahko pomagajo razne kon-

MOČ BREZ BOMB

ference, sestanki in potoki besed, če za sprejetimi sklepi ne stoji sila orožja? Morda se je marsikdo podobno vprašal ob sedanjih 52. konferenci Interparlamentarne unije v Beogradu.

Lahko bi odgovorili, da so milijoni ljudi po vsem svetu, ki jim brezosebno pravimo javno mnenje, naveličani negotovega jutrišnjega dne in da odgovorni državniki ne morejo kar tako mimo anonimnega milijonskega mnenja. Lahko bi našli tiste politike, ki so dali slovo visokim položajem prav zaradi pritiska tega »brezmočnega« javnega mnenja. Lahko bi opozorili na konferenco v Bandungu, Beogradu, Kairu, Adis Abebi in še mnoge druge, kjer so za državniški stališči zgolj milijoni ljudi, ki so hoteli mir, pa niti ena sama atomska bomba in vendar so nam vsem očitne blagodejne posledice teh konferenc. Lahko bi našli dolgo vrsto konkretnih rezultatov od dejavnosti in sklepov OZN, do pritiska na svetleče v Zenevi, bojkota Južne Afrike itd. itd., kjer so činitejih brez bomb aktivno in uspešno posegli v mednarodno življenje.

Brez dvoma je eden takšnih nenasitnih činitelejev tudi Interparlamentarna unija. Zbor članov najvišjih predstavniških teles držav z vsega sveta, z različnimi notranjimi sistemi in različnimi pogledi, ki jih ne ovira trenutno politično taktiziranje, lahko mnogo lažje najde enotnost v tistem, kar nam je vsem skupno — v želji po miru in napredku, kot pa politiki. Mnenja, da se bodo izkristalizirala v Beogradu, ne bodo ostala v prašno spoštovanje zaviti dokument, ampak bodo z njihovimi avtorji odšla na vse strani sveta in živela z njimi v najvišjih predstavniških organih devetinpetdesetih držav. Morali bi biti zares nepoboljšljivi skeptiki, če ne bi hoteli priznati pomembnosti tega. Kajti s tem dopadkom — in z vsakim podobnim — se širi fronta moči brez bomb, fronta nas vseh in naše prihodnosti.

JANEZ STANIČ

Močna konkurenca v umetnem kotalkanju

Letošnje državno prvenstvo v umetnem kotalkanju, ki je bilo minulo soboto in nedeljo v športnem parku inž. Stanka Bloudka v Ljubljani, je bilo domala repriza republiškega prvenstva, saj so vnovič tekmovali za častne naslove samo zastopniki in zastopnice treh slovenskih klubov iz Ljubljane in Velenja. Skupno se je udeležilo tekmovalcev 30 kotalkarjev in kotalkaric. Dvodnevna prireditelj je opozorila na precejšen množičen obisk in kvaliteten napredek, zlasti tudi med mladinci (5). Še huja je bila konkurenca med mladinkami (13), med katerimi je uspel tokrat veliki met Barbki Senk, ki je bila na republiškem prvenstvu šele tretja. Pri članah je bil najboljši že drugič Fedja Ladič, pri članicah (7) pa sta se najbolj izkazali Derendova in Kristanova. Obe sta potrdili, da sta v odlični formi pred letošnjim svetovnim prvenstvom v Španiji.

Sicer pa pogledimo, kdo so novi prvaki: mladinci Peter Sprager (Ljubljana), mladinke: Barbka Senk (Ljubljana), člani: Fedja Ladič (Olimpija), članice: Katjuša Derenda (Ljubljana), mladinski pari: Katja in Milan Štrukelj

(Ljubljana) in članski pari: Katjuša Derenda in Franek Klemenc (Ljubljana, na sliki).

Foto: S. BUSIČ

NEPISMENI MILANČANI

Eno najlepših in najkulturnejših mest severne Italije Milano ima med milijon in pol prebivalcev 289.379 nepismenih. To je na sebi milanskega odbora za kulturno integracijo odraslih povedal občinski odbornik za socialna vprašanja Piero Passetti. Pomeni je, da je tako visoko število nepismenih treba pojasniti stalnemu priseljivanju iz južnih italijanskih pokrajin.

Število nepismenih se je v Milanu v zadnjih desetih letih podvojilo. Medtem ko je bilo leta 1951 nepismenih 19% prebivalcev, je ta odstotek leta 1961 znašal že preko 18%. V zadnjih dveh letih pa se je še povečal. Od septembra 1962 do avgusta 1963 se je na anagrafskem uradu prijavilo 8398 nepismenih. Mesečni prirastek je torej 711 nepismenih.

Skoro polovica vseh nepismenih je mlajših od 45 let. Nepismeni priseljenci prihajajo v glavnem iz Pucelje, Kalabrije in Sicilije. Da bi zmanjšala število nepismenih, je milanska občina lani izdala 45 milijonov lir za večerne tečaje, na katerih se je naučilo za silo pisati 1962 odraslih oseb, kar pa je seveda eno kaplja v morje.

Se sije sonce in Skopjanci pod platenimi strehami šotorov, pod katerimi živijo odkar so v strahotni katastrofi izgubili svoje domove še ne čutiljo v polni meri nesreče, ki jih je zadel. Vendar pa z vedno večjo zaskrbljenostjo

glavnega mesta Makedonije, v katerem je živel in zopet živi okoli dvesto tisoč ljudi in ki je prispevalo okoli 40 odstotkov celotne makedonske proizvodnje. Prav ta zadnji činiteelj pa tudi narakuje potrebo, da čimprej obnovimo

za dolgoročno pomoč pri obnovi Skopja, pri tem pa posvetili vso potrebno pozornost naslednjim momentom:

● da mobilizacija materialnih sredstev za obnovo Skopja ne sme zavreti pozitivnih tendenc, ki se v zadnjem

no polovico vpisale organizacije, ostalo pa posamezniki — s sedenletnim rokom povračila, šestdesetletnimi obrestmi in šestmesečnim rokom vplačila. Na to posojilo so se zvezni poslanci odločili zato, ker je federacija že dala

POSOJILO BRATSTVA IN ENOTNOSTI

jo mislijo na tiste dni, ko bodo dež, sneg in veter terjali drugačno streho, kot pa jo lahko nudijo šotori.

To je zankrat največja skrb Skopjanec, Makedonije in vse Jugoslavije, kajti normalizacija življenja v porušnem mestu ob Vardaru je naša skupna skrb.

Ukrepi, ki jih je naša skupnost prevzela po skopski katastrofi so bili z ene strani usmerjeni k odpravi neposrednih posledic potresa, z druge strani pa k dolgoročnim ciljem — k obnovi

skopsko gospodarstvo, kar bo temu mestu in njegovi republiki omogočilo, da čimbolj aktivno sodelujeta pri odpravljanju posledic potresa.

Dosedanje analize kažejo, da bo obnova Skopja zahtevala več let; želimo, da bi vsaj njena osnovna vprašanja rešili v petih letih. To pa zahteva tak mehanizem pomoči temu mestu, ki bo zagotovil njen stabilen, trajen dotok.

To nalogo so te dni proučili zvezni poslanci, ki so se sestali na svojo prvo jesensko zasedanje. Sprejeli so ukrepe

času občutno kažejo v našem gospodarstvu;

● da morajo ta sredstva izvirati predvsem iz povečanega obsega proizvodnje in zvišanja delovne storitnosti in končno

● da morajo obveze pri pomoči Skopju biti porazdeljene tako, da jih bo vsakdo lahko čim lažje izpolnil. Med temi ukrepi Zvezne skupščine še posebno pozornost zasluži razpis ljudskega posojila v višini 30 milijard dinarjev — od katerega naj bi približ-

30 milijard dinarjev za gradnjo montažnih hiš v Skopju in s tem izrpalna svoja sredstva ter bi njene nadaljnje akcije v tej smeri lahko spodbudile inflacijske tendence.

Ljudsko posojilo je torej namenjeno zato, da zagotovimo najnujnejša sredstva za vsaj kolikor toliko normalno nastanitev Skopjanecv. Z njegovim vpišovanjem, ki se bo začelo 25. t.m. in trajalo do sredine oktobra bomo ponovno na delu izpričevali bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov. M. P.

NA SLIKI: Sovjetska alpinista, ki sta premagala Copov stebri in njegov mojster Joža Cop so se srečali pod steno. Foto: Oleg Markovski

SOVJETSKI ALPINISTI SO SE USPEŠNO SPOPRIJELI S ČOPOVIM STEBROM

Sovjetski alpinisti so vrnili obisk svojim slovenskim tovarišem: Desetčlanska odprava najboljših ukrajinskih alpinistov se je enajst dni mudila v Julijskih Alpah.

Triglav je alpiniste najbolj privlačil, še posebno njegova ogromna severna stena. Vreme, ki je na začetku odpovedalo gostoljubje in alpiniste priklenilo v Aljažev dom, jih ni zadržalo, da se ne bi vsi — v dežju — povzpeli na najvišji jugoslovanski vrh.

Zadnji teden lepega vremena pa jim je uspelo s pridom izrabiti. Preplezali so dve lažji smeri v Triglavski steni; vrhunska naveza, ki sta jo sestavljala Vladimir Monogarov — asistent za fiziologijo na Visoki šoli za fizikulturo v Kijevu, vodja lanskoletne sovjetske odprave na Pik Lenina (7134 m) — in Kolja Maščenko, pa je premagala steno v velikopoteznem vzponu tako, da je združila Skalaško smer in Copov stebri in pri tem prvikrat ponovila direktno varianto (Fajdiga—Pintar). —

Alpinista sta v steni bivakirala. Ukrajinci so se povzpeli še na Mangart, obiskali Vršič, Vitranc, Krvavec. Še nekaj dni, kar ostanejo pri nas bodo potovali po Sloveniji. Izredna dežela po Sloveniji. »Izredna dežela po Sloveniji.« Severna stena Triglava me je navdušila. Je

težja od mnogih na Kavkazu. In kar nam je bilo še posebej všeč, je vaša tehnika varovanja. Človek je vendar najvažnejši, stena počaka. Naše stene bodo gotovo kmalu dočakale ponoven obisk iz Sovjetske zveze.

ANTE MAHKOTA

VSE ZA DOM, DRUŽINO IN ZA GOSPODINJSTVO

v veleblagovnici **nama** Ljubljana

PRED POŠTO, Cankarjeva 1 SNEGULJČICA, Wolfova 1 TROMOSTOVJE, Wolfova 1 KONFEKCIJA, Čopova 7 POHIŠTVO, Wolfova 6

nama

Nadžkof, ki ga papež ni hotel sprejeti

TE DNI JE TISK OBJAVIL KRATKO VEST, DA PAPEŽ PAVEL VI. NI HOTEL SPREJETI VIETNAMSKEGA NADŠKOFA NGO DINH THUCA, KAR JE EDINSTVEN PRIMER V Vatikanski zgodovini. VZROK SO BILE ŠKOFOVE IZJAVE ITALIJANSKIM DESNIČARSKIM LISTOM

Ngo Dinh Thuc, ki je nadškof v mestu Hue je starejši brat južnovietnamskega predsednika Diema. Prisel je v Rim, da bi sodeloval na drugem delu zasedanja ekumenskega koncila in je seveda upal, da bo sprejet v Vatikanu. Pred tem pa se je potrudil, da bi čim bolj populariziral svoje zasluge v boju proti mednarodnemu komunizmu.

Sprejel je nekaj italijanskih novinarjev in jim izjavil, da so budisti krivi krvave krize v Vietnamu. »Mnogi benci so komunisti,« je dejal nadškof. »Preoblekli so se v pepelnaste halje, da bi lažje prithotapljali

svoyo subverzivno ideologijo.« Nadškof je nadalje povedal, da so benci zasnovali zaroto in hoteli vreči ter celo tudi ubiti predsednika Diema, fanačni budisti pa »so imeli v načrtu pravi pokol vseh katolicancev v Vietnamu.« »Benci, ki so živi zgoreli — je nadaljeval — se niso ubili iz protesta proti režimu, temveč so jih ubili zarotniki potem ko so jih omamili, da bi pri ljudstvu vzbudili sočustvovalje.«

Ngo Dinh Thuc je rimskim novinarjem zatrdil, da ni res, da bi bila velika večina vietnamskega prebivalstva budistična. »Edini resnično verni

ljudje so katolici.« je dejal. »Vsi ostali pa se omejujejo samo na časovne prednikove.«

Italijanski tisk, ki je objavil nadškofove izjave, pa je skušal svojim bralcem orisati tudi lik nadškofa, ki ga papež ni hotel sprejeti. Nadškof je brat diktatorja Diema in njegov prvi in najboljši upoštevan svetovalec, piše »La Stampa«. Glasilo krščansko demokratske stranke »Popolo« pa dodaja, da »izhaja iz tiste družine fanatikov, ki je v Južnem Vietnamu uvedla globoko nepopolarni režim, ki se vzdržuje s finančno in vojaško ameriško pomočjo in z nezasišanim izvajanjem na-

silja.« Napisali so tudi, da je Thucov katolicizem bliže katolicizmu inkvizitorjev kakor katolicizmu papeža Janeza XXIII. Njegova svakinja, imenovana tudi Lucrezia Borgia je elegantna in kruta — pišejo italijanski listi o gospe Nhu, ženi drugega Diemovega brata, ki je voditelj »plavalnih uniform«, paravojaške fašistične organizacije.

Pod versko oblastjo nadškofa Thuca je tudi sloviti pater Augustin, ki organizira obojestrane oddelke, s katerimi namerava »srečati usmiljenja pobiti vse komuniste kot komarje«.

Thucova pomoč režimu je bogato poplačana. Nemški zdravnik Erich Wulff, ki je dolgo časa delal v Južnem Vietnamu, pravi, da je dobil nadškof izključno licenco za uvažanje šolskih knjig, kar mu donaja lep zaslužek, hkrati pa tudi možnost cenzure. Katoliške organizacije so imele lep dobiček tudi od sekanja gozdov, nadškof pa je v svojem stolnem mestu Hue prodajal ameriške darilne pakete, ki bi jih moral razdeliti prebivalstvu.

Vlada, katere prvi svetovalec je nadškof Thuc, je v zadnjem mesecu poleg budistov začela preganjati tudi študente. Med zadnjimi akcijami je bil napad na licej v Cholonu,

ki ga »Il Giorno« popisuje takole:

»Petindvajset tovornih avtomobilov, natrpanih z aretiranimi študenti, je v ponedeljek, 9. septembra, odbrzelo po sajnoskih ulicah. S tovornimi avtomobili so odpeljali skoraj polovico od tisoč študentov iz liceja v Cholonu, ki so ga napadle vladne sile. Posebni policijski oddelki, padalci in udarne brigade so sodelovali pri tej akciji.

Več kot eno uro so študenti manifestirali na šolskem dvorišču, vzklikali protivladna gesla in dvigali budistične zastave. Vojski in policaji so obklobili šolo, študenti pa so jih sprejeli s kamenjem in opekami, z oken pa so metali namize in klopi. Šele po treh brezuspešnih poskusih je združenim policijskim in vojaškim silam uspelo prodreti v šolo, kjer so aretirali nad polovico študentov in jih poslali v posebna taborišča... V taboriščih je že nad dva tisoč študentov.

Poročajo tudi, da vlada v Sajgonu pravo ostražje obsednega stanja. Zoološki vrt so zaprli za občinstvo in ga spremenili v vojaško taborišče. Namesto živali so v zoološkem vrtu sedaj tanki in protiletalski topovi.

»UNITA«

Komaj se je polegel hrup okoli sajere Spiegla že imajo v Zahodni Nemčiji nov skandal, ki je razburil in vznemiril javnost. Začelo se je z vestjo lista »Die Zeit«, da obveščevalne službe treh zahodnih okupacijskih sil delajo za zahodnonemško obveščevalno službo.

Takoj po objavi omenjene vesti je predsednik parlamentarnega odbora za notranje zadeve Herman Schmidt-Vockenhausen sporočil, da bo ta odbor začel preiskavo, da bi ugotovil, če obveščevalne službe ZDA, Velike Britanije in Francije res odpirajo pisma in prisluškujejo telefonskim razgovorom na račun politične policije ZR Nemčije. Izjavil je še, da je ta zadeva povzročila vraburjenje in interesa javnosti ter napovedal, da se bo odbor sestel še pred rednim zasedanjem Bundestaga, ki se bo začelo 9. oktobra.

V pogodbi o neodvisnosti Zahodne Nemčije so si ZDA, Velika Britanija in Francija zadržale pravico določene obveščevalne aktivnosti. Hkrati pa ustava prepoveduje policijskim oblastem ZR Nemčije prisluškovanje telefonskih razgovorov in odpiranje pisem. »Die Zeit« je nedavno pisal, da je Zvezni urad za zaščito ustave izjavil, da določilo tako, da je dobival informacije o sumljivih osebah od teh zahodnih sil. V pristojnost Zveznega urada sodijo

NADALJEVANJE

„AFERE SPIEGEL“

namreč aretacije političnih krivcev, kot na primer članov prepovedane Komunistične partije in Nacional-socialistične stranke. Po zahodnonemških pravni določilih je tudi takšno prisluškovanje razgovorov in odpiranje pisem s pomočjo »druge roke« nezakonito.

Tokrat ni prvi, da so podobne obtožbe prodirle v javnost. Lansko jesen je napravil celo senzacijo sam Adenauer, ko je v Bundestagu izjavil, da si ne upa razpravljati o zaupnih stvareh po telefonu, »ker so vedno priključeni še drugi«. Britanske oblasti so takrat odločno zamikale, da bi one prisluškovanje razgovorov preko kancelerijejnega telefona. Hkrati so objavile demantii tudi ZDA.

Visek je vsa stvar dosegla z izdajanjem vojaških skrivnosti časopisu »Der Spiegel«. Takrat je več zahodnonemških novinarjev izrazilo prepričanje, da prisluškujejo njihovim telefonskim razgovorom. Julija letos je državni tožilec v Bonn izjavil, da ni razlogov za misel, da nepooblaščen osebe prisluškujejo razgovorom zahodnonemških politikov, zdaj pa je s pisanjem »Die Zeit« vsa stvar spet postala aktualna.

Neki predstavnik ZDA, ki so ga vprašali za mnenje, ni hotel komentirati zadeve in je dal vedeti, da je takšno tudi stališče Velike Britanije in Francije. To je v podobnih primerih, ko gre za delo obveščevalnih služb tudi običajno.

V Zahodni Nemčiji je tajnost pisem in telefonskih pogovorov zagotovljena samo še na papirju

Predsednik parlamentarnega odbora za notranje zadeve Vockenhausen je v zvezi s pisanjem »Die Zeit« takoj poslal brzojavko ministru za notranje zadeve Hermannu Hoehcherlu, v kateri med drugim pravi: »Bilo bi nezasišano, če bi organizacije, za katere odgovarja minister za notranje zadeve kršile ustavo za njegovim hrbtom.«

Hoehcherl je že od nekdanjega vtrajno trdil, da njegovo ministristvo nima nobene zveze s prisluškovanjem pogovorov in odpiranjem pisem. Po intervenciji Vockenhausena je takoj odredil preiskavo in izjavil, da bo odstranil vse krivce, če se bo pokazalo, da so obtožbe utemeljene.

Kmalu po teh dogodkih je Hoehcherl sprejelo nedeljo sklical posvetovanje sodelavcev svojega ministristva, ki je minilo v največji tajnosti. Po posvetovanju je izjavil, da »miso ugotovili kršitve obstoječih zakonov. 17. septembra bo o vsej aferi poročal parlamentarnemu odboru za notranje zadeve.«

Ključ temu so obtožbe še vedno ostale. »Die Zeit« celo piše, da so nekateri funkcionarji obveščevalne službe izjavili, da so v vsakem trenutku pripravljene povedati vse, kar vedo o prisluškovanju telefonskih pogovorov in odpiranju pisem, kar traja že nekaj let in celo v takšnih primerih, ko ni nobenega suma, da gre za volnostno. Obenem »Die Zeit« trdi, da je policijski funkcionar, ki je zadolžen za prisluškovanje razgovorov dvisti član nacističnih SS oddelkov. To je jasna iluzija na še eno polemiko vprašanje v zvezi z Zveznim uradom za zaščito ustave: javno namreč pravijo, da je v njem mnogo bistvih esesovcev.

»DIE ZEIT«, AP, »REUTER«, »IL GIORNO«

Sivi eminenci Diemovega režima: njegova svakinja Madame Nhu (mož je šef tajne policije in najbolj osvržena osebnost v državi) in njegov brat Ngo Dinh Thuc, katoliški nadškof, ki ga papež ni hotel sprejeti

tt • telegrami

- WASHINGTON — Kennedy je izdal odlok naj ne novačijo mladincev, ki so poročeni, dokler ne bodo sprejeli v vojsko vseh samecev. Zaenkrat ni potrebe po poročenih rekrutih.
- LONDON — Policaji so vdrl v atomski laboratorij v Risley. Spionaza? Ne, samo ljubimkanje med vodilnim osebjem in tajnicami med uradnimi urami. Tajnice so bile odpuščene.
- NEW YORK — Založnik McArthurjevih spominov je prosil Trumana, da bi pregledal knjigo. Truman je odklonil z izjavo: »Ne bi bil nepristranski bralec.«
- BONN — Dva vzhodnonemška stražarja sta v zahodnem Berlinu prošila za azil. Bila sta pijana. Ko sta se streljala, sta odšla nazaj čez mejo.
- HAMBURG — Postaje podzemne železnice bodo spremenili v atomska zaklonišča. Mesto bo v ta namen dobilo posebne državne subvencije.
- SYDNEY — Gospo Erno Lusice je na njenem vrtu v Launcestonu ugriznila mravljica. Četr ture kasneje je bila že mrtva. Zdravniki raziskujejo primer.
- HALIFAX — Letalo Swissair, ki vozi na liniji Zürich — New York, se je prislino spustilo na letališču v Halifaxu. Sumili so, da je v letalu skrita bomba. Triurni postanek. Bombe ni bilo.
- PARIZ — Italijanska akrobatska družina Orsola, ki trenutno nastopa v Lisieuxu je krstila svojega 6-mesečnega sina na trapezu, obesenem 20 metrov nad zemljo. Otrka je držal v rokah oče, duhovnik pa se je za obred poslužil gasilske lestve.
- ZENEVA — Švicarski tisk poroča, da je Francija začela dobavljati industrijsko opremo Kubi. Komentar: »Trgovinska vojna proti Kennedyju.«
- MOSKVA — Ilija Ehrenburg je po letu dni molka objavil v »Pravdi« dolg polemičen članek proti Kijajcem. »Oni se ne zavedajo, kaj pomeni orožje. Moj učencem, odličnim fizik delam sedaj v Pekingu. Upam, da jim bo on razložil.«
- BENETKE — Aleksandro Karadjordjević so po neuspelem poskusu samomora že odpustili iz bolnišnice. Novinarjem je izjavila: »Prvo na kar sem pomislila, ko sem se vrnila domov, so bile obleke. Kot vzrok samomora je navedla nepremagljivo potrtost. Morda ji je manjkalo oblek.«

„POLITIČNI ŠUŠMARJI“ IZ FIRENC ODGOVARJAJO SCELBI

Eden najbolj zagrzanih antikomunistov med italijanskimi krščanskimi demokrati Scelba je napadel vodstvo stranke v Firencih in osebno tudi tamkajšnjega župana La Pira, češ da so krščanski demokrati v Firencih »politični šušmarji«.

Florentinski župan La Pira je znan po vsem svetu kot eden najbolj vnetih borecev za mednarodno sodelovanje in za odpravo vsakršnih diskriminacij tako verskih kot rasnih. Po njegovi zaslugi je bila v Firencih že cela vrsta mednarodnih zborovanj, na katerih so se srečali predstavniki narodov in držav, ki se sicer izogibajo vsakim medsebojnim stikom.

Na Scelbov napad je La Pira odgovoril: »Je res ali ni res, da so dejstva potrdila pravilnost zgodovinskih namerov in političnih tez, ki jih ti šušmarji že deset let zagovarjajo?« La Pira nato nasteva teze: da je vojna v

dobi atomske oborožitve neomogoča, da je mir neizogiben, da je nujna enotnost narodov v Sredozemlju, o zgodovinski in politični vlogi narodov tretjega sveta. Omenja tudi srečanje županov vseh svetovnih prestolnic, kjer sta bila prisotna tudi župana New Delhija in Pekinga.

Florentinski župan nato dokazuje Scelbi, kako površen in politično naiven je njegov križarski protikomunizem in kako pravilne so bile njegove teze, ki jih je začel zagovarjati že leta 1956, da je zgodovinsko neizbežno srečanje, tako na italijanski kot na mednarodni ravni, med krščanskimi in socialističnimi strankami.

»Se je prijatelj Scelba kdaj vprašal — nadaljuje La Pira — če ni bilo slučajno, da je zgodovinsko dejstvo potrdila pravilnost zgodovinskih namerov in političnih tez, ki jih ti šušmarji že deset let zagovarjajo?« La Pira nato nasteva teze: da je vojna v

ukradena karikatura

Na svetu je še osem držav, kjer ženske nimajo političnih pravic, v dveh pa so te pravice omejene. Od osmih antifeminističnih držav v dveh, to je v Saudovi Arabiji in Jemenu, nimajo niti moški niti ženske volilne pravice. Države, kjer ne smejo voliti ženske, pa so Afganistan, Irak, Jordanija, Kuwait, Libija in Lichtenstein. Tudi v severnih predelih Nigerije ženske ne smejo voliti niti ne morejo biti izvoljene za opravljanje javnih funkcij. V švicarskih kantonih Zeneva, Neuchâtel in Vaud pa imajo ženske volilno pravico le na lokalnih volitvah.

Te podatke je navedel v nekem poročilu generalni sekretar OZN U Tant. Poročilo pra-

vi nadalje, da so na svetu 104 države, kjer lahko ženske volijo in so izvoljene na vseh volitvah. Toda tudi med temi državami so občutne razlike. V Španiji n. pr. ni splošnih volitev za zakonodajno skupščino, v Siamu pa so leta 1958 razveljavili ustavo, s katero je bila državljankom zagotovljena volilna pravica. Zdad ne smejo voliti niti moški niti ženske. V Gani, kjer nekatera volilna okrožja zajemajo samo ženske, je v parlamentu le deset žensk.

Zadnji državi, ki sta ženskam priznali volilno pravico, sta bili kneževina Monako (17. dec. 1962) in Iran (3. marca 1963).

»EPOCA«

KISLO GROZDJE ZA JUŽNO AFRIKO

- Afriške države,
- čez katere so doslej
- letela letala južno-
- afriške družbe,
- so pričele z zračno
- blokado

so se vračali s počitnic v Evropi — obkrožili policisti s puškami v rokah. Šele 24 ur pozneje je letalo lahko nadaljevalo polet; oblasti so se od posadke »poslovlile« z opozorilom, da bodo v prihodnje vsako južnoafriško letalo, ki bo pristalo na njihovem teritoriju, zaplenili.

Ta dogodek je posledica sklepa večine afriških držav, da bodo Južno Afriko izločile iz afriškega gospodarskega življenja. Nigerija, Etiopija, ZAR, Sudan ter skoraj vse ostale afriške države, ki so se maja na safriskem vrhu v Adis Abebi dogovorile, da bodo uvedle gospodarsko blokado Južne Afrike, so pokazale, da mislijo presneto zares. Eden izmed dokazov za to je temeljita zračna blokada. Afriško nebo je za Južnoafriško letalsko družbo (S. A. A.) zaprto.

Se pred dobrim mesecem so Boeingi družbe S. A. A. leteli na dveh donosnih progah med Johannesburgom in Evropo. Ena je vodila čez vzhodno Afriko, preko Nairobija, druga pa je šla skoraj naravnost proti severu, preko Brazzavilla. Ko pa so Egipt, Alžirija, Etiopija in Sudan

rala pošteno spotiti, če bo hotela obdržati prostor na donosnem evropskem trgu ter lanski dobiček 1,500.000 dolarjev.

Južnoafriška vlada na zunaj mirno prenaša zračno izolacijo. Maja so s Portugalsko podpisali pogodbo, po kateri bodo investirali 5,300.000 do-

Na zemljevidu so črtasto označene nekdanje linije, po katerih so letela letala južnoafriške družbe, s polnimi pa poti, po katerih letijo, odkar je večina afriških držav pričela še z »zračno blokado«

blokiral pot južnoafriškimi letalom, je morala S. A. A. preusmeriti vse polete preko Libije. A potem se je blokado priključila še Libija. Zdad morajo Boeingi leteti čez morje — preko Brazzavilla, Luande in portugalski Angol ter mesta Las Palmas na španskih Kanarskih otokih. »Proga apartheid« je za 140 kilometrov in dve uri poleta daljša od prejšnjih. Družbo S. A. A. stane 3 tisoč dolarjev več v eno smer, tako da se bo mo-

larjev za izgradnjo letališča na otoku Cape Verde, kjer se bodo letala S. A. A. oskrbovala z gorivom med poletom v Evropo. Družba je hkrati zagnala veliko reklamo za novo progno. Perspektivi opejajo lepoto Luande in Las Palmas in neki novinar iz Cape Towna je zgovorno zatrdil, da »smo po bojkotih postali še bolj prekanjeni trgovci«. Kislo grozdi!

»TIME«

Vesnod
OLJE ZA SONCENJE

V PRAKTIČNI PLASTIČNI EMBLAŽI

V prodaji pri VEDROG — Ljubljana
Nazorjeva 7 in v vseh trgovinah ter drogerijah

PO NAŠI DEŽELI NEKOČ IN DANES

VLAK PELJE NA KAVKAZ

VLAK PELJE NA KAVKAZ

VLAK PELJE NA KAVKAZ

VLAK PELJE NA KAVKAZ

● POHORSKE MRAVLJE SE SELE

O rdečih mравljah z latinskim imenom vformica rufa minora je napisanih že mnogo studij. Med najzanimivejšimi poglavlji iz njihovega življenja je šibimoreja. Ko si iščejo po gozdu hrano, naleta na posebno vrsto rastlinskih uši, ki bi jih sicer s tekotom takoj pojedle, vendar jih odločejejo v svoja mравlišča ter skrbno hranijo in nejejejo. Dajejo jim najokusnejše kose gosenic in drugega plena. Ko se poredi, jih žgčkajo po hrbtu in razdražene uši začnejo brizgati skozi žleze na vratu sok, ki je za mравlje največja poslastica.

Ze nekaj let se za to vrsto mравelj gozdarski strokovnjaki še posebej zanimajo, ker jih nameravajo v večjih količinah preseljevati v gozdove, kjer jih ni. Prvi poskusi na tem področju so že uspeli. Selitev pa nikakor ni preprosta stvar. Najprej je treba celo mравlišče spodkopati in ga pretvoriti v posebne sode, potem pa previdno prepeljati na določeni kraj. Pri tem mora ostati mравlišče celo, da se ne spremeni socialna sestava: matice, delavci, stražarji, vojaki. Zgodilo se je sicer tudi že, da so se iz bližnjih polovic mравlišča prebivalci sami našli in zopet združili, vendar je bolje, da ostanejo ves čas skupaj.

Najlepša mравlišča v Sloveniji so na Pohorju. Do pred nekaj leti so bila še v nevarnosti, da bodo izgubila. Kmetje so jih namreč raskopali in prodajali mравljična jajčeca po 2000 dinarjev za kilogram. Ker da celo mравlišče največ kilogramov jajčec, so bili celo rodovi obsojeni na iztrebljenje. Kakšno škodo bi to povzročilo našim gozdom, lahko vidimo že iz naslednjega primera. Če rdeča mравlja, dolga komaj 5 do 8 milimetrov, sreča več centimetrov dolgo gosenco, jo takoj napade in ji vbrizga za vrat mравljično kislino. V dveh minutah je gosnica popolnoma paralizirana. Zmagovalec jo potem s pomočjo delavk odleče v mравlišče, kjer v kratkem izgine v drobni čeljusti rdečk. Zato ni boljših zaščitnikov gozdov, kot so rdeče mравlje, ki skrbijo za biološko ravnovesje v naravi.

Skoraj polovica Slovenije je pokrita z gozdovi. Razumljivo je torej, da je bilo treh rdečih mравelj kot njihove naravne zaščitnike obvarovati propada z zakonom.

Nekatere pokrajine v Sloveniji in v drugih republikah so zaradi posebnih okoliščin ostale brez mравlišč, kar se pozna tudi na gozdovih. Zato so se lotili preseljevanja rdečih mравelj iz planinskih predelov v nižje. Tako so na primer prepeljali mравlišča z višine 1300 metrov na Nanosu v okolico Komna s 600 metri nadmorske višine. Poskus se je popolnoma uspel. Podobno so naselili mравlje v Gorskem kotarju, v okolici Fušine, kamor so preselili mравlišča s Pohorja.

Poskusi gredo tudi v smer, da bi sečili mравlje iz predelov s tako imenovano monokulturo (na primer iz čistih borovih gozdov) na ozemlje z mešanim gozdom. Proces aklimatizacije mравelj pa nikakor ni preprost.

● TRANSISTORSKI APARAT ODKRIVA OSTANKE VOJNE V DREVJU

Prizor, kot so ga doživeli na župi v Češnjici v Bohinju, v naši zagarski industriji ni poseben red. Gater je real staro drevo, ki so ga pripeljali nekje s pobočji Julijskih Alp. Nenadoma je švigal izpod žage pravi ogmet isker. V hipu je bila žaga brez zob. Ko so delavci dobili s klini razklati, so našli deset centimetrov v podlubju cel telefonski izolator z železnim okovjem vred. Se za časa prve svetovne vojne se je zarasel v drevo.

Nič veliko žag so v povojni dobi že uničili taki ostanke vojne. Naboj, kosi granat in bomb v drevju pričajo o zagrizani štirilistični borbi po naših gozdovih. Zunanje rane na lubju so se zarasle, v deblih pa so drevesa ohranila spomine na vojno. Ljubljanski inženir Arsen Surlan je zabel te ostanke sbrati in si je ustvaril še čedno kolekcijo. Prisel je tudi do zaključka, da skoraj vsi drevesni ostanki, ki so bili med vojno ranjeni. Partizani v zasadah so uporabljali debelejša drevesa za zaklon in orehi, hrastli, lipa in buke so preostali soražniške kose nabojev. V nekem drevesu so na primer našli cel strojnični rafal z več kot 40 naboji.

Težava zaradi kovinskih ostankov v drevju posebno ovtirajo protivojni žurnirji, ker poškoduje zlomljena žaga velik kos drevja, ki postane neuporaben.

Vse to je dalo povod inženirju Arsenu Surlanu, znanstvenemu sodelavcu elektrotehnične fakultete ljubljanske univerze, da je skonstruiral posebno transistorni aparat, ki odkriva tudi najmanjše kovinske predmete v drevju. Vse aparat tehta okrog 1 kilogram. K aparatu spada tudi broč s premerom 80 centimetrov, na katerem je nekaj navojnih bakrenih žic z visoko frekvenco. Vsako deblo, ki ga transportni trak pelje po župi, gre skozi ta obroč. Kakor hitro zazna aparat v drevesu kovinski predmet, pa tudi če ni večji kot revolverski naboj, se spremeni frekvenca v bakreni žici, kar sproži alarmni zvočnik ali pa lahko celo ustavi žago. Transistorni aparat lahko celo točno določi mesto, kjer je treba v debelu iskati kovinski predmet. Delavci ga lahko hitro odstranijo in drevo v te naprej pod žago.

Ing. Arsen Surlan pravi, da je transistorni aparat za odkrivanje kovin v lesu zelo preprosta, in da bi bila protivojni poceni in da bi jo lahko izdelovali v velikih serijah.

● »RIMSKI« ŠTORI

Vse omenjene med Rovinjem, Balami, Vodnanjano in Fazano je bilo v rimski dobi pokrito z oljčnimi nasadi. Še danes lahko v gozdovih in goščavah med Rovinjem in Puljem naletimo na store oljke iz rimske dobe.

ISKALI SMO TŹZAVE, PA BILI VESELI

Stožec svetlobe tipa v noč. Čez trhle snežene mostove nad ledeniškimmi razpokami, v senco ogromne stene, kjer je noč še temnejša, še bolj hladna.

Štirje prameni svetlobe s štirih svetilk, ki jih imamo pritrjene na čeladah. Štirje gremo – četverno upanje, dve vrvi imamo – dve navezi, in eno željo – en vrh.

Na drugem bregu ledenika, ki ostaja za nami, v skalah, kjer smo bili prespali, je zaprepal plamenček. Se goril kuhinjski pri obeh sovjetskih alpinistih, ki nas čakata pod steno. Njuna skrb nas spremlja: Boris je bil ponódi zbolel in Kolja je ostal pri njem.

Alpinist je človek, ki išče težave, pa je vesel, če jih ne najde! Je dejal ob slovesu. Tako je hotel Kolja s smešljajem prenesti razočaranje, da ne more z nami v vzhodno steno Shelde, ki je dovolj visoko ocenjena, da bi mu, ko bi jo prišel k svojim dosežajem v zponom, prinesla naslov mojstra športa.

Samo sled rožnate barve se priže nad gorami na vzhodu. Sivo monotono noč bi zamenjalo življenje dneva. Mudi se nam. Se preče – bomo ugostili svetilke, bi hoteli ven izpod visečega ledenika. Stran od padajočega kamenja, ki bo oznanilo, da se je prvi sončni žarek povzpela na vrh Shelde.

Veseli bomo, če je ne, bomo našli. Nevarnosti...

Polovica noči je bila ostala na Nemškem bivalku. Debelih šest ur smo večerjali hodili do tja. In kako hoditi! Kot da bi bile tekmice. Zdelo se nam je, da se bomo na Šeldinskem ledeniku pod težo nahrbtnikov zariji v led. Zajetna oprema in hrane za štiri dni. Stekleni kozarci s kompotom in marmelado pa deset jajc v čeladi so vitke nahrbtnike pripravila zvečer. Zvečer je bila na bivalku počitja. Zvezde, ki so preplavile nebo, so nas z upanjem lepiga vremena spodbujale, da naj pojemo dimčev. Zmanjšamo težo nahrbtnikov. Raje z manjšo težo pa hitreje.

Kavkaško briljantno vreme alpinista zapoljuje na dolgočasne ture, kjer se jemljejo bivalci v zakup. V steni, ki je pred nami, sovjetski alpinisti v najbolj ugodnem primeru dvakrat bivakirajo: enkrat pri vzponu in drugič na sestopi.

Nočemo se zaplesti v kavkaški krog: Težji ko je nahrbtnik, bolj si počasa. Če si počasa, potrebujes več hrane, torej težji nahrbtnik.

Morda nam uspe alpske pojme o forsiranju sten presaditi tudi na Kavkaz. Smo v odlični formi in siti do konca. V žledu se nam zdi hrana lažja kot v nahrbtniku.

Plezati hočemo tako, kot smo navajeni v Alpah. Po navezah. Po dva in dva, drug za drugim. Na Kavkazu so navajeni drugače: V težko steno mora po šest ljudi – sestorna naveza izjema. Če so v steni samo štirje alpinisti, potem je predpisano, da jih morata pod steno čakati dva opazovalca.

Pod silo razmer sta opazovalca Boris in Kolja. Bolni Boris...

Takšen je bil načrt. Sedaj pa: Hic Rhodus, hic saluta!

Na sneženem stožcu razbite plaznice nas še vedno spremlja noč. Vrvi ostanejo v nahrbtniku in vsak si išče svojo pot. Kot da bi brusil nože, žagajo dereze zmurnjeni sneg in detasta rezlja zob največji v ledeniškem ledu dovolj opore.

Ledeni slap nad nami se tudi ponoči ni umiril. Kot prazgodovinska žival se zdi, ki se počasi, a vztrajno, dan in noč, plazí v globlino. Ko pride na skalnat rob, se ogromni kosi ledu s treskom trgnjo od celote.

Medtem ko se vzpenjamo po ledeniku, nastaja dan. Siroke razpoke nas potiskajo vedno bolj k skalnatemu stebru, ki se mu smer v najsposodnejšem delu izogne.

Robna zev. Med ledenikom in skalami zija prepad. Ne moremo čeznj. Po spodnjem robu snega, nad klokočajočo vodo v globini ledenika, tipamo navzgor. Mrak zgodnje jutra jemlje svetilkam mod.

je v rokah držal leseno žlico. Veste, je ugani naše začudenje, lesena žlica se ne segreje tako kot kovinska pa za tople jedi bolj prav pride.

— Kaj pri svojih 90 letih se kaj delate? — smo se pozanimali, ko smo videli pravkar odložene stare čevlje in orožje.

— Če ne delam, nisem zdrav, — nam je pojasnil. — Čevljarstvo delo mi je prišlo že v smeso in krija, saj se s čevlji ukvarjam nič manj kot osemdeset let.

Pri tej častiljivi starosti je ta stara gorenska »grča« še čila in zdrava. Pripoveduje

OBISK V TRŽIČU

je in vsak starejši meščan ve kaj povedati o stari »uštarji«. Tako na primer tovariš Andrej Tišler, upokojeni strokovni učitelj na vavenski šoli in navdušen zbiralec dokumentov o stari tradiciji, kar stresa podatke o zgodovinski tržiškega čevljarstva, o njihovih običajih, o trdem življenju nekdanjih vajencev itd. Predvsem pa nam je povedal, da ravno zdaj zbirajo orodje in dokumente o tržiški »uštarji».

Bil je ravno ponedeljek, ko smo se o tem pomenkovali, in nekdanji mojster nas je opomnil še na »plave« čevljarske ponedeljke, ko marsikak tržiški »uštar« ni hotel delati. Namesto da bi vlekli dreto, so jo raje mahčili kam v naravo kuhat tržiške bržole.

— Ali ste se tudi vi udeleževali takih »plavnikov«, kot bi to danes imenovali? — Vsekakor, kljub kazni, ki je včasih sledila. Ah, to so bili zabavni dnevi... stari, dobri časi!

In še nam je pripovedoval: o vajencih, ki so vse do izgradnje tržiške železnice, do leta 1908, vsak dan s »koretami« vozili čevlje celo tja v Podnart, potem o krizi leta 1933, o vajenski šoli v Tržiču, kjer je 60 odstotkov vajencev bilo čevljarskih, itd.

CEVLJARI ZE 80 LET

Tržičani so prijazni ljudje. Če jih vprašate, kje je ta in ta ulica, grejo z vami in vam jo pokažejo. Če jih vprašate o kakem tržiškem športniku, vam povejo vse, kar jim je znano. Naša radovednost pa jim je bila že nekoliko nenavadna, ko smo jih pobarali o njihovi »uštarji«. Vendar pa, kot vidite, smo zvedeli marsikaj. Skoraj vsak je poznal Franca Kraja, najstarejšega čevljarja v mestu. Šli smo ga obiskat. Zatekli smo ga ravno pri kosilu, ko

tiho in počasi ter večkrat zastane, da bi močnejše potegnili iz pipe, svoje zveste spremljevalke v življenju.

HODILI SMO V »ŠTIRO«

— Veste, — je nadaljeval in zamišljeno zrl v dim iz svoje pipe, — naše življenje je bilo prekleto trdo. Posebno pa za »fritane« (to je izdelovalce obutve po meri), morali smo hoditi v »štiro«.

— Kaj pa je to?

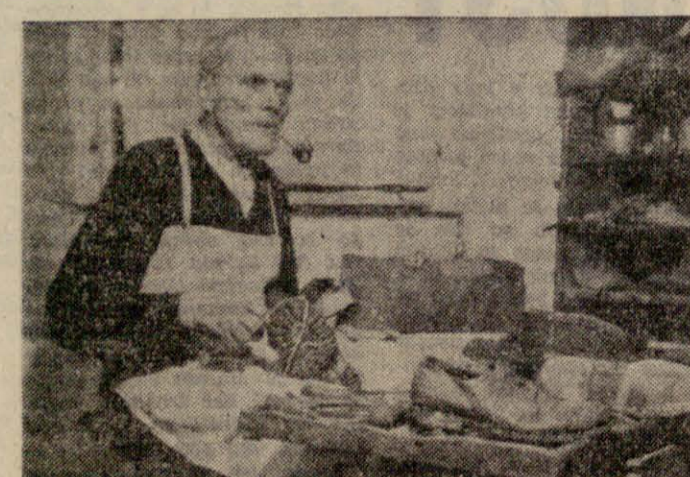
— No, hodili smo na kmete, delat čevlje za vso družino. V zameno pa smo dobili hrano: meso in vse drugo.

Na koncu smo ga še pobarali, na pol v šali, za nasvet za dolgo življenje.

— Kratika večerja, dolgo življenje... zmernost.

In neverno nas je pogledal, češ, te starosti vi nikoli ne boste dočakali... in verjetno je imel prav.

A. PODBEVSEK

Se pred 100 leti je skoraj vsaka hiša v Tržiču imela po enega »uštarja«, mojstra ali pomočnika. Čevlji so jim dolga stoletja dajali največji kos kruha. Njihovi izdelki so že za Valvasorja sloveli po Kranjskem, Laškem in celo v Rimsko-nemškem cesarstvu. Pravi razcvet je čevljarstvo v Tržiču doseglo v 19. stoletju, nato pa se je čeljarjenjem krenilo navzdol. Delavnica za delavnico je zapirala svoja teška vrata, kopito za kopito je utihnilo... čevljarska obrt je zamrla in danes je še tu in tam poje osamelo kopito.

V Tržiču so sedaj samo še trije čevljarski mojstri (pred drugo svetovno vojno jih je bilo še 110) in kakih 5 izdelovalcev copat. Od nekdanjih cvetočih čevljarske obrti je ostalo bore malo. Prej tipično obrtniško mesto s stisnjenimi hišami in ozkimi tlakovanimi ulicami spreminjajo svoje lice in sprejema svežino novega časa. Tržičani so si postavili nov zdravstveni dom, zgradili moderno kopališče in lepo šolo, ki ima celo zimski bazen, pravijo pa, da

CEVLJARSKA KOPITA NE POJEJO VEČ

je predalček iz mesta in preblizu nove mednarodne ceste. Tržič ima seveda tudi svoje probleme (kateri kraj pa jih nima?), toda na tem mestu o njih ne bomo razpravljali.

BOM SUŠTARJA ZVEVA...

Moderná industrija s svojimi zračnimi in velikimi obrati je prevzela mesto mračnih delavnic. Danes Tržičani niso več obrtniki in nič več ni aktualna pesmica, ki so jo tržiška dekleta nekoč tako rada prepevala:

Bom šustarja zveva, bom zmeraj vesava, zvejam šustarja mam — pa bosa caplam.

Danes tržiška mladina poje iste pesmi, kot jih pojo tudi v drugih naših krajih: Rena, Twist again in mnoge druge popevke modernega ritma.

Vendar pa Tržičani zlepa ne pozabljajo svoje tradicije, ki so jo včasih sledila. Ah, to so bili zabavni dnevi... stari, dobri časi!

S sosednjega vrha — Pika Ščurovskega — se oziramo k steni Vzhodne Shelde, ki smo jo bili preplezali. Vzhodna Shelda je v višino 4300 metrov najvišji vrh široke gore. Vzpon (vrisan je s polno črto) po stebru nas je pripeljal nanj po skalah na grebenu in čez previse pa smo sestopili (pikčasta črta) na jug.

»Šele pod dvanajstih.«
»Dober čas. Tukaj naj bi bili po opisu z nočjo.«

Zadnjih dvesto metrov stene ne dovoli, da bi jih predirkali, kot smo spodnji sedemstometrovski steb.

Na grebenu je mráz. Iz vzhodne stene smo se umaknili v severno, kjer je veter na vsako poličko in na vsak stolp naleplil pršič. Plezanje je postalo zelo teško. Zabiljem klin, da si upam naprej čez polcedenele skale. Dosežem vrh stolpa. Spustimo se na drugo stran in vršni stolp, ki nas čaka, nam zapre sapo.

»Saj to je zeksar!«
So počli pred nami res šeste stopnje? Bo treba iz nahrbtnikov potegniti lestvice?

Prepad na obe strani. Prečim snežišče. Na vrsti je Peter. Vrvi, ki mi teče čez rame in skozi roke, ko ga varujem, poteka ravnogo bitreje, kot sem pričakoval. Se preden je pri meni Ljubo, Petru zmanjka vrvi. Za njim grem.

Vodim. Sežem čez previs, prsti morajo razkopati pršič, da najdem prijem. Za sabo potegnem noge. Kako vesel sem starega klina, ki mi je v oporo. Potem zabiljem nove. Konec vrvi.

Se enkrat zamenjava. Peter se drzno loti zajede. Naša je svojega mojstra.

Prestopiva v južno steno. Na sonce. Trideset metrov je še do vrha. Planeva nanj.

Čez pol ure smo na vrhu vsi štirje. Pol dveh je ura. Po moskovskem času.

»Sedaj je doma sele poldne...«
Osem polnih konserv je na vrhu in moč s podpisii. Eđen od štirih alpinistov, ki so si bili po lažji poti prinesli na vrh hrane, da bi pri nameravnem prečanju Shelde manj tvorili, je konserv nosil za druge. Pri sestopu se mu je odlomil roglj, za katerega je obesil vrvi za spuščanje...

Lakota ne prenaša lepote. Prej smo videli konserva kot Užbo — lepotic med gorami — ki je naša sosedja. Cokolada počasi dovolj dojemanje izrednih gor.

»Užba!«
»Samo roko bi stegnili, pa bi se je dotaknili.«

Ogromna ledena stena in dva vrhova. Severni zavrt v led in opasti, južni rumen od granuliranih previsov.

Le zakaj je letos tako nedostopna? Prepočevana, »zakrta«. Smrt šestih najboljsovjetkih alpinistov je zaprla vrata do njenega vrha.

»Ali mislite bivakirati na vrhu?« priganja Ljubo. »Grem!«
Po grebenu iščemo pot v dolino. Tisoč metrov pod nami je ledenik pod severno steno Užbe, kamor sestopamo. Plezamo navzdol. Ne gre več. Razvežemo se in pripravimo dvojni vrvi za spust. V zabitem klinu zamejamo zanko. V globino vržemo vrvi. Pade čez previse. Je segla do police, je obvisela v zraku.

»Danes nam pa gre, kaj?«
Spust za spustom in ob petih smo že v sedcu, na začetku sneženega kuloarja. Po njem sestopamo.

Dvesto metrov nad ledenikom nas ujame noč. Na odstavku v grebenu, kjer se zdi, da bomo varni pred padajočim kamenjem, zravnomo ploščad. Za posteljo razpletemo vrvi po skalah.

Sem za kuharja.

Prijatelji so že oblekli puhovke, zlezli v »slonove noge« — spalne vruhe do pasu — se zavili v vreče za bivakiranje.

»Juha je gotova, gospodje!«
Potem štiri. Vskak po deset žlic in potem še vsak tri. Rezancev ne želimo... Nova juha. Spet se obilujejo.

Samo sneg za čaj še pristavim, potem ležem. Kuhalnik mi brni ob glavi, uspava tovariše.

V krop stremem čaj in skozi dišeči oblak se oziram k preprednemu vrhu med zvezdami. Izginja v meglah spomina.

Veseli sem, da smo bili kos tešavam. Sedaj bi bilo vseeno, če bi bilo tudi težje. Iskali smo težave, pa se veselili, če jih nismo našli... Tako trdno spijo, da jih ne zbudim. Sam popijem ves čaj.

ANTE MAHKOTA

ANTON INGOLIČ

K NAŠIM ČEZ OCEAN

O biščemo tudi slovensko farmo. Nekaj več kot sto petdeset hektarov valovitega sveta: popaseni in nepokoseni travniki, pšenica, ki je že požeta, koruza z več storži in detelja pa nekaj listnatega drevja. Samo za živino, ki se pase tam na sosednji rebi. Izstopimo pred novo farmarsko hišo in že starimi gospodarskimi poslopji. Žilav, a zdaj že malce bolehen Došenec, ki mu manjka samo eno leto do sedemdesetih, nam razkaže lopo s številnimi stroji, hleve z modernimi napravami in lepo živino, silos, kokošnjak s kakimi dvesto kokoši, šefe nato nas pelje v hišo, ki se v ničemur ne razlikuje od hiš, ki sem jih že videl v mestu in okolici. Vse tisto, kar ima mestni človek, ima tudi tale farmer, ki je prišel kot štirinajstletni deček v Ameriko in začel kot toliko rojakov — s težkim delom v rudniku. Ko si je malce opomogel, je odprl mesarijo. Da bi imel dobro meso, je kupil manjšo farmo, jo čez nekaj časa prodal in kupil tale kos zemlje, ki pa ga je bilo treba izkrciti. Toda roke, njegove, ženske in roke njegovih rojakov, so tale na pol zapušteni svet spremenile v plodno zemljo, ki daje dovolj hrane za skoraj 200 glav živine. Pred leti je naš znanec mesarijo opustil. Zdad živiti sam samcat na farmi. Zena mu je umrla, sin, ki ima hišo malo niže, pa na mara delati na farmi, rajši se vozi v mesto na delo.

»Kdo vam pomaga pri delu?«
»Pozimi sem sam, poleti pa imam dva stalna delavca, ob večjih delih pa še najamem koga. Za delavce je težko, zato pa imam toliko strojev.«
»Gre?«
»Seveda gre. In še prav dobro, škoda le, da sem že star.«
»In kdaj ste bili zadnjič doma?«

»Kdaj? Nineteen nine, devetnajsto devetna.«
»Tedad ste vendar prišli sem.«
»Sure. Da, seveda.«
»Malce zadrege je v njegovem smehu.«
»Kdaj boste obiskali stari kraj?«
»Nikogar nimam tam.« Čez čas pa: »Saj bi šel, a poleti ne morem, pozimi pa je mrzav v starem kraju.«
»Pa potem, ko bo vaš sin prevzel farmo?«
»Je ne bo. Ne mara zemlje, rajši dela v mestni mesariji.«
»Pa vrniki?«
»Študirajo. Eden je inženir.«
»Kaj boste tedaj s farmo?«
»Prodal jo bom, kaj pa naj storim drugoga. Potem bom pa morda pogledal v stari kraj. Pravijo, da je drugače, kot je bilo za Franca Jožefa.«
»Precej drugače.«

Tako tedaj: tale svet, ki je prepojen s potom slovenskih ljudi, bo kmalu, morda prtv kmalu prešel v druge, ne-slovenske roke.

Ko se vrnemo v mesto, M. Klun čisto pokaže na levo ali desno. »Tu so bili Slovenci... Poznal sem Notranjca, ki je imel tole hišo... Tistale farma je bila tudi v slovenskih rokah...«

»In zdaj?«
»Lastniki so umrli... Umri je oče, mati je šla k sinu nekam v Kalifornijo...«

Konec tedna se z Andrejem odpeljeva v Johnstown, ki leži kakih 120 km proti vzhodu in je središče železarske industrije, nekoli pa je bil najpomembnejši rudarski center. Slovenci so se tu naselili že konec preteklega stoletja. Svet je hribovit, zato ni čudno, da so si razen drugih ustanovili

tudi Planinsko društvo. Ko se po telefonu najavim tovarišu Ukmarju, Kraševcu, pride še tovariš Stefančič, Belokranjec. Seveda vsak s svojim avtomobilom. Najprej se z žičnico — z avtom vred — povzpemo na grič nad mestom, od koder zagledamo pod seboj v dolini in na rebrih nešteto hišic pa ducate tovarniških dimnikov in velikih industrijskih objektov. Potem krenemo na pokopališče. Mnogo slovenskih grobov z angleškimi in tudi slovenskimi napisji. Rojaka nam pripovedujeta zgodbe pokopnikov. Pestre so, a v nemem so si podobne: sprva je bilo hudo, v času stavk in krize zelo hudo, ko se je izboljšalo, pa je prišla starost, čisto osamelost, ker so se otroci raztepli po Ameriki. Američka pa je strašno velika, in slednjič smrt. Tu pod zeleno rušo so zdaj čisto sami. Ustavimo se tudi med grobovi tistih nesrečnikov, ki so 1889 izgubili življenje ob veliki poplavi, a preživeli jih niso mogli identificirati: 777 kamnitih spomenikov brez imen.

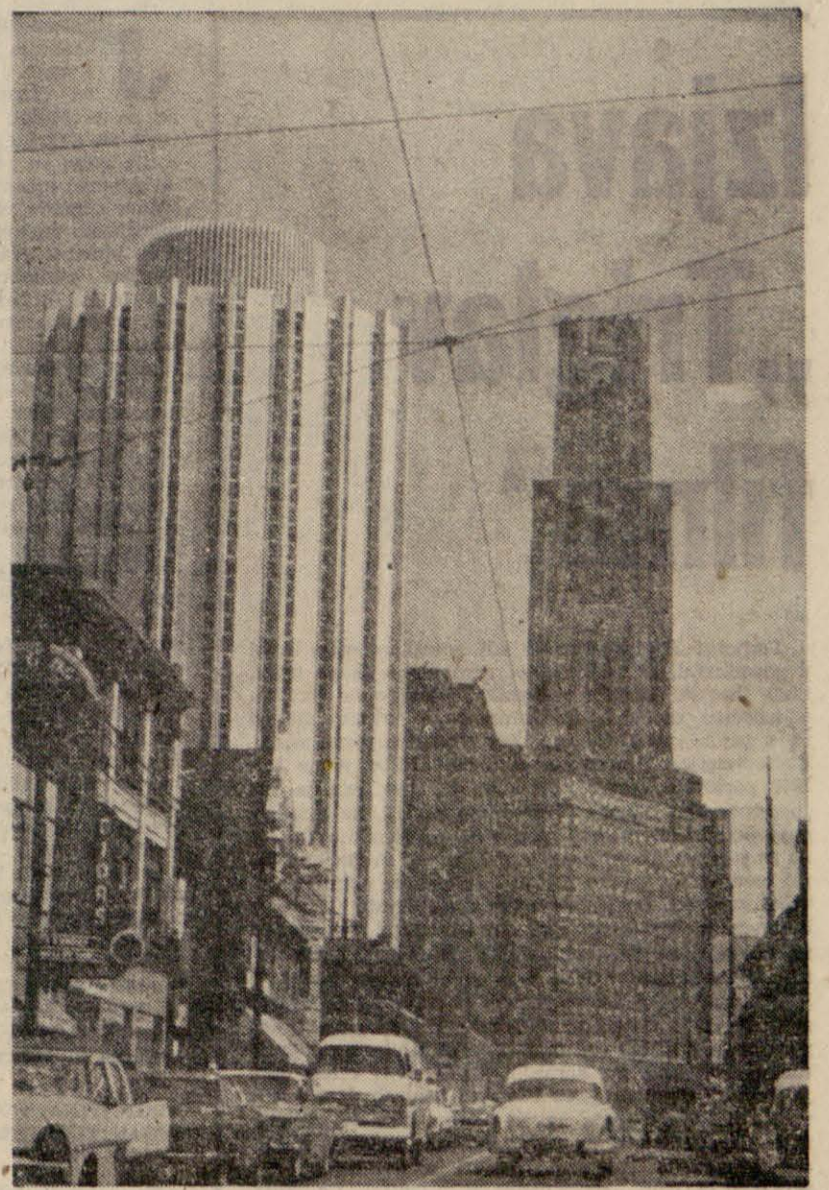
Potem se vozimo po okolici: lepa, zelena, rahlo valovita pokrajina, travniki, malo polj in gozdovi. Prispemo v naselje, ki so mu dali ime naši rojaki: Willage of Kravn. Se zdaj žive tu skoraj sami Slovenci, večinoma zaposleni v bližnjih industrijskih podjetjih, kajti »kranjski« premožniki, kjer so prej delali, je že iztrpan. Eden med njimi pa je farmer, redi okoli 1000 (tisoč) molznic. Tu in tam se ustavimo in se pogovorimo z ameriškimi Kranjčani. Priletni so in v svoj notranjski in gorenjski dialekt vpletajo še več angleških besed kot drugod. Imajo sicer dom, toda to je že dolgo bolj gostilna kot prosvetna ustanova. V mesto se vrnemo mimo opuščeni rudnik in na pol razpadli industrijski napravi, ki hudo kaže sicer lepo pokrajino, rojaka pa pripovedujeta, kako je bilo tedaj, ko sta delala tod okoli: delo težko, dvanajsturno, zaslužek pičel, kompanija je imela svoje stanovanjske hiše, trgovine in gostilne, celo svoj denar pa seveda tudi svojo policijo na konjih; stajkajoče je vrgla iz stanovanj, ponesečence odslovila...
»Naši otroci res ne vedo, kako je bilo težko. Sploh ne verjamejo, kako se je nekoč godilo delavcu.«
Da, to je preteklost, ki jo pozna samo prvi rod.
»Zdaj nam je dobro.«
»Greste kaj v stari kraj?«
»Seveda. Že nekajkrat sem bil doma. Lepo je.« pravi Belokranjec. »Letos sem bil pri hčerki, ki je poročena v Los Angelesu, z ženo sva se odpeljala tja z reaktivcem (no, v resnici je delal: z »jetom«), drugo leto pa bova pogledala spet v stari kraj.«

sterna. A tudi nenavadne kalifornijske pokrajine in divjih predelov skalnatega pogorja.

V pittsburski Katedrali, ki pa ni katedrala, marveč 42-nadstropna univerzitetna učilnica, pa vlada resno, delovno vzdušje. Spodaj v prostornem vestibulu posamezni študenti s knjigo pod lučjo ali gručo studentov, v predavalnicah predavanja. Predavalnice, ki se vrste v krogi, se imenujejo po državah, ki so jih opremile. Jugoslovanska je med najlepšimi. Stene so obložene z lesom, intarzijske, naši folklorni motivi, spredaj nad tablo olni sliki Vuka St. Karadžića in Jurija Strossmayerja, na desni gledata s stene J. Vega in Petar P. Njegoš, z zadnje stene pa Rudjer Bošković pa Jakčev Prešeren. Domače je, prijetno, žal, da začno prihajati študentje, ki študirajo letni semester.

Za konec se v nedeljo — 4. avgusta — odpeljemo na tradicionalni Slovenski dan, ki so ga že enaindvajsetič priredila slovenska društva, ne glede na svojo barvo. Iz vse zahodne Pensilvanije se je pripeljalo na stotine avtomobilov. Skoraj tisoč ljudi, in ne samo starih, se je zbralo v New View parku blizu Pittsburgha. To je pravi ameriški Prater, ki pa ima tudi nekakšno letno gledališče s prostori za kulturne in družabne prireditve. Vrt se govori predstavnikov raznih društev, tudi mlada s prijateljem Andrejem spragovirva nekoliko pozdravnih besed. Potem sledi program. Baletne točke in petje. Predvsem petje. Največ odobravanja požanje Blejski zbor: oče in sin sta v slovenski narodni noši, mati in oče hčerki pa imajo nekakšna slovska oblačila. A petje je pristno slovensko, izgovarjava precej čista. Kar ni morem verjeti, ko izvem, da otroci sploh ne znajo slovenski, ljubijo pa slovensko petje. Toliko naših narodnih pesmi nisem slišal že leta in leta, tudi ne toliko naših dialektov, seveda pomešanih z angleščino.

NADALJEVANJE PRIHODNJC

Prizor iz Pittsburgha (v ozadju katedrala in univerza)

Mila favorit

777 NAGRAD VAS ČAKA!

GLASUJTE ZA SVOJEGA FAVORITA NA HRBTNI STRANI OVOJNICE MILA

ELIDA FAVORIT

	7 dni v Parizu, Italiji, Grčiji, Dunaju, Dubrovniku, Ohridu in Bledu
	Transistorski sprejemnik BLEED izdelek industrije ISKRA KRANJ
	Gramofon EMONA izdelek industrije ISKRA KRANJ
	Televizijski sprejemnik PANORAMA 59 izdelek industrije ISKRA KRANJ
	Moška in ženska kolesa izdelki TOURING tovarne ROG LJUBLJANA
	Številne gramofonske plošče JUGOTON - BEOGRAD

NAPIŠITE IME PEVCA VAŠEGA FAVORITA IN VAŠ NASLOV TER POŠLJITE NA NASLOV: SAPONIA OSIJEK

TUJSKA LEGIJA

SAMO ŠE ATRAKCIJA ZA TURISTE

V Corteju in Bonifaciu na otoku Korziki sem preživel tri dni v razgovorih z vojniki tujske legije. Njene enote so se, odkar so morale zapustiti Alžirijo, raztresle po vsem svetu. Na Korziki je 1. regiment legije s približno 2.000 možmi. In Korzika, ta »otok lepote« bo, po vsem sodeč, grob proslule tujske legije.

V kavarni »Camerone«
Madame Maria, okrogla in zmeraj razpoložena lastnica največje kavarne v Corteju, ima smisel za kupčijo: po prihodu prvega regimenta tujske legije v juliju 1962 je svoji »Café du Commerce« dodala še drugo ime, ki se zdaj v še večjih črkah blešči pod prvim: »Camerone«. Odtlej je kavarina majdama Marie najprikladnejša shajališče legionarjev.

Beseda Camerone ima za vsakega legionarja mistični zven. Pri mehiški vojski imena je leta 1863, med ponesečeno pustolovski francoskega cesarja Napoleona III., šestdeset legionarjev pod poveljstvom stotnika Danjouja tako dolgo vztrajalo na položaju pred premočjo osem sto mehičanov, da jih je — kakor piše na njihovem spomeniku — »me pogum, ampak življenje zapustilo. 30. april, dan te bitke, je največji praznik legije. In na vsak praznik preberejo gotorniki legionarjev junško zgodbo o smrti šestdesetih cameronskih legionarjev, ki veljajo za zgled poslušnosti, vojaške discipline in pripravljenosti umreti.

V kavarni »Camerone« sem sedel pri pivu z legionarji, mladimi ljudmi iz Porenja, Saarskega področja, Hamburga in Hannovera, iz Bavarske in Avstrije. Prisedli so še Belgijec, Spanec, Italijani, Poljak in Madžar. Govorili smo odkrito o problemih legionarjev na Korziki, predvsem o problematični prihodnosti tujske legije.

Govorilam, da bo legija v kratkem razpuščena, noče verjeti noben legionar. »Če bo de Gaulle razpustil legijo, lahko razpusti kar celo francosko armado.« je rekel eden od mladih Nemcev v uniformi tujske legije in vse omizje mu je pritrldo. Belgijec pa je pripomnil: »Če hočejo napraviti konec z legijo, potem naj samo nehajo novačiti in legija bo v kratkem času sama od sebe odmrla. Toda novince nabirajo še kar naprej in kot sem slišal na Korziki, v zadnjem času celo z intenzivnejšo reklamo. Kaže, da hočejo legijo obdržati v sedanji moči: 12.000 do 15.000 mož. To pa po-

»Domov? Kaj se pravi domov?« je vprašal eden od njih. »Mi nimamo druge domovine kot legijo. Pogledajte vendar okrog: Tale tu ni Italijan in tistile ni Španec in jaz nisem Nemeec in Joos, ki sedi zraven mene, ni Belgijec. Vsi smo legionarji, nič drugega kot legionarji. Navadne vojake je lahko poslali domov, ne pa nas! Imel sem čudne občutke. Gledal sem te mlade pustolovce. Spomnil sem se njihovega gesla: »Legio patria nostra — legija naša domovina.«

Legionarjem na Korziki gotovo ni slabo. Prehrana je, kot so vsi poridili, zelo dobra. Tpada plača je tukaj za tretjino manjša kot je bila v Alžiriji, kjer so dobivali še dodatke za nevarnost in boje. Plača zadošča kvencjemu za drobne izdatke, nič več.

Dolgčas
Za pustolovca seveda ni hujšega kot je nedelavnost in dolgčas. Starejši legionarji so zato skrajno nezadovoljni in gnevni. V Alžiriji, pravijo, so bili gosposde. Tu na Korziki pa so le v gosteh in ljudje jih pač trpijo. Vprašal sem, koliko jih popoprčne dezertira, kajti po uradnih podatkih številno dezertirjev zlasti v zadnjem času močno narašča. Starejši legionarji so mi zatrli, da so skoraj vsi dezertirji novinci. Vsakdo ve, tako so rekli, da je prvo leto v legiji najhujše in najtrše in da v tem času vsak legionar misli na beg. Prej, v Sidi Bel Abdesu da je bilo dezertiranje brezupen podvig. S Korzike pa je laže ubežati.

Bonifacio, na skrajnem jugu polotoka, je od Sardinije oddaljen komaj dvajst kilometrov. »Ukradeš motorni ribski čoln ali gumijast čoln kakega turista ali pa skušaš preplavati ošino do sosednjega italijanskega otoka, a so mi povedali ljudje. Koliko legionarjem se je beg posrečil, koliko jih je utonilo v zahrbtni morski ošini, koliko so jih ujeli in pripeljali nazaj — tega pa nisem mogel zvedeti niti od legionarjev niti pri korziških oblasteh.

Strel za ubežnike
Govorijo, da je na leto vsaj dvesto — uspehih in neuspehih — primerov bega. To pa je že veliko število glede na celotno število dva tisoč mož. Zaradi tega brčkone nameravajo vsebališče prestaviti iz Bonifacia v Corte, ki leži tako daleč od morja, kolikor je na Korziki sploh mogoče. Razen tega je javna tajnost, da je na Sardiniji neka italijanska organizacija, ki v sodelovanju s korziškimi tihotapci in za dobro plačilo pomaga legionarjem pri begu.

Slišal sem, da so nedavno nekega pobelega Nemca ujeli in ga ustrelili, da bi druge zastrašili. Legionarji so zankali, da bi bilo to res. Ujeti dezertirji da pridejo samo za šest mesecev v kazensko četo. Toda domačini so mi povedali, da je straža pred kratkim ustrelila nekega dezertirja, ki ni obstal na njen klic. In to da ni bilo prvik.

Odnosi med legionarji in domačini so zdaj v glavnem znošni. Ne tako pa spočetka. Takrat, so mi dejali, so si večkrat skočili v lase. »Ne toliko vojaki, pač pa ožirji so se morali najprej naučiti, da niso več v Alžiriji.« Sicer pa: odkar so legionarji na Korziki, je zanimanje turistov za otok večje. Fotoaparati neprestano škrtajo. Legionarji se pritožujejo zaradi tega, ker morajo mirno trpeti sjanje turistov. Drugič pa se pritožujejo zaradi domačinov. Pravijo, da starši vse preveč pazijo na svoje hčere.

W. BRETHOLZ

17. SEPTEMBER 1963

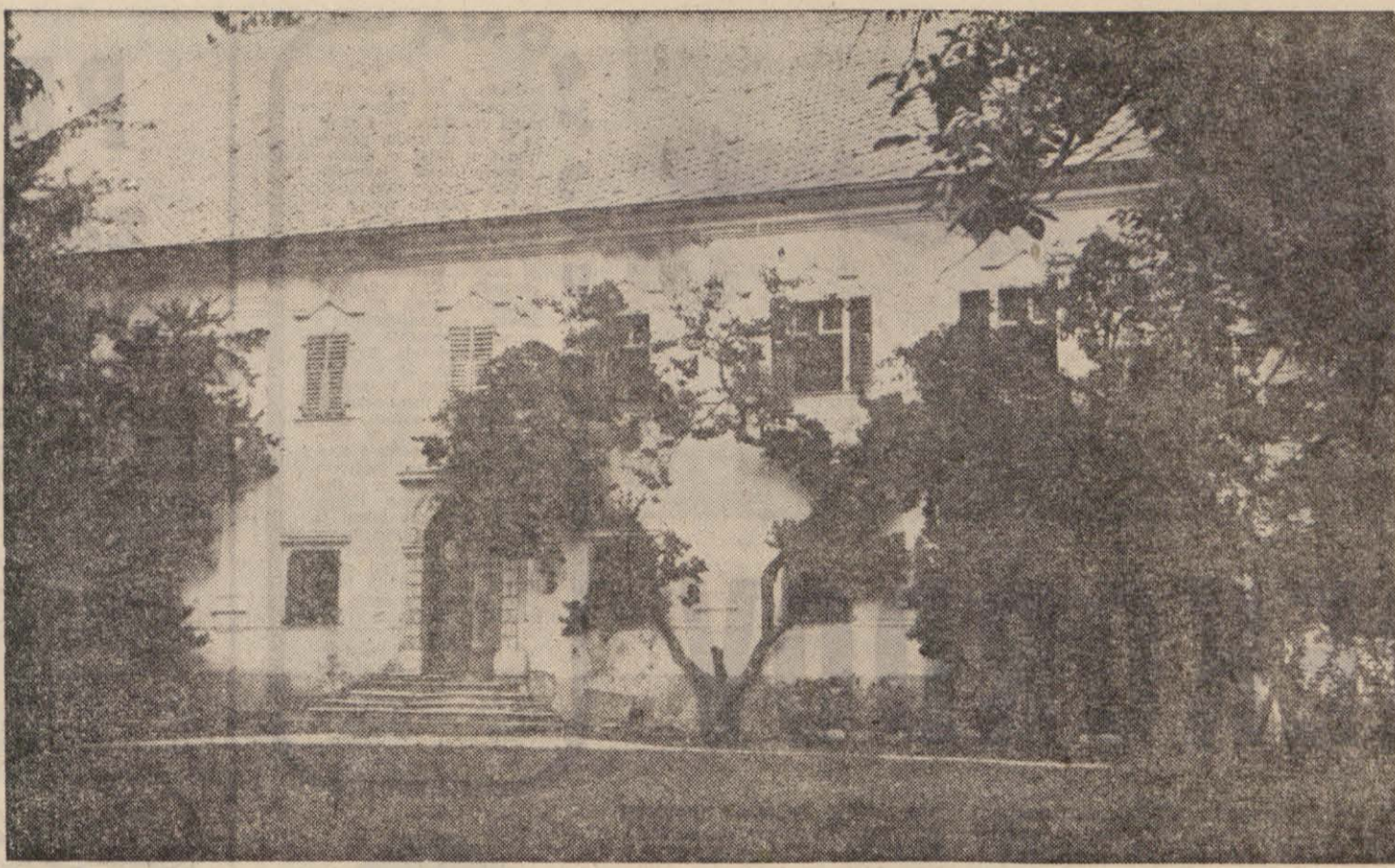
Ob 40-letnici smrti slovenskega pisatelja Ivana Tavčarja: obisk na Visokem pri Poljanah

To je Visoška kronika 1963! Zalosten zapis o nekdanjem trdnem dvoru, v katerem so gospodovali škofje pa močnejši Khallani in ki ga je pred sedemdesetimi leti kupil slovenski pisatelj Ivan Tavčar, doma iz bližnjih Poljan. Miren je ta kraj, zato si obiskovalec težko predstavlja, da so nekdanje poteh ropotale kočije Khallanov, kakor pripoveduje to Tavčar v svoji Visoški kroniki. Tudi dvorec ni več trden in pomemben, kakor je bil takrat. Iz sramežljivosti se je skrčil med drevjem in počasi razpada, razpada tudi za 40. obletnico Tavčarjeve smrti! Namesto, da bi se skrili ljudje, ki so ta spomenik zamerali.

O Visokem bi lahko ljudje pisali prav tako mračne zgodbe, kakor jih je pisal Tavčar. Okna so razbita in veter se kot edini stalni gost podi po praznih sobanah, čež in sneg razjedata parket, polna klavirno visijo z oken, ki zrejo v Poljansko dolino kot prazne očesne dupline. V zgornjih prostorih je ostala le še strohnela omara, vedno enako hladna velika peč, ki se bolj ohladi razpoložene obiskovalca, stene so gole ter prazne in na premočenih tleh še najdemo kakšen del razbitega svečnika. Visoko propada iz dneva v dan in postaja iz leta v leto kulturna sramota našega časa.

Dvorščice okrog dvorca spominja na propadlo kmetijo in le Tavčarjev spomenik na robu polje opozori obiskovalca, da ta zgradba ni čisto navadna razvalina. John Thatcher, USA, je podpisal na podstavku kipar Jakob Savinšek naročila tega spomenika. Še sreča, da je imel Tavčar sorodnika v Ameriki, sicer bi ostal brez spomenika. Šest let že ponosno sedi bronasti Tavčar pred dvorcem, kakor se pač spodobi za slovenskega pisatelja, ljubljanskega župana, deželnega poslanca in sploh javnega delavca starih časov. Sedi in zre proti svojim Poljanam pod koleni Blegasja, od koder je izšel in kamor se je vedno vračal — na gorenske kmetije in med gorenske kmetice. Kakor da bi se tudi sam sramoval svojega razpadajočega domovanja, je pokazal hrbet razvalinam, obrnil se je v stran.

V spodnjih prostorih živi družina, ki je tukaj naša bomo streha, kajti tudi streha prepušča. V stari škofovski jedilnici s starinskimi oboki in poslikanim stropom ni več svečnikov, temveč je tukaj shramba. Še pred leti je neko škofjeloško podjetje hranilo tu salame. Zdej počiva na deski, ki visi izpod stropa, hlebec vsakdanjega kruha, te delavske družine, po tleh zložena čebulna čaka na zimno, sušijo se gobe in zajčje kože, šukaturne

Spomenik Ivanu Tavčarju na Visokem: delo pokojnega kiparja Jakoba Savinška (po naročilu pisateljevega sorodnika »Amerikanca«)

VISOKO NIZKO PADA

poslikane rože pa gledajo na to gospodinjico idilo. Od dvorca pelje pot proti bližnjemu gozdičku in se ustavi ob Tavčarjevi grobnici. Ko bi pisatelj zdaj videl umirajoče stene Visokega, si gotovo ne bi izbral tega kraja za svoj zadnji dom, čeprav so mu na grob napisali besede iz Visoške kronike: »Toliko zaplsem, da bi rajši umrl sredi domače doline, bodisi od

Lastniki Visokega so se vedno Tavčarjevi potomci, toda oni le redko obiščejo prazen dvorec. Sami ga ne morejo obnovljati, turistična ali druga društva ga ne morejo, ker pač ni njihova last. V primeri z gradovi, ki jih obnovljamo v Sloveniji, bi bilo potrebno za Visoko precej manj denarja. Nekatera slovenska in hrvaška podjetja imajo dovolj

Visoške slike...

gladu, nego na zlatem stolu nemškega cesarja, kjer bi imel vsega na kupe. Preveč po svoje smo si razlagali te njegove besede in zato Visoko zdaj propada, čeprav se ljudje agredo turizema, obnovljajo razpadle gradove starih grofov in vabijo goste, da bi jim pokazali zgodovinsko-turistične atrakcije. Mnogokrat sejemo denar na neplodna tla, kulturni in zgodovinski spomenik Visoko pa ostaja ob strani. Ze leta in leta...

denarja za odkup dvorca, toda Poljanska dolina bi s tem Tavčarja prodala. Z Visokim namreč ne bi prodali le golih sten, ampak bi s tem pisatelj izgubil svoj dom, kjer razen spomenika in grobnice ne bi bilo nič več Tavčarjevan. (Opravo iz visoških soban čuva škofjeloški muzej.) V Škofji Loki so že zdavnaj osnovali odbor za obnovo Visokega, toda občina sama ne more zbrati 25 milijonov, kolikor zahtevajo Tavčarjevi potomci za ta dvorec. Tako turistično društvo v Poljanah zadaj kuje načrte za tuji dvorec, ki naj bi nekoč postal urejen turistični objekt.

V jedilnici naj bi uredili gospodarsko sobo v stilu prejšnjega stoletja, ki naj bi bila primeren prostor za obletnico matere, za valete ali druga slavnja. Spodnje prostore hleva naj bi preuredili v kmečko gostilno in restavracijo, zgoraj pa bi bile stalne razstave podobarjev iz Poljanske doline, prikaz stare kmečke opreme, dela čipkarice, prodajalna spominkov in podobno.

Kozolec bi po teh načrtih ostal na zunaj nespremenjen, znotraj pa bi uredili prostor za gledališke predstave, folklorne nastope in ples. Načrti poljanskega Turističnega društva predvidevajo tudi igrišča in letno gledališče, kjer naj bi igrali Visoško kroniko ali druga dela.

Seveda bi Visoko moralo ostati miren turistični kraj, namenjen predvsem domačim gostom, urediti bi pa morali tudi Tavčarjev muzej. Visoko naj bi še naprej ostalo Tavčarjeva domačija, kjer bi obiskovalci začutili mlk podeželja in dihali lepote Poljanske doline, ne pa hrupno zabavišče v stilu naših turističnih graščin. Morda ni najboljši posrečena rešitev narediti iz Visokega turistični objekt, toda danes je to najlažje izvedljivo.

Seveda so vse to le načrti, ki jih poljanski turistični delavci sanjajo ob tujem dvorcem. Medtem ko škofjeloška občina zbira denar za odkup Visokega, pa dvorec propada in smerokazi, vrženi med preperele deske, kažejo proti Tavčarjevi domačiji, proti slovenski kulturni sramoti.

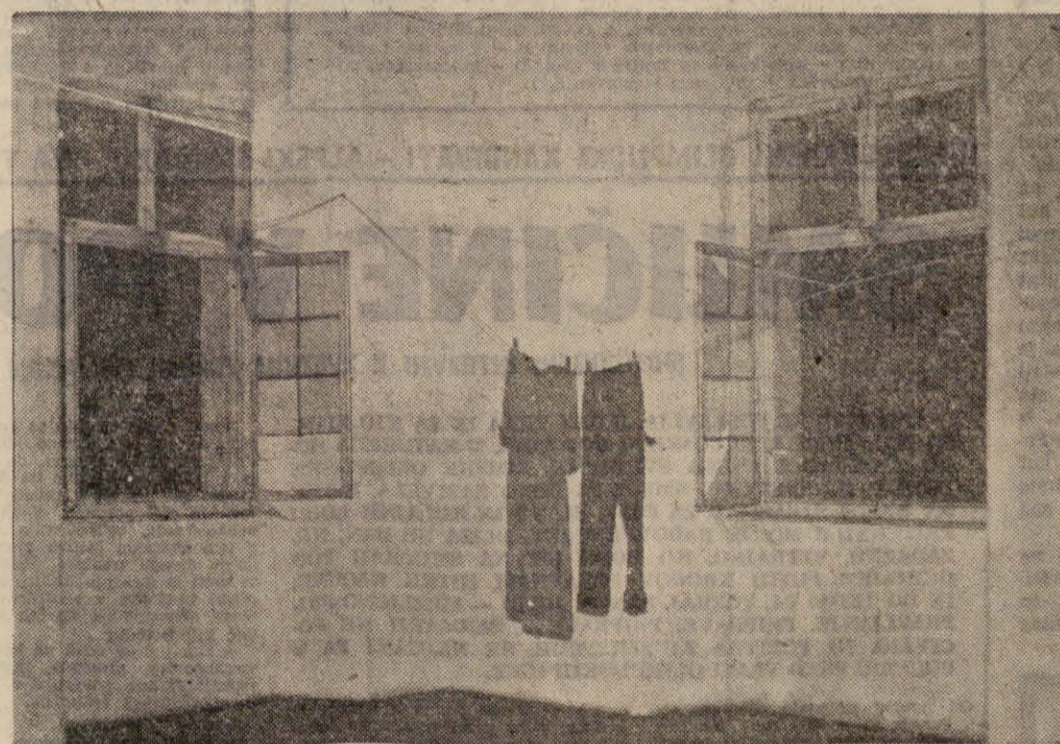
Ko bi bil to dom kakšne filmske zvezdnice ali nogometaša, Visoko že zdavnaj ne bi bilo več v razvalinah!

Nič čudnega, če se je bronasti Tavčar obrnil v stran. Iz užaljenosti je stornil tako.

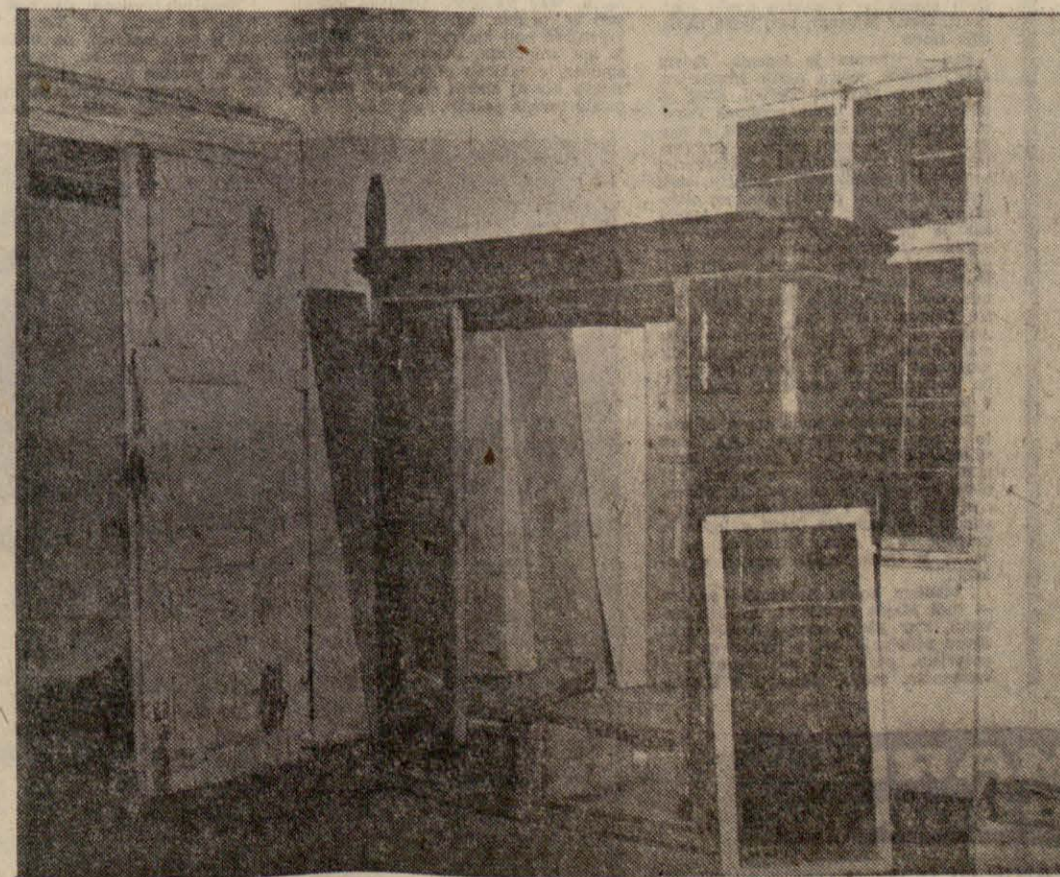
F. Z.

... tihozitje v imenitni starinski jedilnici na Visokem

... to je nekdanja visoška sobana

... In to je še ostanek visoške oprave. Posneto ob 40-letnici smrti Ivana Tavčarja, ki smo jo sicer proslavljali. (Foto: A. Agnič)

Knjige in ljudje

V preteklosti in bodočnosti

Pa smo rekli, da je tipičnega pisanja »za ženske konec! Da je umrlo hkrati s kitami in dolgimi krili, ženskimi ročnimi deli in »vzgojo za boljše dekleta«. Da sodobna ženska, ki v solskih klopih tekmuje v jecljajočih odgovorih s sošolci in nato trezno presoja storitve kolegov v službi, kratko malo ne verjame več v viteze brez strahu in graje, ki na gosto naseljujejo romane »za ženske«, junaški, molčeli, neznočni in globokoumi, prežeti ljubezni in zvestobe do groba in hrepeneci samo po tem, da na strani 360 vklenijo junakinjo v svoj vroči objem. Toda — toda. Prav mogoče je, da ženske vanje ne verjamejo — nesporno pa še vedno po njih hrepenijo. In to ne samo na pravnič divjem evropskem Zahodu, temveč tudi pri nas, kjer razni »Amadeji« in »Ilone« pri prič zginejo s knjigarniških polic, če se kdaj sramežljivo pojavijo na njih. In več: pri založbi Obzorja v Mariboru je nedavno tega izšel roman Nade Gaborovič »KALI PRIHODNOSTI«, ki kaže, da občuti podobno potrebo po sanjskem svetu in idealiziranih junakih tudi mlajši rod naših pripovednic. To ni graja niti poskus razvrednotenja; zakaj pisatelj ima pravico do svojega videnja sveta in do tega, da to videnje izpove; je samo osuplo spoznanje, da realni svet tudi danasnji ženski še ni prava domovina, ji tudi danes še ne nudi tako zadovoljivih možnosti, da bi vezala nanj svoje upe in želje. Zmerom še se hoče zateči v kraljestvo budnih sanj.

Roman Nade Gaborovičeve ima seveda vse zunanje znake sodobnosti. Godi se prva leta po drugi svetovni vojni na mladinski progi, dogajanje se odvija ob spremljavi udarjanja krampov, cviljenja samokolic, korakanja nočnih straž in zvokov harmonike pri mladinskih kulturnih prireditvah. V tem okolju se srečata junaka. Dekle je nekaj posebnega — lepo, toda odlično, pogumno, toda vase zaprt — njeno visoko čelo zatemnjuje senca skrivnosti. Fant je Grk — študent medicine in Markosov partizan, v njegovih očeh sijajo zvezde Madrida in Afrike in grških gozdov, kjer se je bojeval, njegova usta pa obvladujejo tudi slovensko govornico — po materi Slovenki — na srečo, kajti kako bi se sicer z dekletom Vito pogovarjala? In brez njenih pogovorov, teh brezkončnih dialogov ali, pravzaprav, dvojnih monologov, bi pač romana »Kali prihodnostne ne bilo. Tudi premisslujeta oha veliko: Alki o svoji otožni mladosti, o materi, ki se je prodajala, o bratu Tinu, za čigar usodo izve v zadnjem, resnično nenavadnem zapletu, o tem, da bo opravil svojo dolžnost kot partizan do kraja, četudi je srečal ljubezen svojega življenja, Vito, in bi hotel ostati pri njej. In Vito o strašnih doživljajih v nemškem taborišču, o zlorabah, ki jim je bilo podvrženo tamkaj njeno telo in o tem, kako jo bo šele Alkijev dokončni objem očistil. V očističujočo moč ljubezni sta sploh oba grozovito trdno prepričana in je človeka kar strah, kaj bo, ko se bosta iz teh sladkih sanj zbudila. Na srečo je romana prejkonec. Toda če še tako malo maramo Alkija in Vito: v romanu je nekaj krepko, živo napisanih strani, nekaj bistro opazovanih prizorov iz brigadirskega življenja in vsaj en dobro igran značaj: grški poikovník. In to je čisto dovolj, da z zanimanjem čakamo na prihodnje, verjetno zrelejšo delo Nade Gaborovičeve.

Po tako visokih čustvih je nadvse pomirljivo seči po »ZAPEČKARIJI« Ivane Vučič Laszowske, ki so izšli pri isti založbi v prevodu G. Hafnerjeve. Hrvaška pisateljica je trezna realistka in njeni Zapečkarji prav nič poetična podoba »malih« ljudi, ki so bili resnično majhni tudi po duhu. »Junak« romana je upokojeni geodet Malec in vse, kar ga zanima, je preselitev v vilo na Kraljevju, ki jo je odkupil od propadlih bogatinov Groškov za kruto prisiljanje prihranke. Roman se začne v trenutku, ko so se Groškovi po dolgem zavlačevanju izselili in se konča z vselitvijo Malčeve družine: a v ta dva nepomembna dogodka je zajetega toliko življenja prestolnice NDH, da je naravnost zgladen dokument. Konča se z nuračnim akordom: ko se geodet Malec samozadovoljno vseli, hkrati izve, da mu je padel nečak, kot tatec. Na ženin jok in očitke ne ve nič pravega odgovoriti. Res, zveze ima: ampak navsezadnje jih je izbral že zato, da je dobil vselitveno dovoljenje. Kako naj bi jih še enkrat nadleroval zato, da reši puntarskega nečaka? Mogočni ne marajo nadležnežev.

RAPA SUKLJE

NAGRADA AMERIŠKIH KRITIKOV E. Albeeuju

Pred dnevi so newyorški gledališki kritiki — »najmočnejši gledališki kritiki Amerike« — podelili svojo nagrado za najboljšo gledališko delo dramatičnega Edwarda Albeea — »Kdo se boji Virginije Wolf?« — Poznavalce in občinstva ni to prav nič presenetilo, saj je drama, ki so jo prvič uprizorili lansko jesen, tudi po poslovnih merilih dobro delo: ves čas se je obdržala na odru, čeprav je bila sezona 1962-63 po splošnem mnenju »najbolj katastrofalna za Broadway«. Albeeeva drama »Kdo se boji Virginije Wolf?« je izmed vseh novih del preteklega sezona najbolj originalna, tako da so vsi Albeeevi tekmeči za priznanje newyorških kritikov »šablonisti«, čeprav so med njimi tudi tako pomembni avtorji kot Inge, Tennessee Williams («Noč v Iguani») in drugi.

Edward Albeeeja štejejo med ameriške gledališke avantgardiste. Mnogi kritiki imajo Albeeeja za najpomembnejšega ameriškega predstavnika »gledališke absurda«, enakovrednega Beckettu in Pinterju. Sicer pa je oster kritik današnje ameriške družine in zakona. V sezoni 1963-64 bo to nagradeno delo uprizoril Komorni oder Drame SNG v Ljubljani, ki je bil na sporedu njegovo »Zgodbo iz živalskega vrta« in »Ameriški sen« (oboje v režiji Zarka Petana).

Z VSEH VETROV

V novi gledališki sezoni bodo romunska gledališča uprizorila na 30 sodobnih domačih del. Na nedavni konferenci pod pokroviteljstvom Unesca in Mednarodnega urada za prosveto so ugotovili, da se proračuni za solstvo povečujejo v zadnjih letih za 15 odstotkov. Izjema je Jugoslavija, kjer se je lani proračun povečal kar za 47 odstotkov. V Lvovu so pred dnevi našli izvorno fotografijo Karla Marxa iz leta 1875. Fotografijo, za katero še ne vedo, kako jo prišla v Lvov, so shranili v tamkajšnji znanstveni knjižnici. Konec septembra se bo britanska kraljevska baletna skupina odpravila na turnejo po Evropi. Prva predstava bo v Bukaresti, nato pa v Varšavi, Stuttgartu, Wiesbadnu, Frankfurtu, Düsseldorfu in Bonnu. V predmestju Aleksandrije grade muzej antične umetnosti, ki ga bodo odprli julija 1966 ob dnevu egiptovske revolucije. V muzeju bodo imeli arheološke eksponate, ki so jih našli v severnem delu nilske delte in ki izvirajo iz ptolomejskega obdobja. Londonski BBC se pripravlja na televizijsko uprizoritev »Hamleta«, s katero bodo prihodnje leto proslavili 400-letnico Shakespeareovega rojstva. Predstave bodo gledali v Veliki Britaniji, Dansk, Švedski, Norveški in Finski. Konec oktobra bodo v Bruslju odprli »Maison d'Europe«, institucijo, ki bo zbirala dokumentacijo o vseh osebnostih, ki se ukvarjajo z evropskimi problemi. Prostori Institucije bodo v srednjeveški palači Revenstein, kjer bodo tri sejne dvorane in knjižnica s 4.000 deli. Uradni jeziki bodo francosčina, holandsčina in angleščina. Zaradi ljubezenskih pism Georgea Bernarda Shawa je prišlo do nesporazumov. Lastnik pism, C. G. L. Kan je namreč skušal objaviti pisma brez dovoljenja Društva spisalcev Bernarda Shawa, ki je za izdajo pism poblastilo Američana Deana Lawrencea. Ta že pripravlja knjigo pism v treh delih.

ARGO Taradiznikova juha
PROIZVOD DELAMARIS ZOLA

OGNJEMET REKORDOV

LETOSNJA PLOVALNA SEZONA SE BLIZA H KONCU. KAKŠEN JE SEDANJI POLOZAJ V JUGOSLOVANSKEM IN ZLASTI V SLOVENSKEM PLOVANJU, NAM NAJLEPŠE ILLUSTRIRATA DVA PODATKA: MED LETOSNJIMI DRŽAVNIMI PRVAKI STA SAMO DVA TEKMOVALCA — VELIKO ROGUŠIČ IN JANEZ KOČMUR, KI NISTA MLADINCA! V REPUBLIKEM MERILU JE BILO DOSEŽENIH KAR 27 NOVIH REKORDOV; SAMO ŠTIRI REKORDE NISO DOSEGLI MLADINCI. TO JE GOTOVO NAJBOLJ RAZVESELJIVA UGOTOVITEV. DOKONČNO SO SE NA VRHU NASEGA PLOVANJA TOREJ UTRDILI MLADINCI. NJIHOVI REZULTATI NE VELJAJO MNOGO SAMO V REPUBLIKEM IN DRŽAVNEM MERILU, TEMVEČ SE POSAMEZNIKI UVRSČAJO Z NJIMI ZE MED BOLJŠE PLOVALCE V EVROPI.

Med vsemi jugoslovanskimi plavalci so letos nedvomno najbolj napredovali prav slovenski. Ze pred zaključnimi tekmami na državnem mostvenem in posameznem prvenstvu so slovenski tekmovalci na številnih nastopih izboljšali rezultate. Da obetajo dobro sezono, sta najprej objavila »veterana« Lado Brinovec, ki je z vsakim startom izboljšal republiški rekord na progi 200 m metuljček in k temu dodal še rekord na 1500 m prosto, in pa naš največji Dan Vrhovšek, ki je že v zimski sezoni presenetil z novimi rekordi v hrbtnem slogu. Vsi ti obeti pa so dosegli pravi vrhunec na državnem prvenstvu, kjer so bili porušeni vsi slovenski rekordi, razen na progi 200 prsno za mo-

ške in 100 metuljček za ženske. To pomeni, da je ostala v moški in ženski konkurenci samo po ena disciplina, kjer v letošnji sezoni slovenski plavalci niso uspeli porušiti republiških rekordov! To kaže, da je mogoče z novimi metodami treninga doseči velike uspehe, čeprav se ne moremo meriti niti s tekmovalci v številnih drugih jugoslovanskih plavalnih centrih, kjer že imajo zimske bazene, niti z velikimi plavalnimi središči po Evropi, kjer delajo še v boljših pogojih.

Rekorderji so po navadi aspi- cee v posameznih disciplinah. Njihovi rekordi povečujejo tudi njihove klube. Toda pogosto je to napačna slika, saj posameznik z blestični uspehi prikriva celotno stanje v klubu, v katerem rekorder niha pravega fetah, razen v članski 4x200 prosto, so imeli levi delež mladinci. Med posamezniki je rekorderni ber doprinesel največ Vrhovšek, ki je ta čas kar desetkrat na lestevici rekorderjev. Trikrat kot državni prvak, enkrat v državnih 4x100 mešano, štirikrat kot republiški prvak in dvakrat v štafetah. Ki so postavile republiške rekorde. Precej za njim je Urban Dermastia, ki pa je dosegel na državnem prvenstvu odlične rezultate. Za obema sta se zvrstila še dobra znanca iz slovenskih bazenov Lado in Peter Brinovec: Lado trikrat kot rekorder in enkrat član štafete in Peter z enim rekordom in eno udeležbo v rekordni štafeti.

V ženski konkurenci vodi na te lestevici Zlata Trtnikova s štiri- mi republiški rekordi in tremi v štafetah. Enako uspešna je še Souvanova, le da je Trtnikova med sezono večkrat zboljšala rekorde na 100 prosto. Se za obema mladinkama prideta članici Sonja Tomišková in Vesna Breskvarjeva z enim republiškim rekordom. Tomišková je tudi članica rekordne ženske mešane štafete.

Ce gledamo posamezne discipline, potem vidimo, da je bilo letos največ uspehov na moških progah 200 metuljček in 200 hrbtno, v ženski konkurenci pa na progi 400 mešano in 100 prosto. V prvi disciplini so letos izboljšali rekord kar petkrat, v drugi pa štirikrat, in to tolikokrat, da je bila Breskvarjeva najprej samo nekaj ur rekorderka. Šele na posameznem državnem prvenstvu je znova pridela do rekorda. Na prosti progi pa je skozi vso sezono izboljševala rekord Trtnikova.

S tem seveda seznam rekorderjev še ni izčrpan, saj ne gre za obsežno statistično poročilo. Nesporna pa je trditev, da slovenski plavalci tako uspešne sezone še niso imeli nikoli. Morda bo kdo trdil, da so bili v Sloveniji pred petnajstimi leti tekmovalci, ki so nekaj pomenili v evropskem in svetovnem merilu. To je res. Toda ne smemo prezreti dejstva, da so bili to stari izkušeni tekmovalci. Danes pa tudi mladi segajo po uvertivah v evropske lestvice. In ne

smemo pozabiti, da zdaj nimamo samo enega tekmovalca; nekateri mladinci bodo morda že prihodnje leto zahtevali svoje mesto v sredji evropske kvalitete. Še nekaj je, češar ne gre prezreti: štafete so pokazale, da imajo posamezni klubi v posameznih disciplinah več močno izenačenih tekmovalcev in tekmovalk. Njihova mladost je porok, da bo slovensko plavanje v prihodnjih letih dosegalo še mnogo večje uspehe.

Seveda pa imajo vsi, ki jim je slovensko plavanje pri srcu, velike naloge. Letos, morda še prihodnje leto, bodo lahko dosegli — v sedanjih pogojih — še boljše uspehe. Potem pa bodo prišli na stonjo, na kateri napredek v sedanjih razmerah ne bo mogoč več. Tedaj bodo občutili dolge intervale počivanja, ki so pri nas neogibni. Training bodo prekinili, ker v Kranju ni zimskega bazena, v Ljubljani pa ga bodo odprli šele pozno. Mimo tega ljubljanskega sploh ne moremo več imenovati zimskega bazena, če v Krškem ne bo kmalu sredstev, da pokrrijejo sedanje olimpijske plavalnišče, in če slednjič v Ljubljani 15-letna prizidevanja za zimske bazene ne bodo krenila z mrtve točke, potem ne moremo pričakovati od mladih plavalcev več, kakor pa so nam dali letos. Skoda bi bilo, če bi tej generaciji, ki ima do-

bro zaledje, ne nuditi možnosti za razvoj. Tu ne gre več za uspehe Ljubljane, Triglava, Četulozarja in drugih klubov, tu gre za slovensko in hkrati tudi jugoslovansko plavanje.

M. ZVOKELJ

Slika v naslovu: član PK Ljubljane Urban Dermastia je med najbolj perspektivnimi mladimi plavalci pri nas. Foto: M.

KLICAJ TEDNA

Medtem ko pridne roke na največjem jugoslovanskem gradbišču — v Skopju — ne mirujejo, prispevajo svoj delež za obnovo glavnega mesta Makedonije tudi jugoslovanski športniki. V zadnjih tednih so izbrana jugoslovanska moštva odigrala številna tekme na domačih tleh, mnoge kvalitetne ekipe pa so gostovale tudi v tujini; organizatorji vseli teh tekmovalj so čisti dobiček s pridreditve namenili za obnovo porušenega Skopja. Mimale dni so v Italiji gostovali tudi košarkarji večkratnega jugoslovanskega državnega prvaka, ljubljanske Olimpije. V Cantuju so se pomerili s četrtim najboljšim moštvom italijanske zveze (Lige Fonta, Levisina (90:75, 41:37)). Obisk na tekmi je bil — kljub televizijskemu prenosu v II. polčasu — kar precejšen: ob robu igrišča se je zbralo blizu 3.000 ljudi; vstopnino so pridrediteli namenili za obnovo Skopja. V prihodnjih dneh bo Olimpija gostovala še v Antwerpenu (Belg.); čisti dohodek z bližnjega močnega turnirja bo prav tako šel za Skopje.

ZA SKOPJE

OCVIRKI IZ SOFIJE
(PO TELEFONU — POSEBEJ ZA STRO)

OSREDNJI SPORNI DOGODEK MINULEGA TEDNA SO BILE PRAV GOTOVO XXII. BALKANSKE ATLETISKE IGRICE V SOFIJI. NA KATERIH SO BOLGARSKI REPRIZENTANTI IN REPRIZENTANTKE S LAVILNI DVOJNO ZMAGO, REPRIZENTANCA JUGOSLAVIJE PA JE V MOSKI KONKURENCI ZASEDLA DRUGO V ŽENSKI PA TRETJE MESTO. S TEGA USPELGA TEKMOVANJA — NEKAJ ZANIMIVOSTI.

• Ce bi izbirali najprejpriljubljenega zmagovalca sploh, se bi morali odločiti vsekakor za svetovno rekorderko v skoku v višino, Rumunko Jolando Balas. S tremi skoki je zmagala že sedmič na letih. Edina je med ženskami, ki je zasedla prvo mesto, odkar tekmujejo za balkanske nastove tudi atletinje. Tokrat je bila spet najboljša, čeprav je nastopila v plimljeni dežni noči. Višina 1,66 m je preskočila prvič kar ni uspešno nobeni tekmičici. Tudi višini 1,70 m in 1,80 m je premagala v I. poskusu. Nato na je odprla sama, saj se mora naziti navede, da ne bi zrušila lestvice in vrh vsega se je morala ozirati še na to, da ne bi padla na zlomljeni nogi.

• Posebno nagrado (govorov več) pridrediteja je dobil Jugoslovan Mirko Kolnik, ki je v dvo-dnevnem sporu med desetoro- bojci porazil veterana Slavkova, tretji dan pa je v skoku ob pa- dovoceel se s sedmič rekord (4,50 m). Posebno nagrado (televizijski aparat) si je zaslužil tudi domačin Slavkov, ki je v 15. letih trinajstkrat osvojil naslov državnega prvaka v desetoroboju.

• Najbolj razočaran tekmovalac na igrar je bil gotovo Bolgar Hlebarov. S skokom 4,70 m je dosegel nov bolgarski rekord v skoku ob palici. V tretjem poskusu je preskočil še višino 4,75 m. Po skoku je zmagovalno dvignil roke v zrak, gledalci — rojaki pa so na-

OCVIRKI IZ SOFIJE
(PO TELEFONU — POSEBEJ ZA STRO)

vdušeno pozdravljali njegov uspeh. In ko so srečnega čestitali prvi domačini, je letvica nenadoma padla. S stojalo! Občinstvo je nato seveda s plaskanjem hotelo izraziti priznanje novega rekorderja. Sodniki so res dvignili letve na 4,81 m, saj so očino pozabili, da je treba vsak rekorder storiti in vrhunec razodeti je popolnoma pravilno razveljavilo skok čez 4,75 m ter prisidilo zmago Jugoslovanu Lesku.

• Najbolj popularen gost je bil vsekakor jugoslovanski maratonec Mustapić. Ko je napovedovalec pred zvonitvijo poročal o njegovem vodstvu, je občinstvo na stadionu vselej živahno zaploskalo, zlasti bučno pa prav ob njegovem priborju na cilj. Pozneje — pri poslednjem nadzoru — se je Mustapić enkrat izkazal s »solotekom«. Ni ga bilo namreč v postrojenih ekipah pred tribunami; iz vrst navratšenov občinstva je preko stadiona prišel po nagrado.

• Zanimivo je, da med vsemi vznemirljivimi boji tokrat ni bil sredi pozornosti kak dramatičen tek, marveč troskok, v katerem so najboljši kar petkrat zboljšali balgarski rekord. Najprej Bolgar Stojkovski skočil 15,80 m daleč, s čimer je zaostal 7 cm za rekorderja. Nato je Roman Cioabai, skocil 15,88 m za njim pa Stojkovski 15,93 m. Za tretji skok se je Cioabai, ki je izreden borec, temeljito koncentriral; ko je bil se na zaleditvenem skoku, je s prvom napisal v pesek daljino, ki jo je hotel doseči — 15,95. In res — pristal je pri tej znameniti Boja pa se ni bilo konec: Stojkovski se je stopnjeval na 16,15 m (balkanski in bolgarski rekord), samo 2 cm pa je zaostal za njim rojak Gurgušinov (16,14 metra), kar je za ostale trikrate-nega balkanskega prvaka vsekakor izreden dosežek.

EVGEN BERGANT

najboljšemu - plaketo branka ziharla

MNOGO DOBRIH DOSEŽKOV

Šestnajst slovenskih športnikov je dobilo ta teden nagradne točke za izjemne dosežke.

Le-2. Kolnik (Kladivar) — atletika in Stamečičeva (Kladivar) — atletika, po 13. 3. Danu (Olimpija) — košarka, 12. 4. Lesek (Kladivar) — atletika, 10. 5. Span (Ljubljana) — atletika, 6. 6-9. Derenda (Ljubljana) — kotalkanje, Babič (Videm-Krnjaki) — speedway, Kršinič (Novian) — šah, Stanovnik (Olimpija) — atletika, po 5. 10. Červan (Maribor) — atletika, 4. 11. Perko (Maribor) — speedway, 3. 12-15. Breskvarjeva (Četulozar) — plavanje, M. Dermastia (Olimpija) — košarka, Ladžić (Olimpija) — kotalkanje in Boltežar (Odradi) — kolesarstvo, po 2. 16. Vrhovšek (Ljubljana) — plavanje, 1.

JUGOSLOVANSKI OLIMPIJSKI KANDIDATI — ALPSKI SMUČARJI — NA TRIGLAVSKEM LEDENIKU

SMUČINE V POLETJU

(POTUHNI INTERJU Z ZVEZNM TRENERJEM JAKOM MAGUŠARJEM)

POLETJE SE POSLAVLJA, JESEN TRKA IN ZA NJO ZIMA, KI BO NAVRGLA SMUČARJEM DOGODEK, V KATEREGA BODO UPRIČE OČI VSEGA SVETA: IX. ZIMSKE OLIMPIJSKE IGRICE V INNSBRUCKU. SMUČISCA BODO ZAZVELA, BITKE NA BELIH STRMINAH ZA CAST, SLAVO IN KOLAJNE BODO PRITEGNILE MORJE RADOVEDNEZEV. BLIZA SE DAN, NEZADRNO, VZTRAJNO, KO BODO ASI NA SMUČAKH POD OKRILJEM PETIH KROGOV PORAVNALI HITRE RACUNE. IN DO TADAJ PA, VCERAJ, DANES, JUTRI — MRZLIČNO PRIPRAVLJANJE, PRIPRAVE, PRIPRAVE... SMUČARJI NE POČIVAJI, NI POČITKA ZA SMUČARJE, SE NAJMANJ PA V POLETJU PRED VRATI OLIMPIJSKIH IGER.

Nikoli nisem bil kdo ve kako dober računar, pa sem vseno hitro prišel do skromnega zaključka, da potentna fantje preskušajo na dan vsega skupaj pet minut, v celotni tedni pa recit in piši pol ure. Veliko znoja, veliko truda, veliko volje se skrivajo v tem skorajda šaljivo kratkem razdobju čiste treninga. Spominjati sem se vesti iz sosednje Italije, kjer olimpijski kandidati v enotedenskem treningu prevozijo na smučeh tri sto in več kilometrov!

Zakaj niste odšli na kaesne tute visokogorsko smučišče, kjer imajo vzpenjalce? sem povprašal z naglasom nepopoljšljivega optimista.

Jaka se je namuznil.

— Imeli smo v načrtu. Planirali smo trening v Cervini in Franciji, toda bres denarja, brez potrebnih deloviz so vsi načrti ostali samo na papirju.

Navkljub vsemu pa niso izgubili volje. Še malo naš trener Magušar ni je priprivedoval, da bodo v glavni vadi tehniko, največ slalom. Za ta trening pa je pripravil tudi ne-ko posebeno dvanaest kilogramov težak opasak katerega bodo imeli

fantje priprtega med vožnjo skozi vrata. V načrtu so imeli tudi nekaj preglednih tekmovalj, testov, ki naj bi vsaj delno pokazali pripravljenost tekmovalcev. Če ne drugesa, si bodo na tem treningu pridobili precej telesne kondicije.

Sicer pa imajo na programu še več kondicijskih treningov.

Olimpijske igre so vred vrat. Zimski dogodki v sosednji Avstriji. Naj za zaključek napisemo samo dve prepričljivi štetvilki — prispežmi — zgolj v ilustracijo. Italijanski smučarji so do sedaj v proračunu za priprave olimpijskih kandidatov realizirali dvainšestdeset in pol milijona lir, naši pa so imeli obljubljenih devet milijonov dinarjev, dobili so pa dva Toliko v vrednosti, kot se običajno pripise udrinim dopisom. Iskreno pa bi želeli, da bi si tovariši, novinarski kolegi, kar najbolj zapomnili ta dva ne preveč sorodna zneska, ko bodo pisarili o naših tekmovalcih, če ne bodo preveč blizu zmagovalnemu odru.

Treba je imeti veliko razumevanje. Denarja ni žal, smučarja ni službale.

TONE FORNEZZI

Od povsod prihajajo zanimive vesti. Poletja so postala zime. Smučarji drsijo navkljub plezajočim termometrom. Grejo za snegom, tja ker pad je in bogme —ador išče ta naj- deli! Tudi naši fantje se pripravljajo, smučajo — če naj uporabim tisti zgu- ljeni stavek — v okviru danih mož- nosti. Okvir je denar, bolj tesen okvir, zelo tesen...

Pod Triglavom je ledenik. Zeleni sneg. Zelena velika naših smučarjev, ki so se je krčevito oprleli. Sneg na ledeniku je bolj malo podoban same- mu sebi, pa vendar — smučati je mo- goče in to je sedaj najvažnejše. Pre- tekli mesec so se zbrali na Kredarici najbolj jugoslovanski smučarji, nasti upi, ali kot jim pravijo uradno: olim- pijski kandidati. Trener Jaka Magušar je pripeljal pod Triglavski vrh svoje- skromno alpsko vojsko. Vse- ga skupaj je bilo dvanajst naših naj- boljših smučarjev, med katerimi je bilo šest olimpijskih kandidatov: Pe- ter Lakota, Janoz Cop, Eric Delfek, Andrej Kilnar, Majda Ankele in Kri- stina Fanelak. Kot je že znano, so bili kandidati izbrani po posebnem klju- ču odnoso po doseženih rezultatih v pretekli sezoni.

Eno dopolnice, z malo sonca in ma- lo megle, sem prevlečel med temi vztrajnimi fanti na Triglavskem led- niku. Ko jih opazuješ in gledaš, kaj hitro spoznaš, da se takšne smuča- nje bolj izvodi v brezoblačne marše s smučmi na ramenih, kajti z ledeniki navzdol so v nekaj sekundah, nazaj pa se je treba krepko zagristi v ko- lena.

Medtem ko so se fantje, pardon — tudi Majda in Krista, spustili na- vzdol, kjer jih je spodaj čakalo svet- stavno peščenje, sva s trenerjem Ma- gušarjem, potlej ko sva opravlila z vremenom, začela klepetati o smuča-

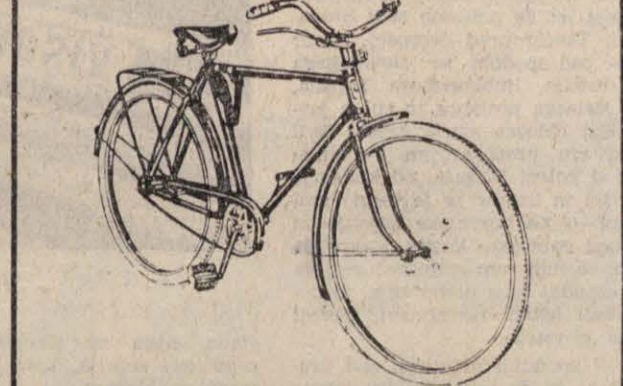
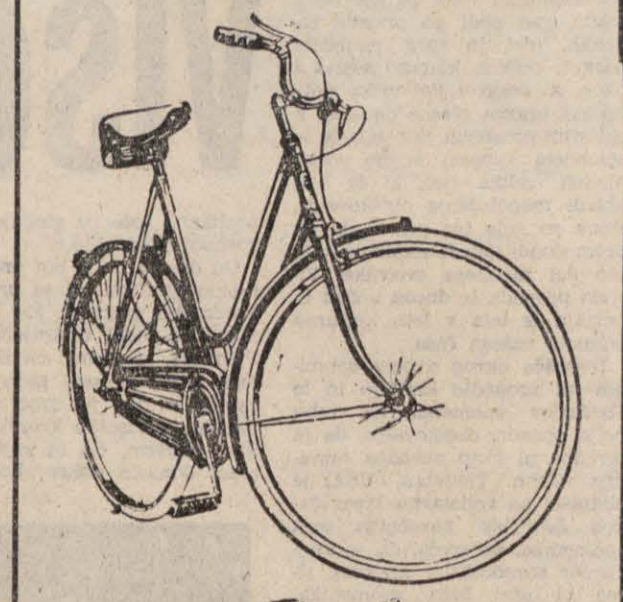
Njihov svet: Triglavski ledenik

PRETIS za široko potrošnjo

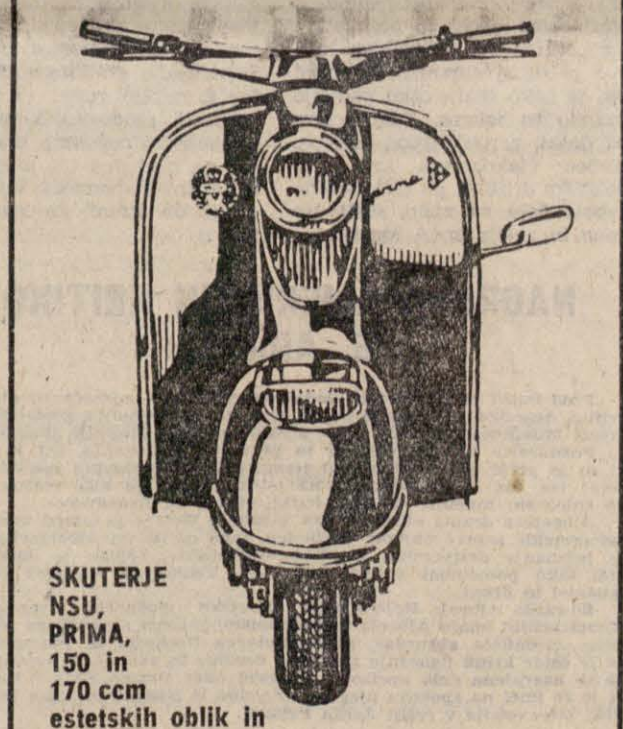
Na letošnjem MEDNARODNEM JESENSKEM ZAGREBSKEM VELESEJMU razstavlja PREDUZEČE »TITO« — SARAJEVO med ostalimi izdelki tudi pomembne izdelke za široko potrošnjo, in sicer:

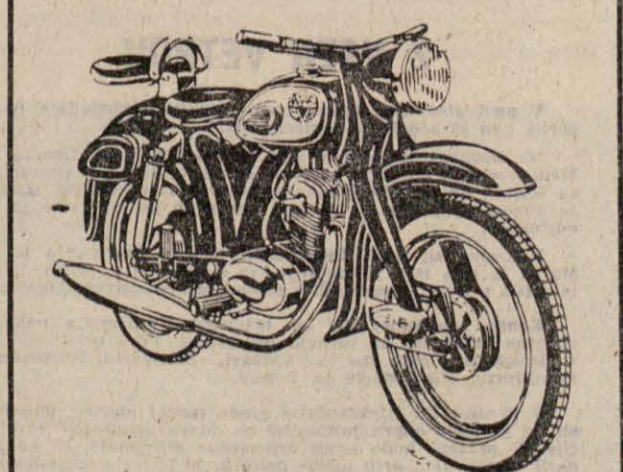
MODERNE POSODE IZ ALUMINIJA

POPULARNA PRETISOVA KOLESKA

SKUTERJE NSU, PRIMA, 150 in 170 ccm estetskih oblik in brezhibnih tehničnih konstrukcij

MOTORNA KOLESKA NSU MAXI, 175 ccm z motorjem 12,5 KS- izredno lepa in ekonomična vozila.

PRETIS vabi vse poslovne prijatelje, da obiščejo njihov razstavni prostor na ZAGREBSKEM VELESEJMU DO 23. IX. 1963 v paviljonu številka VI, razstavni prostor številka 407. Podjetje hkrati opozarja vse obiskovalce ZAGREBSKEGA VELESEJMA, da se bodo lahko na razstavnem prostoru podjetja »TITO« prepričali o odlični kakovosti, estetski obliki in ekonomičnosti izdelkov, ki imajo ime: PRETIS!

kratko toda novo

V športu je treba čedalje več vrediti in posledice so vsčasni prav tragici. V zadnjem času so se mnogim smrtnim primerom v rizi- gu ali za volanom motornih vozil pridružili še kolesarji. Za posledice- bami dobljenimi na neki dirki v amaterskem stadionu je pred kratkim umrl 63-letni štirikratni svetovni prvak Belgijec Van In- gelchen, ki je vodil svojega dirka- ška z motorjem. V severni Fran- ciji nekje so na neki krajevni dirki na cilju pričakovali vozače — kakor se tako rado dogaja — v veliki gruči in brez vsakega reda. V zadnjem sprintu je Novozelan- dec Holloway (26) padel ob trčenju z neko neznatno gledalko in po- tegnil s seboj še celo klopico dru- gih kolesarjev. Človek se je pobil do smrti, pa tudi nekaj drugih so morali — obnemem s hudo ra- njeno krivko — spraviti v bolniš- nice. Ob takih priložnostih smo tudi pri nas marsikdaj radi pre- malo previdni!

Med nemškimi športniki, ki se morajo za nastop na olimpiadi v Tokiu sporazumeti za enotno drž- avno reprezentanco, grede ta po- znanec je počasi od rok. Največ pregledje povzročajo pravzaprav iz- birni nastopi, ki naj bi bili odlo- čilni za izbiro, so pa vsakokrat ta-

Novost! DELAMARIS PUDING

KUHANJE NI POTREBNO

iz znanosti in tehnike nam poročajo

NJEVO VELIKANSTVO LABOD

V jutranjih urah povzročajo skladi soli ob obalah Kaspjskega morja glasove, kot bi lil močan dež na kovinasto streho.

Pravilica pripoveduje, da labod v svoji poslednji uri zapoje. Učenjaki takih sentimentalnosti seveda ne jemljejo zares.

Ameriški ornitolog Elliot, soustanovitelj naravoslovnega muzeja v New Yorku, je nekoč ustrelil laboda za svojo zbirko in lastnim usedom ni mogel verjeti, ko je v zraku nenadoma zaslišal melodiozno tožbo.

Labod je resnično lep na pogled: snežnobelo perje in ponosni, nežno upognjeni vrat mu dajeja kraljevski videz in v Angliji tudi je ptica kraljeva, kajti tam so labodi na javnih in tudi drugih vodah, ki so dostopna javnosti, kronski last.

Labodi niso samo zelo dostojanstvene živali, ampak tudi zelo zveste. Svoje zakone sklepaajo za vse življenje. Če labod izgubi družico, včasih se leta in leta gradi gnezdo, kot da bi verjel, da se bo pogrešana vrnila.

Mladici — večinaoma pet do devet — ostanejo pet mesecev v varstvu staršev. Dokler so majhni, se na znamenje zberejo v materinem puhu, da jih popelje na sprehod po vodi. Na videz niso lepi. Pokrili so z umazanjskim perjem, šele ko zrastejo in že tehtajo kakih devet kilogramov, se sivo perje umakne bleščeče belemu, ki ga živali potem nosijo vse svoje dolgo življenje.

neki pesnik imenoval Irsko »deželo labodov« in leta 1496 je tajnik beneškega poslanika v Londonu v pismu svojemu gospodu zapisal: »Temza s tisoč do dva tisoč labodov, to je prečudovilo pogled.«

Na Danskem, ki je spriči svojih voda in močvirij idealna labodja dežela, so lovci v dvajsetih letih postrelili malone vse labode, ostali so le trije do štirje pari.

Labodi se držijo skupaj kje v divjini, ali pa se zadržujejo na vodah, ki so jih ljudje zaščitili. Tako zaščiteno področje je tudi abotsburyski park v južni Angliji.

Mladici — večinaoma pet do devet — ostanejo pet mesecev v varstvu staršev. Dokler so majhni, se na znamenje zberejo v materinem puhu, da jih popelje na sprehod po vodi. Na videz niso lepi. Pokrili so z umazanjskim perjem, šele ko zrastejo in že tehtajo kakih devet kilogramov, se sivo perje umakne bleščeče belemu, ki ga živali potem nosijo vse svoje dolgo življenje.

Na 10.000 in 20.000 nagradnih kuponov bodo izžrebali avtomobil »Zastava 750« in denarni dobitek 400.000 din. Na 30.000 in 40.000 nagradnih kuponov bodo izžrebali avtomobil »Zastava 750« in denarni dobitek 750.000 din.

Na vsakih 50 nagradnih kuponov bodo izžrebali biblioteko v vrednosti 5.000 din. Na vsakih 250 nagradnih kuponov bodo izžrebali biblioteko v vrednosti 10.000 din.

IZDAVAČKO KNJIŽARSKO PODUZEĆE »NAPRIJED« — ZAGREB, PALMOTIĆEVA ULICA 30

VELIKA NAGRADNA PRODAJA KNJIG DO 31. 12. 1963

Številni naslovi naših izdaj in tujih založniških podjetij s področja družbenih ved — popularnih ved — domače in tuje književnosti — likovnih izdaj i. t. d. pričajo o veliki izbiri tako, da bo lahko vsak ljubitelj knjige našel dela, ki ga zanimajo in katerih še nima v lastni knjižnici, hkrati pa se bo lahko udeležil »NAPRIJEDOVE« velike nagradne prodaje knjig. Skupna vrednost dobitkov znaša

29.425.000 dinarjev

Nagradni kuponi so brezplačni, prejel pa jih bo vsak kupec, ki bo v navedenem razdobju kupil knjige za 5.000 dinarjev z gotovino ali odplačilom

PRAVILA NAGRADNE PRODAJE KNJIG

- 1. Nagradna prodaja knjig bo do 31. XII. 1963.
2. Vsak kupec, ki bo kupil knjige v vrednosti od 5.000 do 9.999 dinarjev, bo prejel en nagradni kupon; kupci, ki bo kupil knjige od 10.000 do 14.999 dinarjev, pripadajo dva nagradna kupona oziroma kupci, ki bo kupil v vrednosti 15.000 dinarjev pripadajo trije nagradni kuponi.

- Fallada: Opet na kašnjenicu... 1.000
Kulischer: Opać ekonomska povijest III knjiga... 3.000
Marx: Kapital... 1.200
Kant: Kritika razsude snage... 1.200
Zvezda letosnje avtomobilске razstave v Frankfurtu...

POPIS KNJIG, KATERE UDELEŽENCI NAGRADNE PRODAJE LAHKO NAROČITE

- Družbene vede
J. B. Tito: Govori i članci... 12.900
Marx-Engels-Ljensin: Sabrana djela... 12.000
Socializam i humanizam... 3.300
Društveno upravljanje... 1.500
Rani radovi Ljensina... 1.500
O nacionalnom i kolonijalnem pitanju... 1.200
Kant: Kritika razsude snage... 1.200
Ekonomska uvjetovanost... 300
Historijski materijalizam... 1.200

Svetovni in jugoslavenski pisatelji

- Warren: Svi kraljevi ljudi... 1.600
Du Gard: Periodica Eiba... 5.000
Erenburg: Julio Jurenito... 1.400
Boswell: Zivot doktora Johnsona... 1.800
Rezzori: Hermelin u Cernopolju... 1.600
Petrescu: Prokurstova postelja... 1.300
Wolser: Jakov von Gunten... 800
Hegel: U ime davala... 1.000

ZAGREB

PLAN NAGRAD

Na vsakih 50 nagradnih kuponov bodo izžrebali biblioteko v vrednosti 5.000 din. Na vsakih 250 nagradnih kuponov bodo izžrebali biblioteko v vrednosti 10.000 din.

RAZEN NAVEDENIH DOBITKOV BODO IZŽREBALI TUDI NASLEDNJE

Na 10.000 in 20.000 nagradnih kuponov bodo izžrebali avtomobil »Zastava 750« in denarni dobitek 400.000 din.

Umetnost

- Sadoni: Povijest filmske umjetnosti... 4.800
Nazor: Umjetnost u sliki... 3.700
Turkaj: Mala historija muzike... 850
Belan: Kutija od ebanovine... 750
Prica: Izlaz na ista vrata... 1.500
Muzik: Simfonija ceste... 2.300

Popularna znanstvena biblioteka

- Wendt: Tražio sam Adama... 3.200
Wendt: Počelo je u Babilonu... 3.500
Košćek: Emojice — sukubi... 1.500
Košćek: Seksološki leksikon... 1.000

NAVODILA IN POJASNILA

Kupec naprošamo, da napiše naslov na naročilnici s tiskaninim crkomi ali pisalnim strojem, da bi se izognili morebitnim napakam. V naročilnici natančno navedite polni naslov knjig, katere naročate.

»NAPRIJED« — IZDAVAČKO KNJIŽARSKO PODUZEĆE, ZAGREB, Palmotićeva ulica 30

Form for ordering books, including fields for author, title, price, and address. Includes a section for 'NAROČILNICA - TT NAGRADNE PRODAJE KNJIG DO 31. XII. 1963'.

emona MESNA INDUSTRIJA ZALOG LJUBLJANA

VAM SVETUJE

HITRO PRIPRAVLJENO KOSILO:
GOVEJE SRCE V OMAKI (KONZERVA)
PŠENIČNA POLENTA,
SOLATA, KOMPOT (KONZERVA)

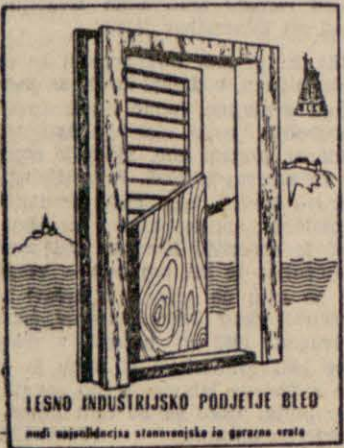

Goveje srce: Konzervo odpremo, postavimo v toplo vodo, da se ogreje. Kadar želimo več omake, jo pripravimo tako, da s prekajeno slanino dušimo drobno zrezano čebulo. Ko postane oboje prozorno, potresemo z moko, malo pražimo, nakar zalijemo z veliko zajemalko vode. Ko omaka zavre, izpraznimo v omako še konzervo. Po okusu solimo in potresemo z drobno zrezanim zelenim peteršiljem. Ko skupaj prevre, je jed pripravljena. Damo jo s pšenično polento na mizo. Pšenična polenta: V dober liter vode damo košček presnega masla in pol žličke soli. Ko zavre, zakuhamo pol litra pšeničnega zdroba. Ko se zgosti, pokrijemo in postavimo na stran. Sedaj segreti žlico masla in za žlico na kocke zrezane prekajene slanine. Žlico pomakamo v vročo maslobo, zajemamo v polento in nalagamo na krožnik. Nazadnje potresemo še z ocvirki.

INDUSTRIJSKO PODJETJE ČIPK IN POSTELJNE KONFEKCIJE

„ČIB“ - Bovec

IZDELUJE VSE VRSTE ČIPK, POSTELJNE KONFEKCIJE IN POZAMENTERIJE. ZAHTEVAJTE V VSEH TRGOVINAH NASE KAKOVOSTNE IZDELKE.

LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE BLED
mali napovedovalci stanovanjske in garažne vrste

TRIMES trpežna in topla nogavica za prehod med zimo in pomladjo! «Skrajni čas je, da kupim nogavice TRIMES iz Polzela. Bila sem zadovoljna lani — vem, da bom tudi letos!» Tako pravijo naše potrošnice. Pridružite se jim! Vedno in povsod: TRIMES

KUHANJE NI POTREBNO

PROIZVOD
DELAMARIS
IZOLA

nas znak

ČISTO STANOVANJE
JE TUDI UDOBNO
STANOVANJE, TO PA
VAM OMOGOČA
PRANJE DOMA Z
»ALBUS«
DOMAČIM
DETERGENTOM
Z ZAŠČITNIM
ZNAKOM »A«

TO JE

Dobitniki nagradne igre „PRIMA A“

Zlutek Domina, p. Knežak, Knežak št. 3; Gregorac Vera, Idrija, Rožna 10 c; Benko Sonja, Lanišče št. 9, p. Skoščica; Znidarič Magda, Mokronog 105; Poček Marija, p. Globoko pri Brežicah; Gmajner Katarina, Slivnica pri Mariboru, Škole 28; Stefi Langeršek, Slovenj Gradec, Glavni trg 22; Likar Franka, stara gora 14, p. Nova Gorica; Obradovič Boriska, Brežice, Valentina Vodnika 1, vhod I; Popovič Panika, Ljubljana, Metelkova 15; Drenik Joža, Gotna vas 46, p. Novo mesto; Valant Danica, Ljubljana, Gerbičeva 14; Maudič Jožica, Pobrežje — Maribor, Belokranjska št. 24; Zevnik Terezija, Novo mesto, Seidlova 2; Kočvar Pepca, Vas Lovke št. 1, Črnomelj; Kiralj Stefan, Gor. Lakos št. 50, Lendava; Krušič Željko, Jastrebarsko, Brezarova 84; Dimitrič Mercedes, Novo mesto, Glavni trg 9; Albreht Marija, Marijagradec 16, p. Laško; Pepca Kek, Ljubljana, Gospodinjstva, blok III; Olga Hegler, Ropljovo 11, p. Struge na Dolenskem; Hedvika Vidič, Ljubljana, Vošnjakova 16-III; Ravnikar Nuša, p. Sentrupert — Dolensko Sentrupert 23; Sinkovec Julijana, p. Rovte št. 82 nad Logatcem; Globokar Marija, p. Krka, Podbukovje 13; Damica Horvat, Izola, Ulica Svobode 21; Derenda Helena, Tovarna »Color« — Medvode; Zarn Irena, Radeče 86 pri Zidanem mostu; Šimovič Henrik, Izola, Ulica Svobode 21; Mur Julka, Podgora št. 7, p. Gorenja vas nad Šk. Loko.

»ALBUS«

KAKO JE PADEL FAŠIZEM

Julij, avgust in september leta 1943 so bili za Italijo pomembni meseci: padel je fašistični režim, v Italiji so se izkrkali zavezniki, Badoglio vlada je podpisala kapitulacijo, dežela pa je bila razklana na dva dela — na jugu je pod zaščito zavezniških čet vodila in oblačila Badoglio vlada, ki je ob kapitulaciji sramotno prepustila deželo nemški soldateski, na severu pa se je pod zaščito nemških čet ugnedli »republikanski« fašistični režim, ki si je nadel bombastično ime Repubblica sociale italiana (Italijanska socialna republika), v povojni literaturi bolj znana pod imenom »Repubblica di Salo« (Republika iz Saloja; ime je dobila po mestu Salo, kjer so jo proglasili). Razen tega pa se je na severu razvilo močno partizansko gibanje, v katerem so bile zastopane vse demokratične stranke. Komiteji za narodno osvoboditev (CLN) so v mnogih primerih še pred prihodom zaveznikov prevzeli oblast.

Od takrat je minilo dvajset let. Ob tej obletnici je italijanski tisk posvetil precej prostora dogodkom izpred dvajsetih let, vsak seveda po svoje. Objavljamo izvlečke iz obširne rekonstrukcije takratnih dogodkov, napisane v reviji Epoca, ki je do podrobnosti obnovila takratno dogajanje v očitni želji in težnji, da moralno rehabilitira del fašističnih veljakov in jih prikaže kot ljudi, »ki so žrtvovali sami sebe za blagor domovine«. Prikaz je kljub temu izredno zanimiv zaradi nekaterih manj znanih podrobnosti.

Rocca delle Caminate je bila 30. maja 1943, ko se je že mračilo, videti tiha in mračna. Pred petnajstim leti je »ljudstvo« podarilo duceju srednjeveški grad na gričku, s pinjami in raznimi razvalinami, v parkih pa so bila razna darila fašističnih federacij iz vse Italije. Sem se je zatekal Mussolini, kadar se je hotel odpočiti.

Armando, oskrbnik te grašnice iz XIV. stoletja, je zaslišal nenavaden šum iz Mussolinijeve delovne sobe. Ker je bilo to v vpijočem nasprotju s samoto in tišino, ki sta vladali v gradu, je popeljal korak in skozi ozko predebo, kjer je po navadi delal De Cesare, ducejev osebni tajnik, vdrl naravnost v sobo italijanskega diktatorja. Bil je že polmrak. Stol za pisalo mizo je bil prazen, na mizi so ležali nočniki; soba je bila videti kakor prazna, le iz kota je bilo slišati pritaženo stokanje.

Armando je prižgal luč. Na tleh se je zvil Mussolini, držeč se z eno roko za rob pisalne mize.

»Saj ni nič.« je zamrmral, toda v kotičkih ustnic se mu je nabrala krvava pena. Armando mu je hotel pomagati na noge, pa se je diktator, ki je prav bolehal za kompleksom svoje bolezn, odklonil pomoči in sam vstal. Armando je odšel.

Tisto noč, od 30. na 31. maj 1943 se je Mussolini nemirno premetaval po osem stotov težki postelji iz masivne orehovine in bil prepričan, da se mu bliža zadnja ura. Rana na dvanajsterniku se je oglasila glasneje in bolj boleče kot kdajkoli prej. Podobne napade je imel tudi prej; decembra 1942 je moral zaradi takega napada odpovedati srečanje Hitlerjem. Njegova bolezen je igrala v srečanjih z Nemci prav posebno vlogo. Čeprav so mu zdravniki predpisali najstrožje dieto, je bila duceju neznozna misel, da bi ga Nemci videli, kako se kot dojenček hrani z ovseni-mi kosmiči. Razen tega pa se je strašansko bal, da bi se v javnosti razneslo, da je bohlen. »Vsa Italija že ve, da se hranim kot otrok.« je včasih histerično vpil.

Diagram njegovih napadov je bil zanesljiv pokazatelj tudi za razvoj položaja na bojiščih in doma. Najhujše napade je dobil, ko so prispeli vesti o porazu pri El Alemainu, ko je zvedel za katastrofo italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji, pa takrat, ko so Italijani izgubili še zadno ped svojega afriškega imperija. Tudi »revolucija« v palači, ki jo je izvedel 8. februarja 1943, ko je izmenjal skoraj vse člane v vladi, vodilne osebnosti v stranki in glavne oficirje v generalnem štabu, je občutil na dvanajsterniku.

»Dajte mi papir in pero, napisati moram oporo,« je to noč ječal na postelji.

Pet dni je ležal; želja po oporoki je bila za dve leti preuranjena, zunanji razlogov za bolečine na dvanajsterniku pa je bilo dovolj. Država je bila v krizi, ki je zajela vojsko, stranko in režim. Med fašističnimi prvaki je vladalo vzdušje nezadovoljstva in kovarstva. »Ciano in Bottai mi ne bosta oprostila, da sem ju vrgel iz vlade.« je mrzlično razmišljal duce.

Njegov zet, zunanji minister Ciano je moral iz vlade, ker ga je sovražila vsa Italija. Najprej je bil zagrižen germanofil, potem pa se je nanekrat sprevrzel v germanofoba. Ciano je forsiral generala Uga Cavallera za šefa generalnega štaba, in to je zadoščalo, da so vsi višji oficirji čez noč začeli sovražiti Cavallera. Po Cianovi zaslugi je Muti postal sekretar fašistične stranke, in že so fašistični prvaki prihajali Ciano in Mutija. Razen tega pa je bila v Italiji javna tajnost, da pri Mussoliniju doseže vse, če si le dober s Ciano... Kadar pa se je pojavil na filmskih žurnalih LUCE, je publika izkoristila temo in — zvižgala.

Devetega junija je Mussolini že ob petih zjutraj vrzel iz postelje svojega osebnega brivca, zahteval uniformo in se odpravil v Rim.

»Ni res! Same fašistične lažile! Tako se je od časa do časa oglašal med uradnimi radijskimi poročili skrivnostno glas, kakor da bi na ramenu uradnega napovedovalca sedel skrivnostni ptič in mu segal v besedo.

Skrivnostni napovedovalec se je oglašil tudi med branjem vojnega poročila št. 1.112: »Včeraj, 10. junija so močne formacije, več sto sovražnih bombnikov in lovec, nenehno napadale Pantellerio (otoček med Sicilijo in Tunizijo). Branilci so ponosno zavrnili novo ponudbo za predajo...«

Dino Grandi, grof Morandino, bivši zunanji minister, bivši veleposlanik v Londonu, bivši minister državnega pečata in sedanjí predsednik Zbornice fašijev in korporacij je bil zatopljen v svoje misli. Mnogi bi dali premoženje, da bi jih poznali. Po 8. februarju, ko je tudi Grandi zletel iz vladnega okvira, se je njegova pisarna na Montecitorioju spremenila v pravo Meko. K njemu so prihajali fašistični veljaki, tisti v nemlosti in tisti, ki jih je obsijal sij zadnje spremembe v vladi ter jih potisnil na površje; k njemu so prihajali predstavniki javnega življenja, samo vojake je vztrajno zavržal in ni hotel imeti nobenega opravka z njimi. »Zajci so. Lahko bi preprečili vojno, pa je niso.« je menda govoril, čeravno je bil leta 1940 sam med tistimi, ki so navdušeno kričali »Guerra, Guerra«.

Tudi v Cianovi rezidenzi na via Flaminia so si gostje podajali kljuko. Toda medtem ko so Grandiji vsi pripisovali nekakšen anarhizem, se je Ciano v krog omejeval na to, da je zbijal šale na račun nove fašistične elite in si pripovedoval čenče iz najvišjih fašističnih in dvornih krogov.

Nemara je imel Grandi res svoj načrt, bil pa je dovolj prekanjen, da o njem ni z nikomer govoril. Pripisujejo mu naslednjo politično misel: fašizem se je iztrošil; vojno je treba končati, še preden pride do popolnega pomena; Italiji je treba dati demokratično obliko in če treba, odstraniti z dikta-

ške, mornarice in letalstva) stala italijanske branilce 33 mrtvih in 12.000 ujetnikov, z admiralom Favesejem na čelu. Uradno, poljasnito: bombardiranje je bilo tako močno, da bi se posadka dobesedno zadušila v prahu, če bi nadaljevala z odporom. Seveda tej zgodbi ni nihče verjal in Mussolini je ukazal posebno preiskavo.

Stirinajstega junija 1943 je v svojem uradu v palači Wedekind na trgu Colonna pozno v noč delal sekretar fašistične stranke Carlo Scorza. Naslednjega dne je moral namreč pred direktojo stranke poročati o delu stranke v zadnjih dveh mesecih; pred dvema mesecema ga je namreč duce predlagal na ta najvišji položaj v stranki.

Scorza v strankinih vrstah niso marali. »Preveč v vsem posnema Mussolinija.« so govorili. Njegova pleša je res spominjala na duceja, tudi njegova drža, je naglas je imel kalabro-toskanski.

Scorza ni prevzel lahke dediščine od svojih prednikov. Stranka je postala eden izmed »križev«, ki so težili duceja. Fašistični veljaki so si iz province napravili osebne fevde, kjer je vsakdo gospodaril kot doma, stranka je postala sod brez dna in Mussolini je bil strahovito ogorčen, ko je nekoč trikrat zapored moral nakazati denar za isti »Fašistični dom«, ki je v poročilih fašističnih veljakov že zdavnaj stal. Tudi strankina učinkovitost je bila neznamna. Ko so med strankinimi voditelji in mladino novadiji pristopilo za na fronto, so jih v vsej Italiji nabrali nekaj več kot — 500.

Položaj na bil dramatičen samo v stranki, ampak tudi v deželi. Vojna je stala vsak dan 350 milijonov takratnih lir. Vlada je blokirala plače in mezde na nivoju iz začetka 1940. Plače in mezde že zdavnaj več niso zadoščale niti za minimalne potrebe. Prebivalstvo je na karte dobilo — če je dobilo in kadar je dobilo — 800 kalorij na dan. Anketa v neki veliki tovarni v Piemontu je pokazala, da so delavci v povprečju v treh letih shujšali za deset kilogramov...

Sindikati, ki so bili pod fašistično kontrolo, so začeli kazati znake nezadovoljstva. Začeli so zahtevati povečanje mezd. V Milanu so ilegalno tiskali na tisoče antifašističnih letakov, izhajala sta ilegalna lista »Krik Spartak« in »Unitas«.

Marca je izbruhnil dolgo pričakovani vihar: začelo je stavkati 150.000 delavcev. Stavka je zajela tudi industrijo, ki je delala za vojsko. V Genovi, Milanu, Torinu in drugih mestih je prišlo do sabotaž. Mussolini je ukazal kar najstrožje represivne ukrepe. Na dnevnem redu so bile množične aretacije, policija je ponoči vdrla v stanovanja, toda kljub temu stavka ni popustila in na mnogih krajih je prišlo do nepojasnjenih požarov... »Z vsjo odločnostjo bom strl defetiste in sabotežje.« je rjul duce in grozil, da bo ukazal streljati na stavkajoče...

Toda stavka ni bila najgrenkejša kaplja pelina, ki je moral požreti duce. Preiskava je odkrila še vse hujše stvari: policija je omahovala in ni pokazala zahtevane odločnosti, stavki so se pridružili celo člani fašistične milice in visoki fašistični oblastniki so oklevali... Skratka, aparat, ki bi moral ob prvem alarmnem signalu delovati kot ura, ni izpolnil pričavanj.

Druga aprila je doživel fašizem prvi javni poraz na notranji fronti: vlada je morala odobriti povečanje mezd. Prvič po dvajsetih letih so množice s pritiskom izsilile popuščanje od režima.

Ko je Scorza postal sekretar stranke, je izjavil: »Policijci so me, da bedim ob postelji umirajočega. Morda bom zadnji sekretar PNF (Partito Nazionale Fascista), ali pa celo njegov grobar...« Mož je imel prav.

General Ambrosio je bil razdražen. Njegov podrejeni, general Castellano, ni kazal dovolj spoštovanja do svojega predpostavljeneja in je nemirno hodil po sobi gor in dol, kar je Ambrosio, navajenega umirjenosti in »pravga« odnosa do čina, še prave posebej znejevoljilo.

Castellano je razlagal Ambrosiju svoje pripombe k strogo tajnemu načrtu »Ukrepi za aretacijo Mussolinija in glavnih fašističnih voditeljev«. Ambrosio je na tihem preklinjal tisti 21. marec, ko se je vdal Castellanovemu pripravljenju in privoli, da se teoretično obdelja prej omenjeni načrt. Od tistega si namreč Castellano ni več dal miru in je v svojem kabinetu nenehno z modrimi in rdečimi svinčniki nekaj risal po topografskih kartah.

»Upoštevajte pa, da ne bomo mogli ganiti s palcem, dokler ne pride namig od Njegove Veličanstva.« je dejal Ambrosio nemirnemu Castellanu, ki se mu je zdel vse preveč neučakan. Ambrosio je namreč vedel, da Castellano ne more in ne more dočakati tistega »dneva X«, vedeč je tudi za njegove naivne poglede na vso zadevo, saj je Castellano pogosto govoril v ožjem krogu: »V bodoči vladi Grandi-Ambrosio bom prevzel zunanje ministrstvo. Podpisal bom mir z Anglo-Američani, potem pa si bom izbral mirno mesto veleposlanika v Londonu...«

Za Castellana je bilo vse zelo preprosto, približno tako kot »kako si mali Janezek« predstavlja odstavitev Mussolinija. Nihče pa ni vedel, kaj se kuha v kraljevi glavi. Suveren je sprejel fašistične in nefišistične veljake, jih vljudno poslušal, prav tako general, nikoli pa ni razodel svojih misli. »Bolj je prekanjen kot Carlo Alberto in bolj hamletovski kot Hamlet.« je o njem dejal Ciano.

NADALJEVANJE PRIHODNJC

Dr. Frugoni in dr. Pozzi sta skrbelo od jeseni 1942 za Mussolinija, ki se mu je zdravstveno stanje s krizo režima in porazi na vseh bojiščih močno poslabšalo

torskega fotelja tudi Mussolinija... Kaj pa je Grandi mislil o svoji bodoči vlogi? Tega nihče ni vedel. Nekateri so ga primerjali s Ciano, ki ni samo enkrat izjavil, da je on edini možni naslednik duceja. »Ko bo norec umrl,« je govoril Ciano, »bo Veliki fašistični svet moral izvoliti mene za njegovega naslednika, kajti za vrati bo Mussolinijeva telesna garda črnih brado z bombami in strojnimi, te pa vse po vrsti poznam in z vsemi sem prijatelj... Le kdo bi mi mogel konkurirati? Grandi? Bottai?«

Grandi se je nasmehnil. Bila je javna tajnost, da je imel redne stike z Vatikanom. Prav tako se je vedelo, da dvakrat na mesec obiskuje kralja. Susiljalo se je celo, da je imel s kraljem važen sestanek 3. junija in da je potem odpotoval domov v Bologno, ne da bi se vrnil v Rim.

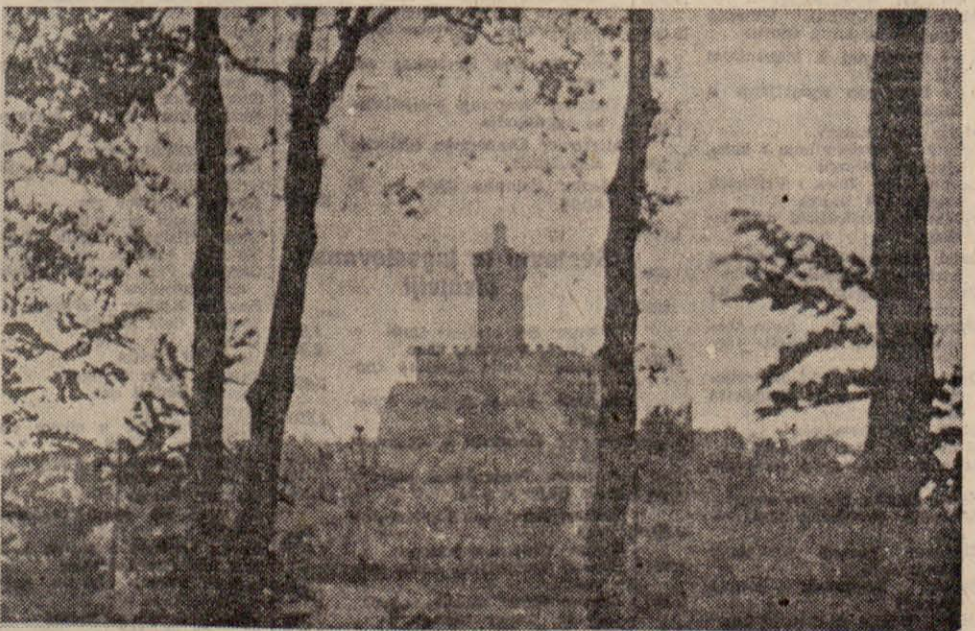
Vojna je pritisnila. Pantelleria je bila pred padcem. Senca katastrofe je legala na Italijo. Do novembra 1942, ko so se zavezniški izkrkali v Severni Afriki, je Grandi verjel, da je z njimi še možno skleniti separaten mir; po tem izkrcaju je to upanje splahnelo. Vendar pa mu je uspelo, da je pripravil sestanek z britanskim veleposlanikom v Madridu, sirom Samuelom Hoarejem. Mussolini je bil najprej naklonjen Grandijevemu potovanju v Madrid, na Cianoovo prigovarjanje pa je spremenil mnenje in je Grandija za njegovo pobudo kaznoval kot šolarčica: prepovedal mu je odhod v Spanijo.

Potem pa še tisti neprijetni incident 3. decembra 1942. Duce je pred Fašiji in Korporacijami govoril o političnem položaju, zasedanju pa je predsedoval Dino Grandi. Stirindvajset ur po tem pa je prejel duce pismo, podpisano »Neka ženska«, v katerem je bilo zapisano: »Duce! V vaši neposredni okolici so dva ali trije, ki kovarijo zoper vas! Pazite se jih. Opazovala sem Grandija. Ploskal vam je brez navdušenja! Predolgo je bil v Londonu...«

Skratka, vzdušje kot na dvoru Borgiojev. Grandi je vedel, da ve OVRA za vsak njegov korak.

Mussolinijev nezaupanje se je še povečalo, ko je Grandi iz kraljevih rok prejel visoko odlikovanje Annunziata.

Pred dvema dnevoma je padla Pantelleria. Njena obramba je po uradnem sporočilu Comando Supremo (skupni štab kopenske voj-

V tem gradiču — Rocca delle Caminate — v bližini Forlija je Mussolini preživljal počitek in se vdajal premišljevanjem pred usodnimi odločitvami

Ali se bo avstrijska vlada odločila in prevzela pokroviteljstvo nad iskanjem legendarnega Hitlerjevega zaklada, ki naj bi bil potopljen v jezeru Toplitz?

Dunaj — Avstrijska javnost je spet začela ugibati o »Hitlerjevem zakladu«, ki je naj potopljen v jezeru Toplitz na Štajerskem. Potapljač Albrecht Gaiswinkler je namreč v imenu neke skupine nekdanjih protinacistov za-

TUDI DRŽAVO MIKA ZAKLAD?

prosil avstrijskega notranjega ministra, da bi avstrijska vlada prevzela pokroviteljstvo nad iskanjem »Hitlerjevega zaklada«. Potapljač Gaiswinkler je — trgoško gledano — ponudil zelo dobro kupčijo. Kot odškodnino za oprav-

ljeno delo (zaklad naj bi namreč poiskal on) zahteva samo to, da bi avstrijska vlada objavila tajne nacistične dokumente, za katere domnevajo, da se v okolici jezera še vedno skrivajo nekaj nacistov, ki jim je pokojni Führer ukazal, naj stražijo zaklad. Torej le obstaja zaklad?!

Tega za zdaj še ni mogoče ne zanikati ne dokazati, vsekakor pa nekaterim ne bi bilo všeč, če bi zaklad odkrili — in to ne samo zaradi zavisti. Tajni nacistični dokumenti bi mogli še marsikaj povedati o še živih nacistih.

Gaiswinkler za zdaj še nima odgovora avstrijske vlade, vsekakor pa štajerska deželna vlada doslej še ni kazala navdušenja za podvodne raziskave v jezeru Toplitz. Sicer pa — počakajmo, da dobi Gaiswinkler odgovor na svojo ponudbo.

DUNAJČANI SE BOJE ČRNIH KOZ

Dunaj — Zagotovila avstrijskih zdravstvenih oblasti, da ni nobene neposredne nevarnosti za okužbo s črnimi kozami, so bila zama. Pred dunajskimi ambulancami, v katerih so cepili proti črnim kozam, so se pred kratkim nabirali dolgi repi potrpežljivih Dunajčanov. Ambulante morajo delati pozno v noč. Paniko so povzročili zlasti nekateri avstrijski turisti, ki so se mudili v Budimpešti in so jih madžarske zdravstvene oblasti pridržale v karanteni v hotelu Royal. Od tam pa so avstrijski turisti telefonirali na Dunaj, da je nekaj njihovih rojakov nekaj ur pred karanteno zapustilo ta hotel in se odpeljalo na Dunaj.

Avstrijske oblasti so ukrenile vse, kar so mogle, da bi preprečile prodor boleznih v Avstrijo. Policijski čolni spremljajo vse ladje, ki zaplujejo v avstrijske vode in skrbno pazi-

de. Učni prostori niso kot običajno v kaki pušti kasarni, ampak v lepi vili iz 17. stoletja; v vili je 50 sob, stoji pa sredi velikega parka. Pravijo, da se kraj sam vlija gojenecem nove ideje ter jih navdaja z občutkom globalnega človeškega razumevanja.

»Po končanem tečaju — pravi Harry Sykes — so naši gojenci psihologi v uniformah. Razen tega jim v šestih mesecih, ki jih prebijajo v šoli, privzgojimo prefinjen čut za vljudnost in družabnost.«

Gojenci se vsak teden zberejo na skupnem kosilu; vsakokrat povabijo nekatere ugledne osebnosti, tako da pridejo gojenci v stik s pomembnimi ljudmi ter se navadijo zabavati goste. Kosilo, ki obsega šest jedi, servirajo lakaj v livrehaj, gojenci pa morajo obliči smoking.

Pravi pouk se deli na dva dela: delo v študijskih skupinah, t.j. enajst gojencev pod vodstvom inštruktorja, in pa predpisana predavanja, po katerih sledi kolektivna razprava. Predmeti, ki jih obravnavajo, so javni red, kriminologija, promet in analiza problemov. Najboljši gojenci, ki so jim namenjena posebno odgovorna mesta, ostanejo po končanem šolanju na specializaciji.

Dunajčani so zdaj seveda vznemirjeni, kajti poln avtoBUS dunaJSKIH turistov, ki so šli mimo rok sanitarnih oblasti, živi v Wiener Neustadtu in je tik pred uvedbo karantene odšel izpred hotela Royal, v katerem so stanovali turisti. Znameniti morajo biti zdaj seveda doma v karanteni, toda Dunajčani so se vedno zakrbljeni, kajti zmeraj se najde kak »kaj pa če?« ...

POLICAJI POSTALI PSIHOLOGI

London — Harry Sykes, narednik angleške policije, ki ima za seboj 25 let aktivne službe, vodi zdaj šolo za bodoče vodje britanske policije. V šoli uporabljajo povsem nove metode.

to se pripeti samo ...

... V FRANCJIJI: Mladí boksař Jacques Pheasel je z lahkoto štirikrat zaporedoma zmagal z knock-outom. V družinskem prepiru je tako opravil s taščo, stricem, bratrančcem in konteno še z lastno ženo. Policija je morala ustaviti serijo njegovih uspehov.

... V ITALIJI: Trije banditi so pri Genovi ustavili avto nekega duhovnika in zahtevali denar. Ko jim je duhovnik pojasnil, da ima s seboj le manjšo vsoto, ki jo je nabral med prijatelji za svojo otroško ustanovo, so banditi prispevali 20.000 lir v dobrodelno namene.

... V OKLAHOMI: Po 100 miljardih vožnje je Urban Trisler šele opazil, da je pri zadnji benzinski črpalci pozabil svojo ženo. Ker se ni mogel spomniti imena kraja, je morala posredovati policija.

NAJPRIJUBLJENEJŠI LOKAL V »GB«

Vsako, ki je bil v Veliki Britaniji, gotovo pozna popularne prodajalne »fish and chips« — ocvrtih rib in krompirja. To so majhne trgovine, ki so pogosto že dolga leta v eni družini, kjer prodajajo sveže ocvrte ribe in na palčke nataknjene koščke pečene krompirja. V Angliji je baje 15.000 takih prodajal, kar dokazuje, da je ta jed med Angleži, pa tudi tujci zelo priljubljena, saj je poceni in nasitna. Preden ribe ocvro, jih namočijo v posebno testo. Čvra pa jih na jugu Britanije na orehovem olju, na severu pa na govejem loju. Na pulstih so posode s soljo in kisom, ki ju gostje dodajajo po želji.

Zveza mornarjev trgovske mornarice je zdaj zahtevala ponovno preiskavo in trdi, da je bil Stanley Lord popolnoma nedolžen. Predstavniki Zveze trdijo, da je bilo v takratni preiskavi veliko pomanjkanj, da je bila komisija površna in enostranska — posledica pa sodna zmotia.

Ministrstvo za promet ima pravico, da uvede ponovno preiskavo in pričakuje, da bo to tudi storila, kajti pokojni Stanley Lord ima veliko pristaev, saj so se zdaj celo veliki londonski časopisi potegnili zanj.

Neslutene posledice je imela preizkušnja kemičnega sredstva za zatiranje komarjev v jezeru blizu Lyona. V okoljskih vaseh so poginili vsi psi in mačke, v jezeru vse ribe, je komarjev je bilo v minulem poletju toliko kot še nikoli doslej.

Ponovno bodo morali danski maturanti pisati matematično nalogo, ker je bila prva napačno sestavljena (razposlalo jo je ministrstvo za prosveto). Vsebinska protestne brzojavke danskega

med dvema tečajema

dijaškega združenja pristojni ustanovi: »Napačno zagrešilo ministrstvo, stop, zakaj bi morali abiturienti za kazni ponovno pisati nalogo, vprašaj.«

Dozvedno brez povoda je v zahodnonemškem kraju Bokoeloh (Neustadt) zatulila gasilska sirena. Ko se je na vrat na nos zbralo vseh trideset članov prostovoljnega gasilskega društva, jih je poveljnik postavil v vrsto in jih vse skupaj peljal k fotografu. Tako si je po več tednih brezuspešnega prizadevanja zagotovil njihove slike za službene izkaznice in za arhiv.

Zivinski tatovi s helikopterji so postali strah in trepet farmarjev v Arizoni (ZDA). S težkimi brnčnimi stroji pristajajo na odročnih krajih, kjer izberejo iz črede najlepše živali in jih odpeljejo.

Dvorana za poroke v novem matičnem uradu Birminghama (Anglija) je dobila svojevrsten okras: slike brodomolcev na širokem morju. Eden izmed posilancev se je pritožil v Spodnji zbornici, češ da takšni okraski ne vplivajo ravno spodbudno na kandidata za zakon.

Med sto Italijani je 95 takih, ki skušajo tako ali drugače zmanjšati svoje davčne datjave. Podatke za presenetljivo ugotovitev je zbrala davčna uprava v Rimu, kjer so uradniki pregledali prijave 45.629 davkoplačevalcev, med katerimi je bilo 44.216 tistih, ki so navedli napačne (seveda izključno preizkušne) dohodke.

Ameriški oceanologi so prišli na sled skrivnostnemu živemu bitju. Ze pred sto leti so ribiči prvič našli v mrežah združeno snov, ki je lahko — po novejših ugotovitvah — le izloček velikega, doslej neznanega prebivalca morskih globin. Zdaj skušajo ujeti skrivnostno »morsko kačo«.

Neki južnoafriški zdravnik je vzredil največjega psa, kar jih premore svet: zverina, ki tehtaja sto kilogramov, ima v močnih čeljustih ostre zobce, vendar se rada igra z otroki. Pes je dosežek desetletnega krivanja volkov, hijen, šakalov, divjih psov in bernardincev.

8,000.000 LJUDI JE GLEDALO KAKO JE „UMIRAL“

Pariz — Franceski televizijski gledalci so bili med zadnjo oddajo »Interville« — to je nekakšno medmestno tekmovanje v raznih bolj ali manj bedastih spretnostih — deležni nepredvidenega vložka. Eden izmed tekmovalcev se je namreč nenadoma sredi »akcije« zgrudil nezavesten in tovariši so ga komaj še pravi č spravili k sebi.

Da je bila nesreča popolna, je gledala tekmovanje tudi njegova žena, ki je tiste minute prebila v smrtnem strahu. Ker je bila oddaja na sporedu pozno zvečer, je otroke k sreči še spravila spat.

Zgodba je pravzaprav tragikomična. Nesrečni tekmovalec, ki so ga njegovi tovariši klicali »Bolha«, ker je kljub drobni postavi zelo živahen, se je namreč na vse kriplje trudil, da bi odprl vrata, ki jih je nasprotno moštvo »iščalo« s curkom iz gasilske cevi. Eden izmed nasprotnikov pa je skušal odpreti vrata, ki so jih zalivali »Bolhovi« tovariši.

No, kljub odličnemu priimku »Bolha« ni uspelo zmagati; vrata je odprl tri sekunde pozneje kot njegov nasprotnik. Zdaj je moral pa vseh štirih prebrstih roj, poln morskih alg, v katerega so prav tako brizgali vodo iz gasilskih cevi. Seveda se je z izto zagnal skozi vrata, a na drugi strani ga je pričakal močan curek vode, ki ga je zadel naravnost v odprta usta, ko je zajel sapo. Voda mu je zalila sapnik in ... zadela ga je pravična kazen, ker je sodeloval pri tako »duhoviti« oddaji.

„BIG BEN“ SE JE USTAVIL

London — 31. avgusta ob 9.51 se je slavni londonski »Big Ben« ustavil. To je povzročilo nemajhno zmedo, kajti vsi sprevidniki v avtobusih, ki vozijo preko trga pred parlamentom, uravnavajo vozni red po tej uri. To pot so vsi mislili, da vozijo prehitro ali pa so morali spravevati potnike, koliko je ura. Tudi mnogi pešci, ki so šli mimo parlamenta, so uravnali svoje ure po »Big Benu«, vendar so se tokrat seveda ustali, »Big Ben« enkrat za spremembo ni kazal točnega časa.

Seveda so takoj prišli delavci podjetja, ki skrbi, da je mehanizem ure vedno v redu, ter njihovi kolegi z ministrstva za javna dela. Ugotovili so, da se je ura ustavila, ker je neki ličar pozabil v mehanizmu čopič za brisanje prahu. No, oviro so kmalu odstranili in veliki kazalci so se spet pričeli premikati.

Podobne nezgode so se pripetile v zadnjih letih že večkrat. V maju 1957 se je ura ustavila, ker je neki delavec pozabil v mehanizmu posodo z barvo. BBC tisti dan ni mogla prenašati svojega znaka pred začetkom poročil ob devetih. V letu 1960 se je »Big Ben« ustavil, ker je neki fotograf prislonil leste na eno izmed uteži, da bi napravil originalen posnetek. Lani pa je ura zaostala za celih osem minut, ker se je na kazalcih nabral sneg. Po tistem so poskrbeli, da pozimi ogrevajo severno številčnico.

STRAH, KI GA JE MOČ RAZUMETI

Viterbo — Skopska tragedija je še enkrat opozorila ves svet, zlasti pa še Evropo, kako pošastno lahko preseneti naš planet ljudi, ki živijo na njem. Prebivalci držav, ki ležijo na potresnih prelomnicah, pa so spoznali, da se lahko tisto, kar se je nekoli ali pa že večkrat zgodilo v njihovi zemlji in na kar so večinoma že pozabili in kar se je nedavno zgodilo v Skopju, prav lahko še enkrat ponovi tudi na tistem delu zemeljske skorje, kjer stojijo njihovi domovi. Niti ni treba, da

je človek prevelik pesimist, pa da se zlasti sedaj, ko povsod se govore o tragediji makedonskega glavnega mesta, ob najmanjšem premiku zemeljske skorje, že ustraši, da bo mogoče slediti tisti drugi, katastrofalni sunek. Tako je bilo tudi v italijanski pokrajini Viterbo, kjer so nedavno zabeležili štiri močnejše potresne sunke. Zavladal je preplah in mnogi prebivalci so se odločili, da raje preživijo nekaj dni pod šotiri in tam počakajo, da se zemlja umiri.

SO SE ZMOTILI RAZSODNIKI?

London — »Ne, to pa ne, za lepoto sveta pa že ne bom tekmovala, če nisem izmed vseh najbolj všeč prav vsem razsodnikom.« je rekla Diane Westbury, ko so ji povedali, da je na tekmovanju za miss Anglije zasedla prvo mesto in da je dobila tri glasove od štirih možnih. Razsodniki so bili štirje znani angleški igralci.

»Kako?« so se začudili trije razsodniki. »Saj smo vendar glasovali za Maureen Gay?«

Nastala je splošna zmeda in prepri. Padali so očiti in nazadnje so se sodniki zmenili, da bodo glasovali še enkrat. To pa očito ni ugajalo organizatorju prireditve Ericu Morleyu, ki se je uprl tej zahtevi. Le zakaj naj bi ponavljali tekmovanje, je rekel, saj je vse jasno. Razsodniki so morali določiti vrstni red lepotic in če že prva ni imela absolutne večine, bi morali upoštevati tudi glasove za drugo in tretje mesto. Tako je trdil Eric Morley in še dodal, da se bo posvetoval s svojimi poslovnimi partnerji.

»Če tudi oni menijo, da je vse v redu, zakaj naj bi potem ponavljali tekmovanje?« je zaključil.

Najbolj naivni še vedno nestrpno pričakujejo izjave Morleyevih poslovnih partnerjev, večina pa je samo skomignila z rameni in si mislila: »Kruh je kruh.«

ROPARKA ZARADI DOLGOČASJA

Pariz — Žena nekega pariškega veterinarja se je močno dolgočasila. Da bi se ubranila te nevarne bolezni in se povrniti se zabavala, je sklenila, da bo ob pomoči svoje sedemnajstletne služkinje oplenila večje pariške trgovine. Nekaj časa je šlo vse po sreči, zataknilo pa se jima je v neki veletrgovini na bulvarju

Hausmann. Z dolgočasno ženo pariškega veterinarja in njeno sedemnajstletno služkinjo je inšpektor aretirano ravnino pri izhodu. Opazoval ju je že prej, ko sta dvakrat prišli v trgovino in obkraj odnesli po dva velika kovčka.

Tretjič se je inšpektorju posvetilo in ženski sta morali v posebno sobo, kamor nikogar ne mika. »Gospodinja« je imela na sebi plašč iz kože severnega jelena, služkinja pa kožnato jopico; na obeh dragih izdelkih so bile še etikete trgovine. Ko je inšpektor odprl kovčka, je kar onemel; zagledal je šest parov čevljev, kup ženskega perila, parfume itd. Samo ob tej priložnosti ukradeno blago je bilo vredno okoli 4.000 novih frankov. Lastnikom trgovine je bilo v tolažbo samo to, da sta tatnici ukradli kovčka pri konkurenci.

Ko so veterinarjevo ženo vprašali, zakaj vendar je kradla, ko pa mož zasluži dovolj za vse njene muhe, je rekla, da se ji je to zdelo na moč zabavno.

ZDAJ ŠE PASJA MAFIJA?

Torino — V okolici Cuneia in Chivassa so nenadoma začeli pobijati lovske pse. Način je klasičen, kar se da: malo mesa in salame, kot dodatek strihin in arzen, vse skupaj dobro premešaj in nastavi psu. Takih mesnih cmokov so karabinjerji našli nič koliko, krivca pa vse doslej še ne.

Domnev o storilcu je več. Nekateri trdijo, da so lovske pse zastripili kmetje, ki jim gredo psi na živce, ker jim teptajo polja. Drugi pa pravijo, da obstaja prava pravca slovška ali pasja mafija; lovci bi se radi odkrižali kmetov, ki se stalno pritožujejo čeznje in čez njihove pse, ker jim delajo škodo na polju. In ker mafija ne izbira sredstev, obstajajo zdaj domneve, da so lovci sami zastripili svoje pse, krivdo valjajo pa na kmete. In tako naj bi eni šli v zapor, drugi pa bi bili gospodarji gozdov in polj.

Ljudje ugibajo, policija ugiba, trdi, da je že na sledi storilec, vse do danes pa — samo to.

VSE VEČ TURISTOV IZ AMERIKE

V minulem letu je obiskalo tuje države 1.676.000 ameriških turistov, kar je 12 odstotkov več, kakor pred dvema letoma. Med blivanjem v tujini so pripravili 2 milijardi in pol dolarjev. Najbolj priljubljeni cilj turistov z onstran Atlantika je Italija, ki jo je lani obiskalo kar 417.000 Američanov. Italijanskemu turizmu je to vrglo 118 milijonov dolarjev.

MRTVEC NI BIL MRTVEC

Zermatt — Neki italijanski delavec, ki je v Zermattu v Švici kopal rov, se je nenadoma zgrudil pod kupom zemlje in kamenja, ki se je vdrl izpod stropa. Caprav so ga njegovi tovariši naglo izkopali, je bilo že prepozno. Delavec se je zadušil, dobil pa je tudi hude notranje poškodbe. Ker v Zermattu ni uradnega medicinskega izvedenca, so naročili avtorogon ter prepeljali truplo v Brig. Ko pa so ga dvignili iz krste, da bi ga zdravnik pregledal, se je pokojnik nenadoma začel premikati ter odpirati oči. Pred osumljenimi zdravniki in tovariši je nato ročno sedel ter se nekoliko razgledal. Takoj se je spomnil nesreče, zato niti ni bil preveč prestrašen, ker se je zbudil v tako nenavadnem okolju. Zdaj si je že opomogel od poškodb in v kratkem se bo namesto na pokopališče spet odpravil na delo.

NE POZABITE TUDI DANES „ZVIJEZDA“

čajna margarina z maslom

ZOPET PRIMER TITANIC: O MRTVIH SAMO DOBRO

London — Afera »Titanic« je spet na površju. Iz zaprašenih arhivov so privlekli na dan mapo »Potop Titanica«. Spet proučujejo vse podrobnosti o nesreči, v kateri je pred petdesetimi leti izgubilo življenje okoli 1.500 ljudi, ki so lahko privoščili ta užitek, da so se peljali z razkošno čezoceanko na njeni prvi vožnji.

In zakaj so privlekli na dan nesrečno zadelo Titanic?

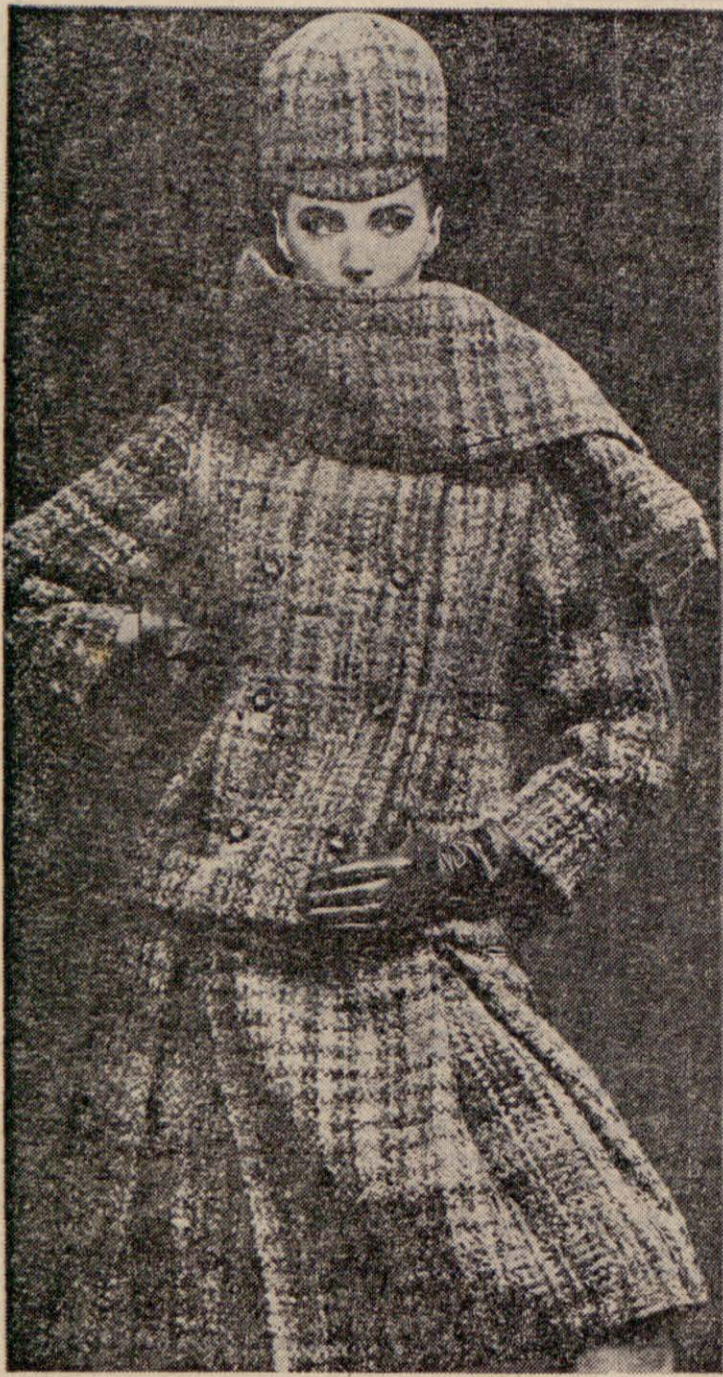
Ko se je mogočna čezoceanka Titanic začela potapljati, je kapitan ukazal izstreliti vse svetlobne rakete. Upal je, da bo z njimi prikl-

cal ladje, ki so plule v bližini. Po tistem nesrečnem dogodku so nekateri trdili, da je v bližini plula mimo (in se ni ustavila) ladja »Californians«, kateri je poveljeval kapitan Stanley Lord. Zadevo je prevzela posebna komisija. Raziskala je obtožbo, da je kapitan videl signale s potapljačega se Titanica, vendar je preprosto peljal naprej. Kapitan se je sicer branil, da ni ničesar opazil, vendar mu takrat niso verjeli.

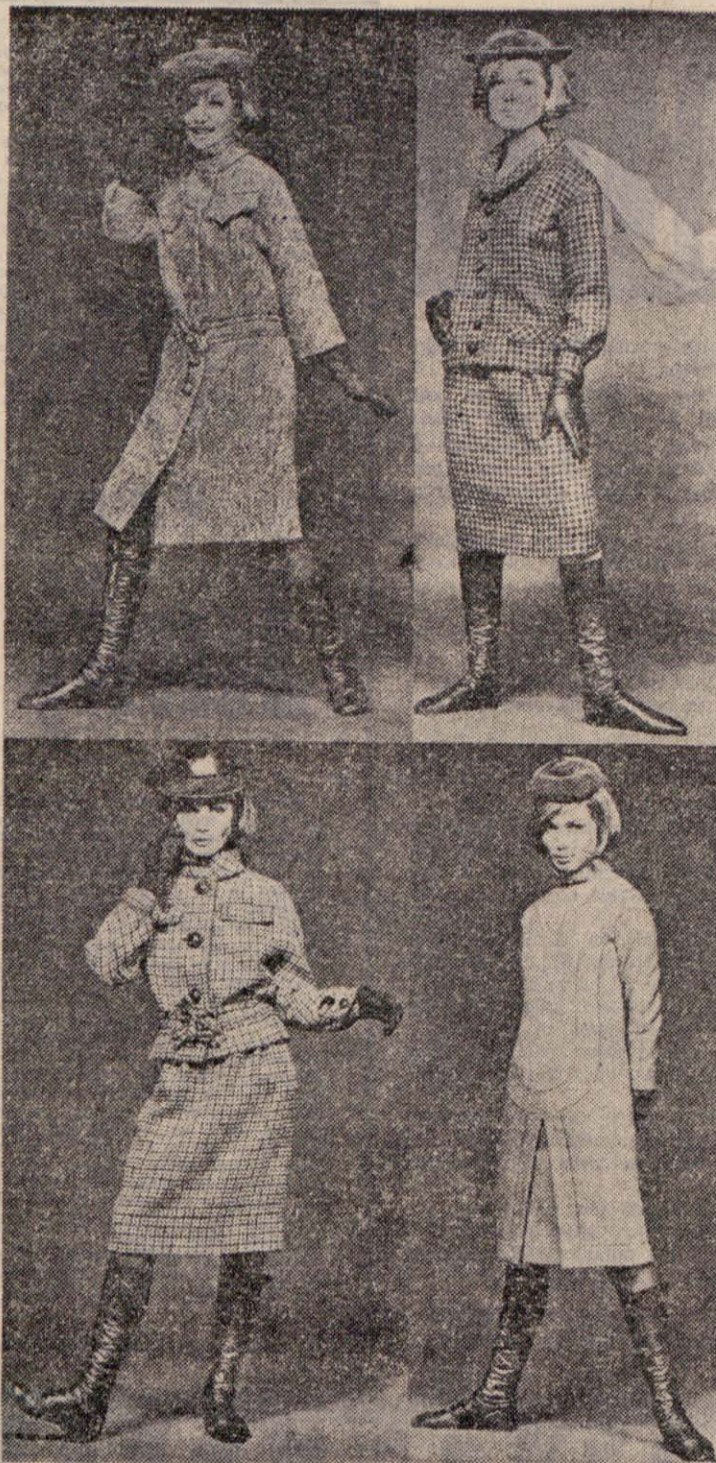
Zaznamovan za vse življenje se je takrat zagrenjen umaknil v samoto. Lani je v petinosemdesetem letu starosti umrl.

Zveza mornarjev trgovske mornarice je zdaj zahtevala ponovno preiskavo in trdi, da je bil Stanley Lord popolnoma nedolžen. Predstavniki Zveze trdijo, da je bilo v takratni preiskavi veliko pomanjkanj, da je bila komisija površna in enostranska — posledica pa sodna zmotia.

Ministrstvo za promet ima pravico, da uvede ponovno preiskavo in pričakuje, da bo to tudi storila, kajti pokojni Stanley Lord ima veliko pristaev, saj so se zdaj celo veliki londonski časopisi potegnili zanj.

Pariz: jesen 1963

Pariz: jesen 1963

bralke svetujejo VLOŽENA ZELENJAVA

GORCIČNE KUMARE
Za gorčične kumare potrebujemo ne preveč zrele, zdrave kumare, ki nimajo preveč pešk. Kumare olupimo, jim odstranimo peške in jih razrežemo na kriške (če so velike, jih razpolovimo). Prekuhamo kis za vlaganje in ga osolimo. Kis mora biti hladen. Kose kumar polagamo v kozarce, vmes pa cel poper, pol žlice gorčičnega semena (dobite ga v semenarni), stroke česna, na kolesčke zrezan hren in šalotke. Vlagamo: plast kumar, plast začimb, plast kumar itd. do vrha. Nato prelijemo s kisom in zavremo. Take kumare so posebno dobre k mrazim pečenkam, h krompirju ali pa za omake.

NARIBANE KUMARE
Zrele kumare naribamo in osolimo. Postavimo jih na hladno, da se dobro razsolijo. Potem jih očistimo in narahlo stremo v kozarce, tlačiti ne smemo. Med kumare vložimo na koščke zrezano čebulo in poper ter zalijemo z ohlajenim kisom za vlaganje ali vinskim kisom. Kozarce zavremo. Večkrat kozarce pregledamo. Če se kis posuši, ga dolijemo. Tako shranjene kumare lahko porabimo pozimi za solato ali za omake.

GOBE V KISU
Gobe najprej preberemo, očistimo in operemo. Najboljše so majhne gobe, vložimo samo trde. Če so večje, jih prerežemo. Gobe prekuhamo in jih stremo na rešetko, da se odcedijo. Medtem pripravimo kis za vlaganje (na liter kisa 4 dcl vode), osolimo, dodamo lovorjev list, nekaj zrn celega popra in muškato orešek. Ko kis zavre, stremo vanj dobro odcedjene gobe in pustimo, da prevo. Kuhamo jih 5 do 10 minut. Kuhane gobe s kisom vred zalijemo v kozarce, dodamo toliko olja, da prekrije gobe v kozarcu za 1 cm visoko, in zavremo.
Gobe se zelo pkuhajo. Kilogram svežih gob spravimo v 3/4 do 1 l veliki kozarce.

VLOŽENE PAPIRIKE
Za 100 paprike potrebujemo 2 l kisa za vlaganje, ki ga razredimo za 8 dcl vode, 15 dkg olja in 25 dkg sladkorja. Kis, sladkor, olje in sol prevremo, paprike operemo in jim izrežemo semenje. Tako pripravljene paprike vlagamo v vrelo kis in jih kuhamo točno 10 minut. Med kuhanjem paprike večkrat premešamo. Ko so paprike kuhane, jih porabimo še vroče v kozarce. V istem kislu prekuhamo vse paprike. V kozarce ne natačimo preveč paprik, da pride kis do vrha. Če izrežemo semenje, se bodo paprike same usedle v kozarce. Se vroč kis polijemo čez paprike v kozarcu in pustimo, da se ohladi. V vsakem kozarcu mora na vrhu plavati do 1 cm olja. Shlajene kozarce zavremo. Če ostane kaj kisa (in dobro je, da ostane), ga spravimo, vložene paprike pa večkrat pregledamo, ker jih je treba vsaj enkrat zaliti. Kisa ni treba več prekuhati, ampak zalijemo s kisom, ki nam je ostal od kuhanja.

PAPRIKA, NAPOLNJENA Z ZELJEM
Dve do tri zeljnate glave zrežemo na tanke rezance, potreujemo s soljo, kuminom in sladko papriko. Premešamo in postavimo na hladno. Medtem pripravimo kakih 15 paprik, jim izrežemo seme tako, da dobimo lep pokrovec. Očisto zelje natačimo v paprike, jih pokrijemo s pokrovcem in polagamo v kozarce. Vmes vložimo nekaj šalotk in lovorjev list. Paprike polijemo s prekuhanim in ohlajenim kisom. Zrezane na kolesčke jih serviramo k narezku ali ribam.

ZELENJAVA ZA ZIMO
Pol kg zrelih paradiznikov, pol kg zelenih korenin, pol kg peteršilja in zelene (listov), pol kg korenja, pol kg cvetače, pol kg česna, pol kg čebule, nekaj timijana, malo majarona zmeljemo na strožek za meso, dodamo pol kg soli, dobro premešamo in stremo na redko tkanino, da se dobro odcedi. Zmes zložimo v manjše kozarce in zavremo. Tako pripravljeno zelenjavo rabimo za vse vrste zelenjavnih juh in druge jedi.

»DUVEČ« ZA ZIMO
Potrebujemo 2 kg zrelih paradiznikov in 2 kg paprik. Paprike očistimo semenja in jih zrežemo na rezance. Paradiznike olupimo (če jih vržemo v vrelo vodo, jih lahko olupimo) in razrežemo na manjše kose. V kozici pripravimo mast ali olje, paprike in paradiznike in jih osolimo. Pražimo toliko časa, da se paprika zmeha. Se vroče vložimo v kozarce (kozarci naj bodo tako veliki, da lahko svo zmes porabite pri enem obroku). Se vroče kozarce zavremo in jih počasi ohlajamo. Čim dlje se »duveč« ohlaja, daljša časa nam bo ostal za zimo. Tako pripravljene »duveče« je posebno pripraven za zapozelene žene. Potrebno je zakuhati samo riš in jed je gotova. Če »duveč« samo segrejemo, ga lahko potresemo čez makarone.

M.B., LJUBLJANA
NASVETI
Umazana radirka se da očistiti, če jo operete v precej topli vodi, kjer ste raztopile nekaj sode.
Surovo meso ohranite sveže, če ga temeljito nadrgnete s kisom. Meso boš tako tudi pri kuhni lažje zmešale.
Smrad iz liziva pri vodovodu odpravite, če kdaj pa kdaj vrzete vanj kos sode in pustite, da teče voda čezanj. Na ta način očistite cevi neznane in lizivi ne bo več smrdel.

ZA ODRASLE IN OTROKE
ZVLJEZDA
VITAMINIZIRANI
ZVLJEZDA
ČAJNI
MARGARIN
SA MASLACEM

»ZVLJEZDA« čajna vitaminizirana margarina z maslom je proizvod kakovostnih rastlinskih olj in masti ter ene petine naravnega masla. Rastlinska olja in masti imajo mnogo esencialnih maščobnih kislin, ki so v maslu v nezadostni količini, potemtakem pa je »Zvljezda« čajna margarina odlično prehransko sredstvo kot kombinacija naravnega masla in kakovostnih rastlinskih maščob. »Zvljezda« čajna margarina z maslom vsebuje nespremenljive količine vitamina A in D in je primerna za otroke ter odrasle. Margarina preprečuje povečanje količine holesterola v krvi, zaradi odlične kakovosti pa sodi v vsako sodobno gospodinjstvo. Margarina uporabljate pri dieti za okrevanje bolnih kov, namazete jo lahko na kruh in jo uporabite za nadeve ter kreme. Zaradi dostopne cene pa jo posebno priporočamo gospodinjstvom.

GOSPODINJE!
PREPRICAJTE SE TUDI VI — KUPITE »ZVLJEZDA« ČAJNO VITAMINIZIRANO MARGARINO Z MASLOM!

NJEGOŠ IN ČRNOGORKE (4)

Kot smo doslej videli, mlada Crnogorka ni uživala kaj dosti sadov življenja, a tudi ni nikoli zavestno izražala kakih bolj določenih želja. Zadovoljna je bila s tem, da je naša moža, vrednega njenega ugleda, ugleda njene družine, bratstva in plemena, če pa je pri vsem tem dobila še boljše, velika nagrada v življenju. Lahko bi torej neupravičeno sklepali, da mlada Crnogorka ni bila lirčno bitje, obdarjeno s prirodnimi čustvi, hrepenenjem in strastmi. Nasprotno, Crnogorka je imela v izobilju lastnosti prefinjene ženskosti in če bi bila v tistih časih le nekaj bolj samostojna, izobrazena in življenjska, bi sama veliko bolj energično posegala v izbiro moža in ne bi čakala, da jo poroče drugi.

Mnogo primerov potrjuje, da je bila Crnogorka zares taka. Na primer Mara Rašović. To lepo dekle iz plemena Kučev, ki tedaj še ni pripadalo Crni gori, se je zagledalo v lepega Turka Eleza Bruncevića. Bil je bogat in ugleden musliman. Večkrat sta se na skrivaj sestala, da ne bi njuni družini kaj zaslužili. Ko nista mogla več tako naprej, se je Elez opogumil in zasnil pri bratu Gogu Rašovu, znanem junaku, Maro za ženo. Gogo ga je surovo odbil, a Mara je vsa žalostna in poirila se isto noč zbežala k Elezu.

Toda ta je ni smel sprejeti. Dobro je poznal Rašove sinove in njihovo hrabrost ter maščevalnost. Zato je svetoval Mari, naj se vrne. Mara tedaj: »Živa ne grem od tod. Ljubim te.« Elez

BISERI ŽIVLJENJA

si ne ve pomagati, pa sprejme dekle v hišo, a ne kot ženo. Kmalu potem so bratje obvestili Bruncevića, da se lahko oženi z Maro, vendar naj se nikdar ne prikaže v njihovih domovih. Musliman se je oženil, Zivela sta srečno do dneva, ko sta prišla na obisk dva mlajša Marina brata. Pod njihovo vasjo Dinoš je tedaj taboril paša Sokolović s svojo vojsko. Nekdo mu je prinesel na uho, da sta pri Elezu Brunceviću dva mlada Rašovića. Dal je poklicati Eleza in ga je po dolgem pregovarjanju in podkupovanju pripravil do tega, da je obljubil, da bo z dvema četa- ma ulovil Marina brata in ju živa pripeljal paši.

Po sestanku s pašem se je Elez vrnil domov z dvema puškama in drugimi darovi. Ko se pojavil pri vratih, mu Mara, kot je veleval običaj, odzvala puške. Drugi darovi pa ji vzbudijo sum. Odpre vrata in vidi, da sta hišo obkolili dve četi Turkov. Bliskovito zaloputne vrata, nameri puško proti Elezu in ga z besedami: »Bodi preklet, izdajalec, to je tvoja nagrada!« ustrel. Potem pokliče brata in jima pravi: »Brata moja, jaz, vajina grešna sestra, sem vaju poklicala na obisk, da bi se objeli in poljubili, a pripeljala sem vaju v smrt. Zgrabita puško in skupaj z vama grem v boj proti krvnikom, ki so nas obkolili.«

Začeli so streljati na Turke in se z uspehom bojevali vse do trenutka, ko je privrhal njihov brat Gogo s hrabrih Kučev, razgal turško vojsko in ranil pašo ne grem od tod. Ljubim te.« Elez

svojim Kučem in se poročila v bratstvo Vukotičev. Njena vnukinja je postala žena kralja Nikole in prva Crnogorka — kraljica.

DRUGI O ČRNOGORKAH
Okolje, ki je dalo junaške borbe, preudarne poglavarje in modre vladike, kakršne srečujemo v »Gorskem vencu«, ni rodilo človeka, ki bi opisal in v pesmi povečal čudne čase, v katerih je živel in umirala crnogorska žena. Crnogorska žena ni našla izhoda iz svojega začaranega kroga. Sele v začetku našega stoletja, je začela dobivati značaj ženske, ki vedno močneje teži k popolni emancipaciji.

V nasprotju z domačini pa so mnogi znameniti ljudje, ki so obiskali Crno goro posebno za časa Njegoševga vladanja, obudovali crnogorsko vlogo. Zato ni čudno, da je bilo o vlogi, življenju in značaju Crnogorke zapisanega mnogo več izven Crne gore kot v njeni domovini. Tako na primer Ljubomir Nenadović v svojih »Pisnih iz Crne gore« obušuje njeno duševno lepoto in moralno moč, njene silne in nadčloveške napore, ki jih je morala hočeš nočeš prenašati. Tudi drugi so pisali o njej in jo imenovali »mater gorskega junaka, ki ga uči, kako bo nosil orožje, kako bo meril na krvnike, kako bo maščeval očeta, brata ali sestro«. O njej pojejo srbski pesniki Branko Radičević in Jovan Jovanović — Zmaj, opisujeta jo Simo Matavulj in Stepan Ljubiša, ustvarjalna muza je sil-

ma prištevata k čarovnicam, kar je bilo treba seveda strogo kaznovati.

Lik crnogorske soprage pa je prikazal Njegoš v »Gorskem vencu« tudi skrozi usta kneza Janka, ki pravi zni naravnost: »Če mi ne verjameš, gorje ti! Njegovo mišljenje o ženah se kaže tudi v besedah istega kneza Janka, »da žena joče in zraven laže, najhujše misli o ženi pa je položil v usta knezu Roganu.«

Nasprotno pa je Njegoš dal v žalovanju Batriceve sestre prikazati mladim Crnogorkam, ki znajo tako nežno in čustveno obklopati svoje drage. V njeni tožbi lahko človek zasliši vso usodo crnogorske žene, ki se je morala že v mladosti privaditi nehvaležni življenjski pojavi — žalostin- kam nad odprtimi grobovi in nad črno usodo bratov, očetov in sinov. Iz stihov, ki vro iz ust Batriceve sestre, je čutili veliko narodno bogastvo in intimno, toplo čustvanje, ki ga bogati popolna ravnika. Te žalostinke so se ohranile do danes, kot tudi tožbe moških za moškimi pokorniki, ki pa jih Njegoš ni vključil v »Gorski venci«. Toda nenikovega odnosa do mlade Crnogorke ni treba razumeti kot izraz njene občudovanja, ampak prej kot opis tedanjih navad.

Vendar konec koncev stih »Gorskega venca« še ne pomenijo, da je bil tak tudi Njegošev osebni odnos do žensk. Nikdar ne bomo izvedeli, kaj je o njih zares mislil, kaj je vse o njih napisal in koliko časa jim je posvetil. Njegoš je bil človek, ki je svoj čas popolnoma razdelil, a hkrati ni živel v okolju, kjer bi lahko dal vsaki stvari mesto po

PO DOLGIH URAH RIBOLOVA ... PRIJA ZA OKREPITEV IZDATNA JUHA PODRAVKA!

Kadar se s srcem kuha, kuha se PODRAVKA juha!

KOKOSKA JUHA
S TOBETENINOM
PODRAVKA

leksikon prehrane
MLEKO

Mleko služi predvsem za prehrano novorojenčkov. Materino mleko predstavlja vez med otrokom in materjo in otrok se tako, vsaj kar se hrane tiče, počasi prilagaja okolici. Mleko vsebuje vse hranilne in zaščitne snovi, ki so potrebne dojenčkom. Vrste mleka se razlikujejo, zato moramo pri umetnem hranjenju dojenčka mleko z vodo razredčiti, oziroma ga obogatiti z različnimi dodatki. Materino mleko zadostuje v prvih šestih mesecih. Kasneje pa ni treba preiti na mekano hrano. Če traja dojenje predolgo, nastopi anemija, ker mleko ne more kriti vse potrebe po železu. Krvaje mleko vsebuje več kot dvakrat toliko beljakovin kot materino mleko. Beljakovine v mleku so sestavljene v glavnem iz kazeina, ki se v želodcu sestri v grude. Glede maščob ni bistvene razlike med kravljim in materinim mlekom. Ogljikovih hidratov, to je mlečnega sladkorja, pa vsebuje kravje mleko manj kot materino mleko. Zato pa ima kravje mleko več kot trikrat toliko soli. Kozje mleko je precej podobno kravjemu, le da vsebuje še več soli. Oveja mleko pa ima zelo mnogo beljakovin in maščob, 100 gr da 93 kalorij.

Mleko je najidealnejši vir beljakovin, ker je razmeroma poceni. Za eno kalorijo mleka so potrebne le 4 kalorije krme, za eno kalorijo govejega mesa pa 24 kalorij krme. Razen tega ima mleko največ apnenca (kalcij) in je zato nepogrešljivo zlasti za rastoč organizem. Vaak človek bi moral dnevno popiti četrt do pol litra mleka.

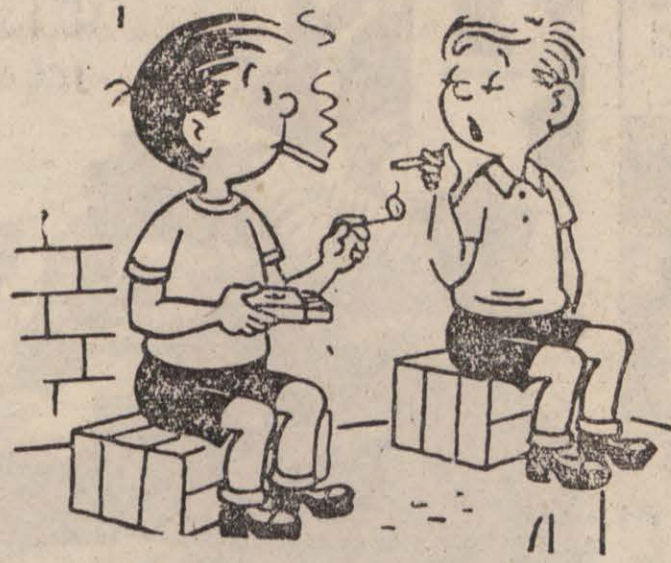
Vendar pa mleka, ki ga navadno pijemo, ne moremo primerjati s svežim, pravkar pomoljenim mlekom. Ker pa je precej dolgo okuženo s tuberkulozo, je treba mleko v mekanih dezinficirati, pri čemer pa gre marsikaj v izgubo. Mleko se hitro pokvari, onesnaži, večkrat ga »pomnožimo« in povzročitelji bolezni se v njem naglo množijo. Vse to so slabe strani mleka.

Dezinfekcija mleka se opravi s sterilizacijo ali s pasteuriziranjem. S sterilizacijo (mleko segrejemo na 100 stopinj Celzija) postane mleko manjvredno na 82 stopinj, nato pa ga pomeni, da mleko za tri minute naglo segrejemo na 100 stopinj, nato pa ga spet hitro ohladimo na 4 stopinje Celzija. Ta postopek uniči večino bacilov, fermenti in vitamini pa ostanejo. Kondenzirano mleko in mleko v prahu nimata več naravnih vitaminov, zato pa jima dodajajo umetne vitamine. Fermentov in avksinov seveda ne morejo nadomestiti. Ijena v glavnem daljša časa stoji, se na površini nabere smetana, ki je sestavljena iz glavnem iz maščobe, preostalo mleko pa ima le še 0,1 maščobe.

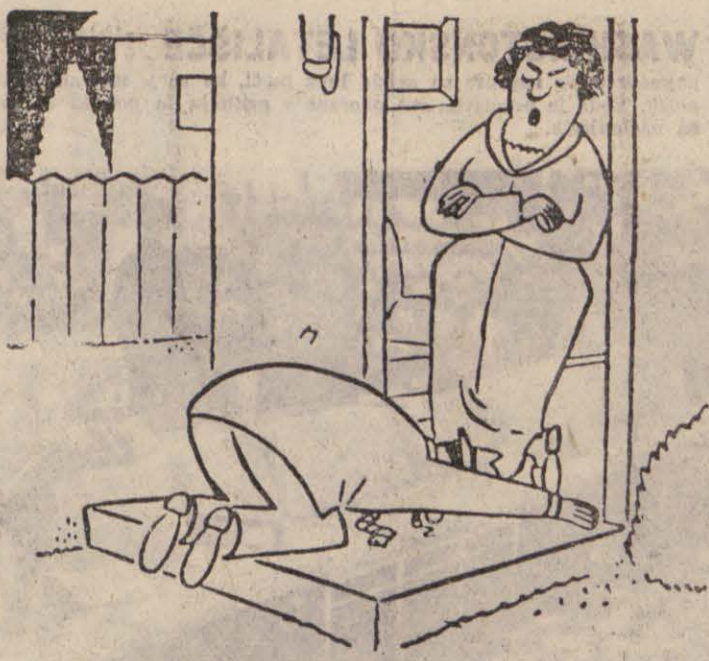
Mleko se pod vplivom mlečno-kislinskih bakterij skisa. Kislo mleko je priporočljivo za bolnike s želodčnimi in črevesnimi motnjami in deluje kot milo odvajalno sredstvo.

Iz posnetega mleka izdelujemo skuto, preostane pa sirotka, ki vsebuje soli in mlečni sladkor, in le malo beljakovin in avksinov.

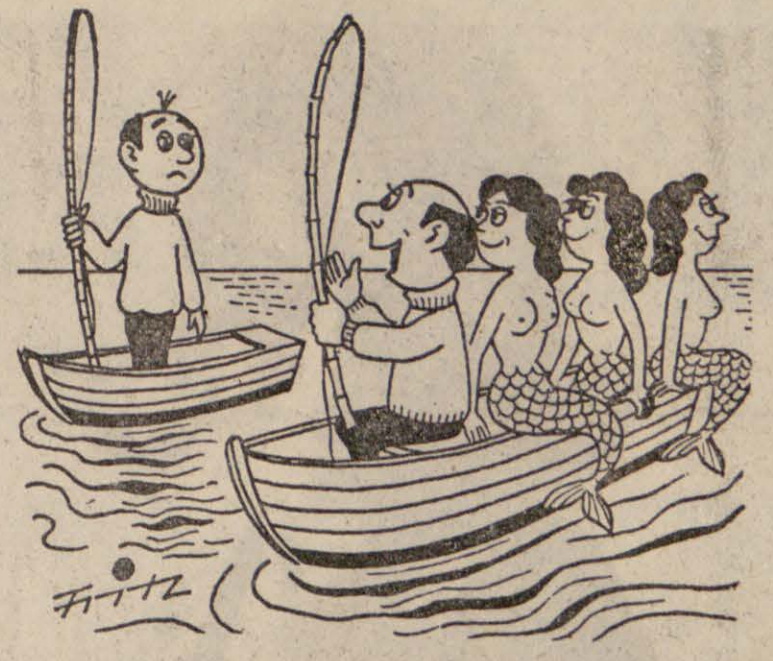
Mleko je eno najlažje prebavljivih hranil, kar jih poznamo, vendar pa ga nekateri ljudje težko prebavljajo. Mlečne beljakovine so najboljše od vseh beljakovin, maščobe v mleku pa so najlažje prebavljive. Mlečne beljakovine se v želodcu sprimejo v kepe. Če mleku dodamo čaj ali kavo, dosežemo, da so grude v želodcu manjše, se torej lažje prebavijo in prej zapuste želodec.

— Moj oče se je uspel odvaditi kajenja, toda jaz tega kratko malo ne zmorem!

— Neki tihi glas mi pravi: ti si pijl!

— Jaz uporabljam briljante za vabo!

KRIŽANKA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14							15					
16							17					
18							19					
20							21					
22							23					
24							25					
26							27					
28							29					
30							31					
32							33					
34							35					
36							37					
38							39					
40							41					
42							43					
44							45					
46							47					
48							49					
50							51					
52							53					
54							55					
56							57					
58							59					

BERITE PO KOSILU

Vlomalec se je ponoči splašal v zakonsko spalnico. »Si ti, Tone?« je uprašala žena. »Ne,« je odvrnil vlomilec, »to sem jaz. Tone leži pod posteljo in sklepeče z zobmi.«

»Nekam postaral si se, dragi prijatelj!« je pozdravil pevec kapelnika, ki ga že dolga leta ni bil videl. »Kako ti kaj gre?« — A dur! — »A dur! Tega pa ne razumem!« — »Trije križi: žena in dva hčerki.«

»Deset tisoč dolarjev hočete za nogo, ki sem vam jo pozvil? Kaj mislite, da sem milijonar?« — »Kaj pa vi mislite, da sem stonoga?«

Američan v Parizu: »Pariz ima eno samo napako. Ko si je človek pridelal dovolj denarja, da bi se tu lahko pošteno pozabaval, je gotovo že poročen in mora vzeti ženo s seboj...«

»Povejte mi no, ali stanuje gospod Premičnik še vedno v tistem stanovanju, ki ima razgled na kaminico?«

Mali Franček vdičuje: »Zdaj pa res ne vem, s katero naj se poročim, ko bom velik, z Marico ali Majdico. Saj — Marica se mi dosti bolj dopade, ampak Majdica ima tako lepega kanarčka...«

»Čul sem, da je doktor Dolinar tvojo ženo, ki je bila tako nervozna, kar hitro ozdravil?«

»Drži! In sicer prav preprosto: rekel ji je, da so slabi živi znak staranja...«

Pariški literati so obiskali slavno pisateljico Colette. Razvila se je vnetja debata. Med drugim so obsojali negalantnost sodobnih moških. Tedaj je rekla hišna gospodinja s prizanesljivim smehljajem: »Ne vem, kaj hočete! Saj je vendar še mnogo kavalirjev. Moj mož mi na primer vedno odpre vrata, če moram nesti vedro s smetmi na dvorišče!«

»Dve mladi Američanki, ki sta potovale po Franciji, sta se za nekaj dni ustavili v gradiču iz 18. stoletja, ki je bil urejen kot hotel. Lastnik, starejši markiz, ju je zavaljal z zgodnicami iz svoje mladosti. Povedal jima je tudi, da je nekdo svojega očeta tako razjezil, da za kazen vse leto ni smel stopiti iz gradu.«

»Kaj ste pa vendar tako strašnega storili?« je uprasala vsa preplašena ena izmed deklet. »Ste koga ubili?« Markiz pa jo je hudomušno premeril in se nasmehnil: »Au contraire, mademoiselle.« (»Prav nasprotno, gospodična.«)

Umrla univ. prof. Copeland je nekoč povabil nekaj svojih najboljših učencev. Eden izmed njih je uprašal: »Kako pravzaprav postaneš priljubljen v družbi?« Profesor je dvignil prst: »Postužite, sin moj.« Družba je umolknila, dokler pa je odgovoril: »Poslušam, gospod profesor.« Copeland je odvrnil: »Več tudi ni treba.«

Mož moje prijateljice je precej zadrt. Pa je zadnjič po sprjetnem prizoru počutil njen najmlajši: »Mamica, zakaj pa smo se prav s tem atekom poročili...?«

Srečam starega prijatelja in opazim, kaj je nakupil: cvetje, parfum, lepo perilo. »Zakaj pa to rabiš?« sem zanimal in se takoj nato ves v zadregi opravičeval. On pa se je nasmehnil: »Kar pusti to. Saj veš, mnogo mož, če pridejo v moja leta, se ogleduje za novo zeleno pašo. Jaz pa... no, mislim, da je najbolje, če svojo lastno lepo neujem.«

»Vračam ti prstan. Cutim, da nisva več za skupaj.« — »Torej imaš drugega?« — »Če že hočeš vedeti, da.« — »Povej mi, kako se piše?« — »Ali bi mu kaj hudega storili?« — »Beži, beži! Prstan bi mu rad prodal.«

»Zdravilo bo zelo grenko, tovariš. Kadar ga boste zaužili, izpijte vedno kozarec vode, da si poplaknete okus.«

»In s čim naj si izplaknem okus po vodi?«

»Ali je res, da se Meta boji strahu?«

»Ne bi rekla. Sicer se na bi venomer ogledovala v zrcalu.«

Milčnik: »Tovarišja, kopanje je na tem mestu prepovedano.« Kopalci: »Zakaj nam pa tega niste še prej povedali. Saj ste vendar videli, da se slachimo.« Milčnik: »Slachenje pa ni prepovedano.«

»Vračam ti prstan. Cutim, da nisva več za skupaj.« — »Torej imaš drugega?« — »Če že hočeš vedeti, da.« — »Povej mi, kako se piše?« — »Ali bi mu kaj hudega storili?« — »Beži, beži! Prstan bi mu rad prodal.«

»Zdravilo bo zelo grenko, tovariš. Kadar ga boste zaužili, izpijte vedno kozarec vode, da si poplaknete okus.«

»In s čim naj si izplaknem okus po vodi?«

»Ali je res, da se Meta boji strahu?«

»Ne bi rekla. Sicer se na bi venomer ogledovala v zrcalu.«

Milčnik: »Tovarišja, kopanje je na tem mestu prepovedano.« Kopalci: »Zakaj nam pa tega niste še prej povedali. Saj ste vendar videli, da se slachimo.« Milčnik: »Slachenje pa ni prepovedano.«

Milčnik: »Tovarišja, kopanje je na tem mestu prepovedano.« Kopalci: »Zakaj nam pa tega niste še prej povedali. Saj ste vendar videli, da se slachimo.« Milčnik: »Slachenje pa ni prepovedano.«

Milčnik: »Tovarišja, kopanje je na tem mestu prepovedano.« Kopalci: »Zakaj nam pa tega niste še prej povedali. Saj ste vendar videli, da se slachimo.« Milčnik: »Slachenje pa ni prepovedano.«

Milčnik: »Tovarišja, kopanje je na tem mestu prepovedano.« Kopalci: »Zakaj nam pa tega niste še prej povedali. Saj ste vendar videli, da se slachimo.« Milčnik: »Slachenje pa ni prepovedano.«

Milčnik: »Tovarišja, kopanje je na tem mestu prepovedano.« Kopalci: »Zakaj nam pa tega niste še prej povedali. Saj ste vendar videli, da se slachimo.« Milčnik: »Slachenje pa ni prepovedano.«

Milčnik: »Tovarišja, kopanje je na tem mestu prepovedano.« Kopalci: »Zakaj nam pa tega niste še prej povedali. Saj ste vendar videli, da se slachimo.« Milčnik: »Slachenje pa ni prepovedano.«

Milčnik: »Tovarišja, kopanje je na tem mestu prepovedano.« Kopalci: »Zakaj nam pa tega niste še prej povedali. Saj ste vendar videli, da se slachimo.« Milčnik: »Slachenje pa ni prepovedano.«

Milčnik: »Tovarišja, kopanje je na tem mestu prepovedano.« Kopalci: »Zakaj nam pa tega niste še prej povedali. Saj ste vendar videli, da se slachimo.« Milčnik: »Slachenje pa ni prepovedano.«

Milčnik: »Tovarišja, kopanje je na tem mestu prepovedano.« Kopalci: »Zakaj nam pa tega niste še prej povedali. Saj ste vendar videli, da se slachimo.« Milčnik: »Slachenje pa ni prepovedano.«

Milčnik: »Tovarišja, kopanje je na tem mestu prepovedano.« Kopalci: »Zakaj nam pa tega niste še prej povedali. Saj ste vendar videli, da se slachimo.« Milčnik: »Slachenje pa ni prepovedano.«

Milčnik: »Tovarišja, kopanje je na tem mestu prepovedano.« Kopalci: »Zakaj nam pa tega niste še prej povedali. Saj ste vendar videli, da se slachimo.« Milčnik: »Slachenje pa ni prepovedano.«

Milčnik: »Tovarišja, kopanje je na tem mestu prepovedano.« Kopalci: »Zakaj nam pa tega niste še prej povedali. Saj ste vendar videli, da se slachimo.« Milčnik: »Slachenje pa ni prepovedano.«

Milčnik: »Tovarišja, kopanje je na tem mestu prepovedano.« Kopalci: »Zakaj nam pa tega niste še prej povedali. Saj ste vendar videli, da se slachimo.« Milčnik: »Slachenje pa ni prepovedano.«

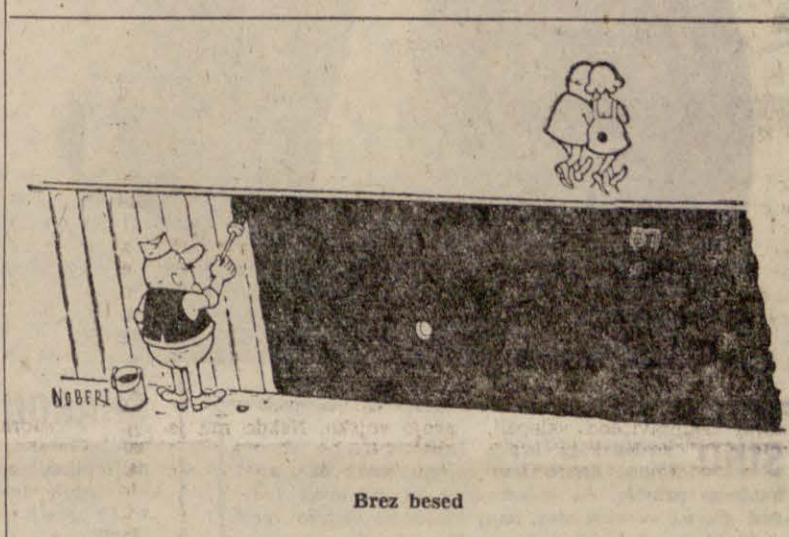
Milčnik: »Tovarišja, kopanje je na tem mestu prepovedano.« Kopalci: »Zakaj nam pa tega niste še prej povedali. Saj ste vendar videli, da se slachimo.« Milčnik: »Slachenje pa ni prepovedano.«

Milčnik: »Tovarišja, kopanje je na tem mestu prepovedano.« Kopalci: »Zakaj nam pa tega niste še prej povedali. Saj ste vendar videli, da se slachimo.« Milčnik: »Slachenje pa ni prepovedano.«

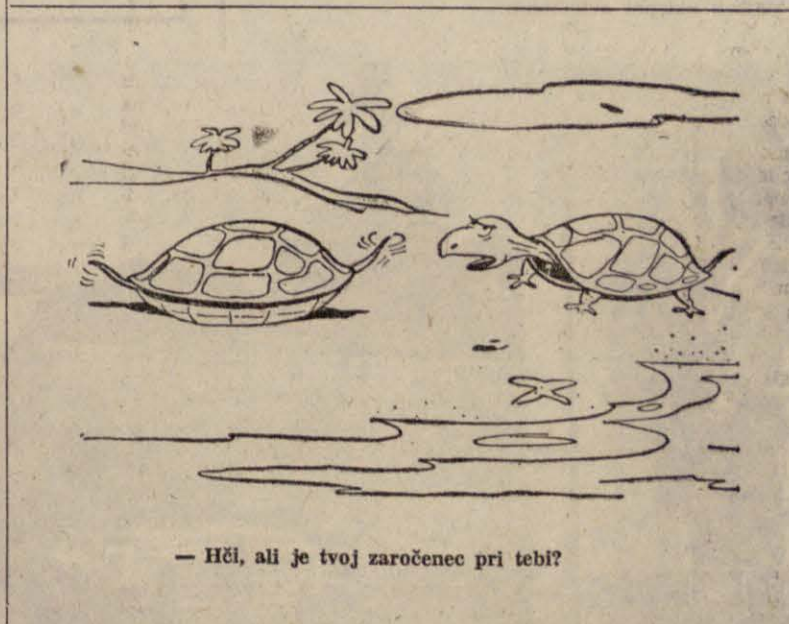
Milčnik: »Tovarišja, kopanje je na tem mestu prepovedano.« Kopalci: »Zakaj nam pa tega niste še prej povedali. Saj ste vendar videli, da se slachimo.« Milčnik: »Slachenje pa ni prepovedano.«

— A ne, Franci, da je to tvoj konjiček!

Brez besed

— Hei, ali je tvoj zaročenec pri tebi?

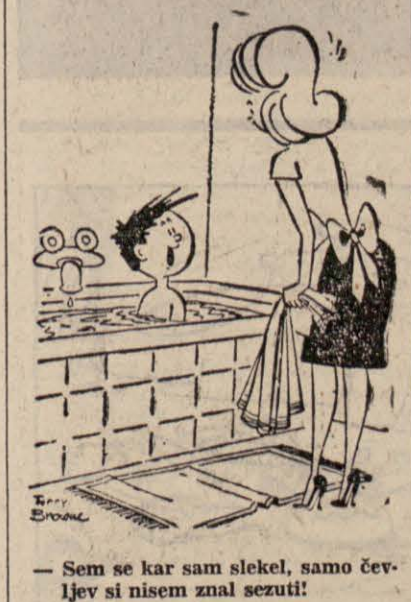
Brez besed

— Pogledj na kakšen štor sva sinoči privezala štor!

— Zate je!

— Sem se kar sam sčel, samo čevljev si nisem znal sezuti!

Izdaja in tiska Časopisno podjetje »DELO« v Ljubljani. — Glavni urednik Milan Pogačnik. Odgovorni urednik Zoran Jerin. Uredništvo Ljubljana, Tomšičeva 5/II, p. p. 156-111. — Telefon 23-522 do 23-628. Prodajni oddelek: Ljubljana, Titova 1, telefon 21-832. Naročnina: celoletna 1.440 dinarjev, polletna 720 dinarjev, četrtletna 360 dinarjev, mesečna 120 dinarjev. Oglasi oddelek: Ljubljana, Titova 1, telefon 21-838. — Stevilka žiro računa NB 600-11/1-167. — Rokopisov ne vračamo.

Vodoravno: 1. ruski šahovski velemejster, 8. drevo in sadež, 14. otok v južnem Jadranu, 15. zeljasta povrtnina, 16. glavna moška oseba v Finzgarjevem romanu »Pod svobodnim soncem«, 17. svetilka, 19. ime več pergamskih kraljev, 20. ime ameriškega filmskega igralca Douglasa, 21. ideja, zamisel, 23. napladičlo, 24. ime filmske igralke Gardner, 25. mlado vino, 26. skrajšani podredni veznik, 28. oznaka za neznanca, 29. grška črka, 30. cilj strelec, 31. znameniti francoski impresionistični slikar (Claude), 33. četrt v Zagrebu, 34. trud, naprežanje, 35. veliko industrijsko mesto v Belgiji, 36. močvirje, 37. popularna italijanska pevka, 38. kraj ob železniški progi Kranj-Jesenice, 39. kemični znak za galij, 41. veletok v Sibiriji, 42. kemični znak za iridij, 43. očka, 44. bodica, 45. požirek, 47. oteklinja, izrastlina, 49. tema, slaba vidljivost, 50. domača žival, 52. indonezijski šahovski mojster, 53. starejši nemški pisatelj (Wihelm), 54. umetnikova delavnica, kjer ustvarja, 56. starogrški filozof — stoik, 58. mestna hiša, 59. ime italijanske filmske igralke Schiaffino.

Navpično: 1. upodabljaljaci u-metnik, 2. krema, maža, 3. naš največji polotok, 4. ječanje, stokanje, 5. preprosto strelno orožje, 6. samoglasnik in soglasnik, 7. prostor za glasovanje, 8. kraj pri Mariboru (tovarna »Sana«), 9. različna soglasnika, 10. časovna enota, 11. vrsta premoga, ki nastaja iz mahov in lišajev, 12. velik zaliv v severnem Jadranu, 13. zemljevidna knjiga; nosilec, opornik pri stavbah, 18. del obraza, 21. nepregledna vodna površina, 22. francoski naravoslovec, ki je postavil zanimivo teorijo o izvoru rastlinskih in živalskih vrst (Jean), 25. visoka gora v Julijcih, 27. atletski rekvizit, 30. znamenit vodnjak v Rimu, 32. mitološka oseba, ki je edina preživela vesoljni potop, 33. tanka tkanina, 34. predsednik Združenje arabske republike, 35. operno besedilo, 36. gradbeni delavec, 37. središče Hercegovine, 38. budistični duhovnik, 39. jarek, 40. poizvedovanje, zbiranje podatkov, 44. travnik, poljana, 46. shramba za vino, 48. pripomoček za tehtanje, 49. moško ime, 51. ime grafika Justina, 53. krvoločna žival, 55. začetnici obeh Valvasorjevih imen, 57. velika reka v severni Italiji. (F. P.)

Trajno in lepo

Tdol
Sapropitinska krema

Tdol pasta

PREIZKUSITE - PREPRAČAJTE SE TUDI VI

pustolovščine cisca kida

SEVEDA NE!

SENIOR MUTTON VERJAMEN VAM! VI NISTE MORILEC!

VI MU VERJAMETE? MORDA TUDI JAZ! TODA TO NI DOVOLJ ZA SREČEVE!

NIKAR BI ZARADI TEGA NE DELAJTE ŠKRIPI, PRANICA ZMAGA!

SREČAL SEM MOČKA KI JE UMIRAL NEDOLGO ZAZETJNO 47A 7-B. SERIF MENI DA JE BIL TO JESU BURTON, KI JE PRICAL PROTI VAM!

ALI VAG NI MARAL? JE IMEL ZA TO SREČEVE RAZLOGE?

NE! PRVIČ SEM GA GREČAL, KO SEM BIL ŽE ZAPRT.

POTEM JE POSREDI NABEŽNA UČITELNICEV IDENTITETE! HOTEL JE POPRAVITI PRIVEVANDE!

GOTONO V VAŠEM ČLONIKU JE NEMARNA!

TAKO JE PRAU! NE VZEMIRAJTE SE! PRAVICA VEDNO ZMAGA!

KERIF, DASTE MI NEKAJ ČAGA, DA DOKAZEM MOŽE VO NEDOLEŽNOST!

NE MOREM!

SAMO GUVERNER LAHKO PREPREČI USMRTITELNOST MUTTONOVA HEČI, GA JE OBNOVAVALA! MOČKA JE IMELA SREČO... PA DVOMIM!

JE KDOBKO LI LAHKO PREPREČI SI GUVERNERJA... AHA! PRINJADA MUTTONOVA HEČI!

STE USPELI, GINNY? KAD JE DEJAL GUVERNER?

ON... ON...

OH... OH! OČKA NE SME VIDETI, DA JOJAM!

POGUM, SENORITA! ŽE PRAV VAG GUVERNER NI USLICAL SE VEDNO NI VSE VEDNO!

SEDAJ SI OTARJATE BOLJŠE OČARITE OČETA NARAJAN!

KAJ NOJ MU REČEM?

REČITE MU, DA NAJ BO MIREN! PRAVICA ZMAGA!

KAKO?

SERIF ZA NEKAJ OČLOŽITE ENSEKUCIJO!

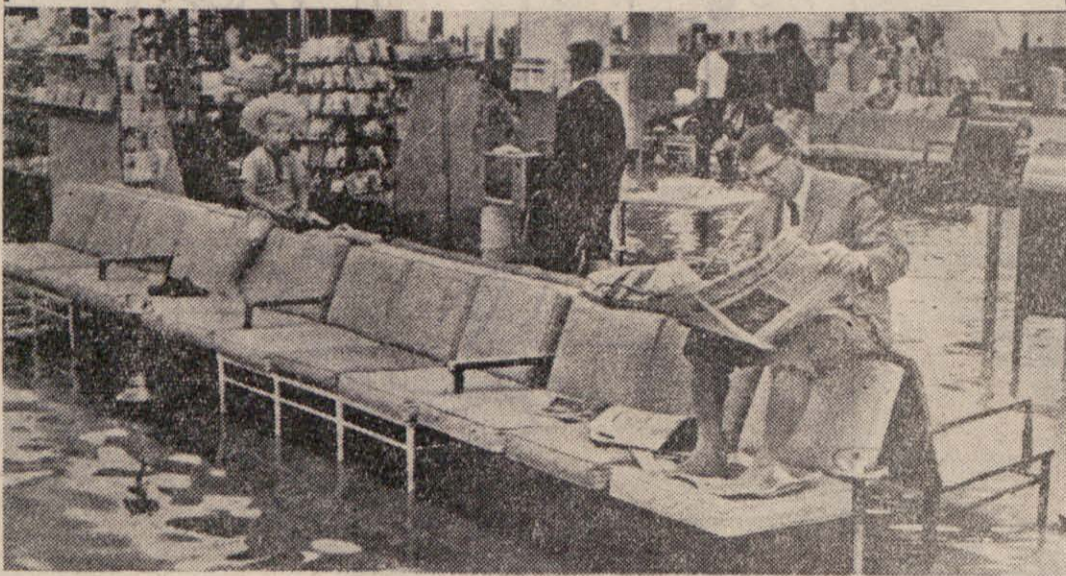
KAKO KOKOLI REČITE, DA SO SE VIGLJE ZLOMILE IN VI?

POKUSIL BOM!

AKAT GREM PRAVEGA MORILCA? ŽELITE SREČO?

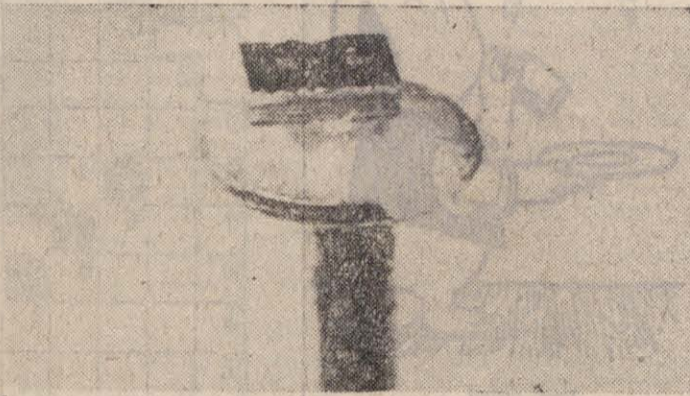
WASHINGTONSKO LETALIŠČE »Aerterminale« velja za eno najsodobnejših v Združenih državah Amerike. Toda vse najmoderneje naprave so ostale brez moči, ko se je nad ameriško prestolnico nedavno utrgal oblak. Voda je preplavila vse dvorane in pritličju in potniki so morali sezuti čevlje in čepeti na naslonjačih.

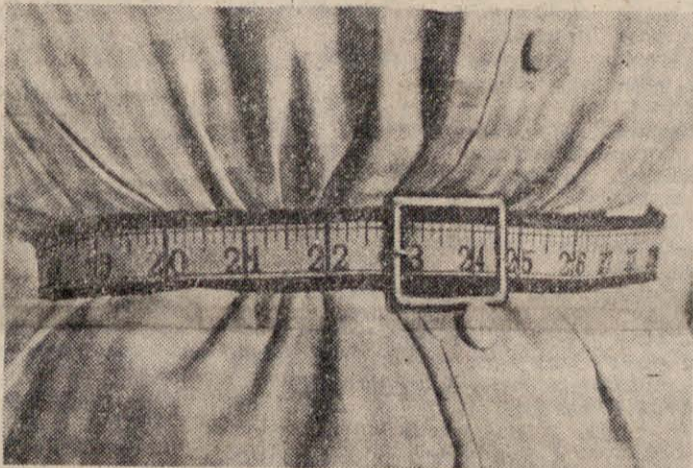
»PROSIM, NE MOTITE!« Fotoreporterju ameriškega ilustriranega tednika »Look« Richardu Hewettu je uspela ta nenavadna fotografija pasje sieste, s katero si je pridobil eno prvih nagrad na nedavni vseameriški fotografski razstavi.

ZA DVA TISOČ DINARJEV lahko piješ in ješ neomejeno. Take zanimive in privlačne »sribske izlete« z ladjami nudijo turistom v Podgori kar dvakrat na teden.

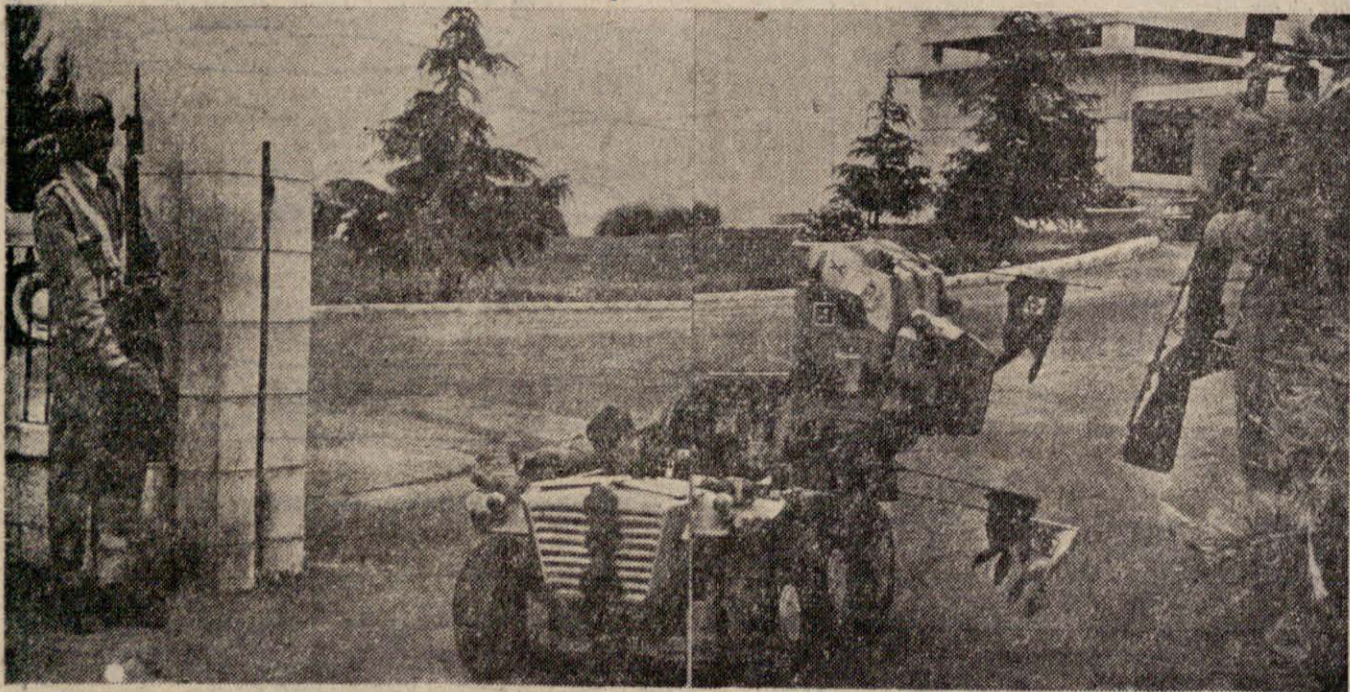

KOLIKŠNE VELIKOSTI so sodobni transistorji, nazorno kaže fotografija: »ploščade«, na kateri ležita dva transistorja, ni nič drugega kot močno povečana glavica zeblička.

SINU jordanskega kralja Huseina II. je sicer komaj dobro leto in pol, toda oče, za katerega pravijo, da je »suveren, ki mu smrt visi nad glavo« — atentatov nanj sploh ne štejejo več — si ni mogel kaj, da mu ne bi namenil za igračo majhen oklepni avtomobil.

SHARON Farrel se je letos uveljavila kot ena najbolj priljubljenih ameriških televizijskih igralk. Nastopa v TV seriji: »Skriv svoj klavir...«

MODNA NOVOST, ki si jo lahko privoščijo samo vitke ženske: pas, ki je hkrati tudi meter, tako da lahko vsak odčita, koliko ima dekle čez pas.

NE, V OZADJU za šahistom ni televizijski zaslon, na katerem predvajajo film iz morskih globin. To je samo okno v eni izmed hiš podvodnega naselja, ki ga je v Rdečem morju postavil francoski podvodni raziskovalec Cousteau in o katerem smo že večkrat poročali v našem tedniku.

BOONAZA
RISE IN RISE
MIKI
MUSTER

